

Nhân Dân cuối tuần

CƠ QUAN TRUNG ƯƠNG CỦA ĐẢNG CỘNG SẢN VIỆT NAM
TIẾNG NÓI CỦA ĐẢNG, NHÀ NƯỚC VÀ NHÂN DÂN VIỆT NAM

SỐ 32 (1902)
NGÀY 10/8/2025

“VÒNG TRÒN CỘNG ĐỒNG” TRONG CHIẾN LƯỢC BẢO TỒN VÀ PHÁT HUY DI SẢN

LTS - Các di sản văn hóa vật thể và phi vật thể, di sản thiên nhiên, di sản hỗn hợp đã và đang được nhìn nhận như một nguồn lực quan trọng thúc đẩy phát triển kinh tế-xã hội ở nhiều địa phương, và góp phần quan trọng định hình chiến lược phát triển của ngành du lịch đất nước. Bên cạnh những di tích, hiện vật cổ cần được bảo tồn nguyên trạng, nhiều di sản, nhất là di sản thiên nhiên, được xem như những thực thể sống, gắn bó lâu đời với đời sống của cộng đồng cư dân bản địa trong vùng di sản, đồng thời đem lại lợi ích trên nhiều phương diện cho các nhóm cộng đồng khác. Sống cùng di sản là cách để bảo vệ và phát huy tối đa giá trị của chính di sản trong cuộc sống của chúng ta, hôm nay và mai sau.

(Xem trang 4-7)

Thiên nhiên tươi đẹp và hùng vĩ nơi vịnh Lan Hạ, thuộc vùng di sản thiên nhiên thế giới Vịnh Hạ Long-Quần đảo Cát Bà.

Ảnh: KHIẾU MINH

ĐỐI NGOẠI

VIỆT NAM VIẾT TIẾP CÂU CHUYỆN THÀNH CÔNG CỦA CẢI CÁCH VÀ HỘI NHẬP

Là một thành viên chủ động, tích cực và có trách nhiệm của Hiệp hội các quốc gia Đông Nam Á (ASEAN) với ba lần giữ cương vị Chủ tịch luân phiên năm 1998, 2010 và 2020, Việt Nam đã đóng vai trò kiến tạo và ngày càng có ảnh hưởng trong khu vực, được cộng đồng quốc tế đánh giá cao. Theo đánh giá của Tổng Thư ký ASEAN Kao Kim Hourn, Việt Nam là một câu chuyện thành công điển hình của cải cách và hội nhập. Với vai trò Chủ tịch ASEAN vào năm 2029, Việt Nam sẽ có những đóng góp to lớn hơn nữa vì một ASEAN đoàn kết và thịnh vượng.

(Xem trang 14)

XÃ HỘI

SỚM QUY HOẠCH HẠ TẦNG, MẠNG LƯỚI ĐIỆN CHO “VÀNH ĐAI NĂNG LƯỢNG”

Theo lộ trình, từ ngày 1/7/2026, Hà Nội dùng lưu thông xe máy sử dụng nhiên liệu hóa thạch trong khu vực vành đai 1. Để thực hiện kế hoạch này, thành phố giao Sở Xây dựng Hà Nội xây dựng kế hoạch tổng thể phát triển mạng lưới trạm sạc điện tại các khu vực đông dân cư, bến xe, trung tâm thương mại và các trục giao thông chính; xây dựng và ban hành bộ tiêu chuẩn, quy chuẩn kỹ thuật trạm sạc điện; tích hợp nội dung phát triển hạ tầng trạm sạc, trạm biến áp vào quy hoạch đô thị, quy hoạch ngành điện, khuyến khích xã hội hóa đầu tư trạm sạc.

(Xem trang 10)

Chương hợp tác mới giữa Việt Nam và các nước châu Phi

■ SON NINH

Chuyến thăm cấp Nhà nước của Chủ tịch nước Lương Cường tới Ai Cập và Angola mang ý nghĩa đặc biệt quan trọng khi diễn ra vào thời điểm then chốt với cả Việt Nam và hai nước. Đây là cơ hội để nâng tầm các mối quan hệ hữu nghị truyền thống, mở ra giai đoạn hợp tác mới, đồng thời truyền tải thông điệp về kỷ nguyên phát triển mới của Việt Nam.

Củng cố quan hệ truyền thống

Chủ tịch nước Lương Cường và Phu nhân cùng Đoàn đại biểu cấp cao Việt Nam thăm cấp Nhà nước tới Ai Cập và Angola từ ngày 3 đến 9/8, theo lời mời của Tổng thống Cộng hòa Arab Ai Cập Abdel Fattah Al Sisi và Tổng thống Cộng hòa Angola Joao Manuel Goncalves Lourenco.

Việt Nam và Ai Cập có truyền thống lâu đời với nền móng vững chắc do Chủ tịch Hồ Chí Minh và Tổng thống Gamal Abdel Nasser thiết lập, gắn bó đặc biệt từ khi hai nước thiết lập quan hệ ngoại giao ngày 1/9/1963. Hai nước ủng hộ lẫn nhau trong cuộc kháng chiến giải phóng dân tộc, cũng như luôn phối hợp tại các diễn đàn đa phương và tổ chức quốc tế. Quan hệ giữa Đảng Cộng sản Việt Nam với các chính đảng Ai Cập có cùng hệ tư tưởng phát triển tốt đẹp.

Năm 2013, Ai Cập là quốc gia Bắc Phi đầu tiên công nhận Việt Nam có quy chế kinh tế thị trường đầy đủ, đồng thời Ai Cập là thị trường quan trọng của Việt Nam tại Bắc Phi, với kim ngạch thương mại song phương cao nhất khu vực. Hợp tác trong các lĩnh vực văn hóa,

giáo dục, giao lưu nhân dân được đẩy mạnh. Hai bên hướng tới quan hệ kinh tế ở tầm cao mới và hợp tác sâu rộng trong các lĩnh vực năng lượng xanh, thực phẩm Halal...

Việt Nam và Angola thiết lập quan hệ ngoại giao ngày 12/11/1975, chỉ một ngày sau khi Anglola tuyên bố độc lập. Trước đó, Đảng Cộng sản Việt Nam và Đảng Phong trào Nhân dân Giải phóng Angola (MPLA) thiết lập quan hệ ngay khi MPLA thành lập năm 1956. Hai Đảng, hai nước không ngừng vun đắp quan hệ đoàn kết và hữu nghị truyền thống, duy trì thường xuyên hoạt động trao đổi đoàn và ủng hộ lẫn nhau tại các diễn đàn đa phương và tổ chức quốc tế.

Angola công nhận quy chế kinh tế thị trường đầy đủ của Việt Nam năm 2008. Hợp tác kinh tế, thương mại và đầu tư giữa hai nước gần đây có những bước tiến tích cực. Các doanh nghiệp Việt Nam quan tâm hợp tác, đầu tư tại Angola và được Chính phủ Angola tạo thuận lợi, nhất là trong các lĩnh vực năng lượng và nông nghiệp. Việt Nam cũng cử nhiều chuyên gia giáo dục và y tế tới làm việc và hỗ trợ Angola.

Chủ tịch nước Lương Cường gặp Tổng Thư ký Liên đoàn Arab Ahmed Aboul Gheith. (Ảnh XUÂN KỲ)

Mở rộng không gian hợp tác

Chuyến thăm cấp Nhà nước của Chủ tịch nước Lương Cường tới Ai Cập và Angola là dịp khẳng định quan hệ thủy chung, son sắt được hình thành và hun đúc trong giai đoạn đấu tranh giải phóng dân tộc, đồng thời là cơ hội để củng cố tin cậy chính trị, làm sâu sắc quan hệ hữu nghị truyền thống, tạo động lực và thiết lập khuôn khổ hợp tác mới giữa Việt Nam với Ai Cập và Angola. Qua đó, đưa quan hệ giữa Việt Nam và hai nước phát triển thực chất, hiệu quả, bền vững, phù hợp yêu cầu phát triển và hội nhập trong thời kỳ mới.

Chuyến thăm tiếp tục khẳng định đường lối đối ngoại độc lập, tự chủ, đa phương hóa, đa dạng hóa của Việt Nam, trong đó tăng cường quan hệ với các nước bạn bè truyền thống. Đồng thời, chuyến thăm khẳng định chủ trương nhất quán của Việt Nam coi trọng quan hệ với các đối tác hữu nghị truyền thống tại châu Phi, mong muốn tạo đột phá, nâng tầm hợp tác giữa Việt Nam và các nước châu Phi.

Ai Cập và Angola là những nước có vị trí, vai trò quan trọng và là những nền kinh tế hàng đầu ở châu

Là chuyến thăm cấp Nhà nước đầu tiên của lãnh đạo Việt Nam đến Ai Cập sau 7 năm và đến Angola sau 17 năm, chuyến công tác của Chủ tịch nước Lương Cường góp phần củng cố và tạo bước đột phá phát triển các mối quan hệ hữu nghị truyền thống giữa Việt Nam với Ai Cập trong 62 năm và với Angola trong 50 năm qua.

Phi. Diễn ra trong bối cảnh kinh tế, thương mại thế giới đối mặt nhiều thách thức phức tạp, chuyến thăm không chỉ góp phần tăng cường quan hệ kinh tế giữa Việt Nam với Ai Cập và Angola, mà còn triển khai chủ trương của Việt Nam về đa dạng hóa thị trường và đối tác, trong đó có các quốc gia châu Phi. Việc khai thác tốt thị trường rộng lớn của châu Phi, nơi có dân số 1,5 tỷ người và tầng lớp trung lưu đang phát triển, có ý nghĩa quan trọng, góp phần thực hiện mục tiêu tăng trưởng kinh tế của Việt Nam.

Với vị trí địa chiến lược quan trọng, Ai Cập là một trong những nước có tầm ảnh hưởng lớn ở khu vực Trung Đông, châu Phi và cộng đồng các nước Arab, là nơi đặt trụ sở của Liên đoàn Arab (AL). Angola đang giữ cương vị Chủ tịch Liên minh châu Phi (AU). Đây đều

là những tổ chức có tiếng nói quan trọng tại Liên hợp quốc và các diễn đàn đa phương. Chuyến thăm của Chủ tịch nước Lương Cường tới Ai Cập và Angola lần này góp phần tăng cường quan hệ giữa Việt Nam với các tổ chức khu vực quan trọng.

Việt Nam trở thành quan sát viên của AU từ năm 2023. Lực lượng gìn giữ hòa bình của Việt Nam tham gia và đóng góp quan trọng tại nhiều điểm nóng ở châu Phi. Trên các diễn đàn đa phương, Việt Nam và các đối tác châu Phi phối hợp tốt và ủng hộ lẫn nhau. Chuyến thăm của Chủ tịch nước Lương Cường gửi đi thông điệp mạnh mẽ về kỷ nguyên phát triển mới của Việt Nam, về mong muốn của Việt Nam tiếp tục đóng góp tích cực, có trách nhiệm và hiệu quả cho hòa bình, hợp tác và phát triển ở châu Phi và trên thế giới ■

DIỄN ĐÀN NHÂN DÂN CUỐI TUẦN

Dưới ngọn cờ tiền phong

■ KHÚC HỒNG THIÊN

THỜI điểm này, khi cả nước vừa “sắp xếp lại giang sơn” về hệ thống hành chính, các Đại hội Đảng bộ cấp xã, phường đã và đang được tổ chức rất ráo trên khắp cả nước, mang theo tinh thần lịch sử của “lần thứ nhất” nhiều ý nghĩa và kỳ vọng. Đây là đợt sinh hoạt chính trị sâu rộng của toàn Đảng, toàn dân, cũng là “phép thử” để đánh giá việc thực thi nguyên tắc dân chủ - tiền đề cho thành công của Đại hội Đảng bộ cấp tỉnh và Trung ương sắp tới.

Do bối cảnh lịch sử có tính đặc biệt lần này, theo hướng dẫn của Trung ương, dựa trên đặc thù của mỗi tổ chức đảng, dù tiến hành Đại hội với hai nội dung hay bốn nội dung thì việc bảo đảm nguyên tắc dân chủ trong Đảng vẫn phải hết sức được coi trọng. Cụ thể, việc lấy

ý kiến đóng góp vào các dự thảo văn kiện, báo cáo chính trị trình Đại hội cần được thực hiện một cách thực chất, hiệu quả nhất. Các cấp ủy, tổ chức đảng phải tạo điều kiện để mỗi đảng viên có điều kiện được bày tỏ quan điểm, phát biểu ý kiến, tham gia tranh luận thẳng thắn, xây dựng, dựa trên tinh thần cầu thị.

Thực tế cũng cho thấy, một trong những yếu tố làm nên thành công của nhiều Đại hội Đảng bộ cấp xã, phường ở Hưng Yên, Hà Nội, Hải Phòng, Quảng Ninh, Đà Nẵng, Đắk Lắk... diễn ra sớm, ngay đầu tháng 7, là nhờ phát huy tinh dân chủ trong Đảng.

Bối cảnh chính trị đặc biệt, thời gian gấp gáp, nhiều nhiệm vụ kép, song trùng, phải cùng triển khai trong quá trình sắp xếp lại bộ

máy, tổ chức đã khiến hầu hết các địa phương phải sửa lại văn kiện, hoạch định lại chiến lược phát triển. “Lúc đó, nếu không phát huy được tinh thần dân chủ thực chất, tranh thủ lấy ý kiến rộng rãi, tiếp thu tối đa góp ý của các đảng viên, các tầng lớp nhân dân, thì Nghị quyết khó bảo đảm chất lượng và Đại hội cũng không đáp ứng yêu cầu của Trung ương và đòi hỏi ngày càng cao của thời cuộc” câu hỏi đặt ra cho nhiều nơi mà nhận lại chung một ý trả lời như vậy.

Một lẽ tự nhiên và tất yếu, chỉ có đi sâu đi sát vào thực tiễn cuộc sống, lắng nghe ý kiến đóng góp từ những người trực tiếp lao động, sản xuất, trực tiếp lãnh đạo, chỉ đạo địa bàn thì mới làm cho các chủ trương, chính sách trở nên gần gũi, khả thi. Bên cạnh đó,

phát huy dân chủ trong công tác nhân sự cũng là cách tốt nhất để phòng ngừa, đẩy lùi tình trạng cục bộ, bè phái, “lợi ích nhóm” trong tổ chức, thật sự tìm được đúng người tài đức gánh vác công việc chung.

Nhìn lại lịch sử, ngay từ khi thành lập, Chủ tịch Hồ Chí Minh - người sáng lập và rèn luyện Đảng ta đã xác định “tập trung dân chủ” là một trong những nguyên tắc tổ chức cơ bản, xuyên suốt. Dân chủ trong đảng không chỉ là quyền mà còn là trách nhiệm của mỗi đảng viên. Nó tạo ra không gian để các ý kiến khác nhau được tranh luận, phản biện để tạo sự đồng thuận dựa trên sự chính trực, tiến bộ - từ đó làm nên sức mạnh trí tuệ tập thể.

Phát huy dân chủ trong Đảng

là thực hiện đúng nguyên tắc “tập thể lãnh đạo, cá nhân phụ trách”. Đó cũng là cơ chế hữu hiệu loại bỏ những quan điểm sai lầm, chủ quan, duy ý chí; và chọn lọc những sáng kiến tiến bộ, kịp thời đưa ra những quyết sách sát hợp nhất với thực tế đời sống.

THÀNH công của Đại hội không chỉ dừng lại ở việc thông qua những Nghị quyết, mà quan trọng là những sách lược đó có được thực thi hiệu quả hay không. Và, muốn có hiệu quả, suy cho cùng, trong quá trình thực hiện tinh dân chủ càng cần được tiếp tục phát huy. Một đường lối chiến lược được xây dựng trên nền tảng dân chủ sẽ thành công khi được toàn thể đảng viên và nhân dân ủng hộ, đồng lòng thực hiện. Dưới ngọn cờ tiền phong của Đảng, dân chủ được phát huy, chắc chắn sẽ tạo nên sức mạnh tổng hợp đưa đất nước vượt qua mọi khó khăn, thử thách, bút phá đến tương lai ■

Thích ứng với những điều chỉnh thuế quan

■ THU THỦY

Sự thay đổi trong chính sách thương mại và thuế đối ứng của Hoa Kỳ đang thúc đẩy cộng đồng doanh nghiệp Việt Nam xem xét lại chiến lược xuất khẩu, đồng thời mở ra cơ hội để đổi mới, nâng cao hiệu quả kinh doanh và tăng cường năng lực cạnh tranh bền vững.

Khi áp lực thuế đối ứng được chia đều...

Từ rạng sáng 1/8/2025 (theo giờ Việt Nam), Nhà Trắng đã đăng tải Sắc lệnh của Tổng thống Donald Trump về việc điều chỉnh mức thuế đối ứng. Theo đó, Hoa Kỳ quyết định điều chỉnh mức thuế đối ứng cho 69 quốc gia và vùng lãnh thổ, với Việt Nam mức thuế đối ứng đã giảm từ 46% xuống còn 20%. Đối với hàng trung chuyển, 69 quốc gia và vùng lãnh thổ sẽ cùng chịu mức thuế quan 40%.

Theo Bộ Công thương, đây là kết quả của nỗ lực đàm phán không ngừng giữa hai nước từ tháng 4 đến nay. Trên nguyên tắc cởi mở, xây dựng, bình đẳng, tôn trọng độc lập, tự chủ, thể chế chính trị, cùng có lợi và cân nhắc tới trình độ phát triển của nhau, Việt Nam và Hoa Kỳ đã tập trung thảo luận và đạt được nhiều tiến bộ trong các vấn đề như thuế quan, quy tắc xuất xứ, hải quan, nông nghiệp, các biện pháp phi thuế quan, thương mại số, dịch vụ và đầu tư, sở hữu trí tuệ, phát triển bền vững, chuỗi cung ứng, hợp tác thương mại...

Sau hơn 3 tháng kể từ khi ngừng đối mặt với mức thuế đối ứng cao ngất ngưỡng (46%) mà Tổng thống Donald Trump từng đưa ra, có vẻ phần lớn các doanh nghiệp Việt Nam đã bình tĩnh tiếp nhận thông tin về mức thuế đối ứng này. Bởi thực tế, dù mức thuế Hoa Kỳ áp cho hàng hóa Việt Nam cao hơn (khoảng 1%) so một số quốc gia trong khu vực như: Thái Lan, Campuchia, Indonesia... nhưng so với các "đối thủ" thương mại trực tiếp có mức thuế cao hơn, Việt Nam vẫn có lợi thế cạnh tranh rõ rệt.

Tùy từng ngành hàng, phân khúc sản phẩm mà lợi thế cạnh tranh giữa Việt Nam và các quốc gia, vùng lãnh thổ tại thị trường Mỹ đã thay đổi. Đơn cử, với ngành dệt may, theo phân tích của Phó Chủ tịch kiêm Tổng Thư ký Hiệp hội Dệt may Việt Nam Trương Văn Cẩm, các nước chiếm thị phần nhập khẩu lớn vào thị trường này là Trung Quốc và Ấn Độ đều bị áp mức thuế cao. Trong khi đó, Việt Nam và Bangladesh đều được áp dụng mức thuế 20% sẽ tạo ra "một thế trận mới", vừa có thách thức, vừa có cơ hội cho doanh nghiệp.

Ông Cẩm chỉ ra, Bangladesh có lợi thế về chi phí sản xuất nhờ nhân công giá rẻ và phần nào tự chủ được nguồn cung vải đầu vào cho sản xuất may mặc. Tuy nhiên, do cơ cấu hàng dệt may xuất khẩu vào thị trường Mỹ của Việt Nam tương đồng với Trung Quốc, nên Việt Nam sẽ có lợi thế hơn Bangladesh trong việc bù đắp nguồn cung may mặc.

So với các quốc gia có mức thuế thấp hơn như Thái Lan (19%) hay Nhật Bản (15%), các ngành nhạy cảm với giá cả như dệt may, giày dép và đồ gỗ của Việt Nam sẽ chịu áp lực cạnh tranh lớn hơn trên thị trường Mỹ. Tuy nhiên, điều này không quá đáng lo ngại nếu doanh

nh nghiệp Việt Nam biết cách tối ưu hóa chi phí và nâng cao chất lượng để giữ chân khách hàng.

Cơ hội khẳng định vai trò đối tác thương mại có trách nhiệm

Trở về Việt Nam sau gần một tháng trực tiếp đi khảo sát thị trường Mỹ, bà Kim Minh Ngọc - Giám đốc thị trường của Công ty cổ phần Kim Hoàng chia sẻ, thật ra chúng tôi không mấy bất ngờ với mức thuế là phía Hoa Kỳ công bố áp dụng chính thức, thậm chí, công ty còn có phương án cho mức thuế đối ứng cao hơn. Từ trước đến nay, "nút thắt" cho mặt hàng đồ gỗ Việt Nam chính là vấn đề vùng nguyên liệu. Song với sự chuẩn bị kỹ lưỡng về điểm này, tỷ lệ nội địa hóa hơn 50% không khó bởi nguyên liệu gỗ trong nước chiếm gần 60%. Quan trọng là cơ quan chức năng Việt Nam có thể đàm phán biểu mẫu riêng cho hàng hóa xuất khẩu sang Mỹ để doanh nghiệp dễ thực hiện hơn.

Chia sẻ quan điểm này, bà Nguyễn Thị Minh Thanh, Phó Giám đốc Công ty cổ phần gỗ Hưng Thanh (tỉnh Bắc Ninh) cho biết, cơ hội cho ngành gỗ Việt Nam vẫn còn rộng mở nếu các doanh nghiệp kịp thời thích ứng, xây dựng chiến lược nội địa hóa nguyên liệu và chứng minh xuất xứ minh bạch, củng cố nền tảng, vượt qua rào cản thương mại, duy trì đà tăng trưởng xuất khẩu vào thị trường Mỹ.

Với ngành tôm xuất khẩu, dẫn con số thống kê trong tháng 7/2025, bà Lê Hằng, Phó Tổng Thư ký Hiệp hội Chế biến và Xuất khẩu Thủy sản Việt Nam (VASEP) cho biết, thị trường Mỹ ghi nhận giá trị xuất khẩu ước đạt 145,8 triệu USD. Nguyên nhân chủ yếu đến từ

ảnh hưởng của chính sách thuế đối ứng mà nước này áp dụng từ ngày 1/8/2025, cùng với thuế chống bán phá giá và thuế chống trợ cấp khiến cho việc xuất khẩu của doanh nghiệp bị xáo trộn, đơn hàng sụt giảm, niềm tin thị trường cũng trở nên lung lay. Trường hợp kết quả này được giữ nguyên vào tháng 12 tới đây, nguy cơ mất thị trường Mỹ với các sản phẩm tôm Việt Nam là hiện hữu.

Tuy nhiên, theo đại diện của VASEP, hiện nay, các doanh nghiệp xuất khẩu tôm Việt Nam tập trung vào sản phẩm chế biến, giá trị gia tăng cao cung cấp cho Mỹ - thị trường xuất khẩu lớn nhất của Việt Nam. Nếu thị phần của Ấn Độ - đối thủ cạnh tranh trực tiếp, sụt giảm do phải chịu mức thuế 25%, có thể một phần đơn hàng sẽ được chuyển sang Việt Nam. Thực tế, phần lớn các doanh nghiệp thủy sản Việt Nam từng vượt qua cú sốc thuế khi Hoa Kỳ liên tục áp dụng thuế chống bán phá giá đối với sản phẩm thủy sản nhập khẩu từ Việt Nam.

Với quan điểm thuế quan không phải điểm kết thúc, mà là tín hiệu để đổi mới, theo ông Lương Hoàng Thái, Cục trưởng Phòng vệ thương mại (Bộ Công thương), các doanh nghiệp xuất khẩu của Việt Nam từng thể hiện khả năng chống chịu, ứng phó thách thức và họ hoàn toàn có thể tiếp tục làm được điều đó, nếu có sự kết hợp đúng đắn giữa đổi mới, khả năng thích ứng và hỗ trợ chính sách. Điều cần thiết lúc này là tập trung, kiên cường và linh hoạt để thích nghi. Nếu doanh nghiệp Việt Nam tận dụng tốt thời điểm này để tính toán và điều chỉnh, thì sẽ không chỉ vượt qua giai đoạn thử thách của chính sách thuế quan, mà còn vươn lên mạnh mẽ hơn, bền vững hơn và cạnh tranh hơn ■

Thuế đối ứng không chỉ là áp lực, còn là cơ hội để Việt Nam khẳng định năng lực thích ứng, khẳng định vai trò đối tác thương mại có trách nhiệm, nâng cấp chuỗi giá trị quốc gia, chuyển đổi mô hình tăng trưởng bền vững, và sẵn sàng cải cách để hòa nhập sâu hơn vào chuỗi giá trị toàn cầu".

Bà LÊ HẰNG, Phó Tổng Thư ký Hiệp hội Chế biến và Xuất khẩu Thủy sản Việt Nam (VASEP)

Các doanh nghiệp xuất khẩu tôm Việt Nam tập trung vào sản xuất chế biến chất lượng cao cung cấp cho thị trường Mỹ - thị trường xuất khẩu lớn nhất của Việt Nam. (Ảnh TTXVN)

CHUYỆN QUẢN LÝ

Mục tiêu thách thức, nhưng khá lạc quan!

■ BẮC AN

THEO Cục Thống kê (Bộ Tài chính), so với tháng 12/2024, chỉ số giá tiêu dùng (CPI) tháng 7/2025 tăng 2,13% và tăng 3,19% so cùng kỳ năm trước. Bình quân 7 tháng năm 2025, CPI tăng 3,26% so cùng kỳ năm trước, lạm phát cơ bản tăng 3,18%. Trong mức tăng 0,11% của CPI tháng 7/2025 so tháng trước, có chín nhóm hàng hóa và dịch vụ có chỉ số giá tăng, đặc biệt là giá gạch, cát, đá và giá xăng dầu tăng theo biến động của thị trường nhiên liệu thế giới. Lạm phát của Việt Nam cũng được kiểm soát trong giới hạn mục tiêu do Quốc hội và Chính phủ đề ra là 4,5-5%, góp phần ổn định kinh tế vĩ mô.

Diễn biến này, theo đánh giá của Bộ Tài chính, là phù hợp trong bối cảnh kinh tế quốc tế, giá các hàng hóa chiến lược biến động tăng giảm đan xen, trong đó, giá dầu thô có xu hướng giảm trong 5 tháng đầu năm, sau đó hồi phục nhẹ trong hai tháng tiếp theo do những lo ngại về gián đoạn nguồn cung bởi căng thẳng địa chính trị nhưng nguồn cung dầu tăng và nhu cầu tiêu thụ yếu khiến giá chưa thể đảo chiều. Mặt khác, chính sách tiền tệ thắt chặt tiếp tục được duy trì ở nhiều quốc gia trong bối cảnh tổng cầu yếu, làm tăng trưởng kinh tế toàn cầu có chiều hướng chậm lại.

Về tốc độ tăng trưởng, theo Bộ Tài chính, tăng trưởng quý II đạt 7,96%, với xu hướng tăng trưởng quý sau cao hơn quý trước, GDP quý III và IV có triển vọng vượt 8%. Như vậy, mục tiêu tăng trưởng này của Việt Nam trong năm 2025 là khá thi thiết cả trong điều kiện kinh tế nửa cuối năm vẫn đối mặt tình trạng bất ổn và diễn biến tâm lý không thuận lợi.

Theo lý thuyết, để đạt mục tiêu tăng trưởng 8,3-8,5% như kỳ vọng, xuất khẩu cả năm phải tăng 17%, là con số khá thách thức khi diễn biến thuế quan còn khó lường bởi vẫn còn những thách thức trong hai quý cuối đến từ bất ổn địa chính trị và chính sách toàn cầu có thể tác động tâm lý đầu tư và tiêu dùng, khiến việc dự báo càng khó khăn hơn. Không chỉ vậy, với sản xuất, chỉ số nhà quản trị mua hàng các tháng qua đều dưới 50, cho thấy doanh nghiệp vẫn thu hẹp hoạt động. Trong khi đó, sản lượng điện tiêu thụ cùng giai đoạn chỉ tăng khoảng 4%, là chỉ dấu sức khỏe nền kinh tế chưa mạnh...

Để đạt mục tiêu tăng trưởng kỳ vọng và tạo động lực tăng bền vững cho những năm sau, Phó Thủ tướng Hồ Đức Phớc đã chỉ rõ tại cuộc họp Ban Chỉ đạo điều hành giá diễn ra mới đây, yếu tố đặc biệt quan trọng là tiếp tục cải thiện môi trường kinh doanh bằng cải cách hành chính, hỗ trợ tài chính-kỹ thuật, thúc đẩy đổi mới công nghệ, nâng cao năng lực cạnh tranh...

Và đương nhiên, kỳ vọng đó được đặt lên những yếu tố nền như: dịch vụ công, thủ tục hành chính sau sắp xếp lại đơn vị hành chính các tỉnh, thành phố và thực hiện chính quyền hai cấp sẽ sớm ổn định và trơn tru, theo hướng tạo thuận lợi tối đa cho doanh nghiệp và người dân. Về phía mình, cơ quan quản lý nhà nước cần tăng cường công tác quản lý, điều hành giá hợp lý để góp phần thúc đẩy tăng trưởng nhanh, bền vững.

Trong nửa cuối năm nay, theo nhận định của giới phân tích, động lực tăng trưởng vẫn đến từ đầu tư, tiêu dùng và tác động của chính sách tiền tệ, tài khóa. Đặc biệt, đầu tư công tiếp tục đóng vai trò dẫn dắt, với nỗ lực giải ngân 65% vốn còn lại sẽ tạo hiệu ứng lan tỏa cho sản xuất và dịch vụ. Vốn đầu tư trực tiếp nước ngoài vẫn là động lực duy trì nhờ lợi thế địa chính trị, cải cách chính sách...

Những điều này có được là nhờ niềm tin môi trường kinh doanh cải thiện, các chính sách hỗ trợ về thuế và tín dụng tạo điều kiện thuận lợi để doanh nghiệp mở rộng quy mô sản xuất và đầu tư vào các ngành trọng điểm ■

Những xung đột ngày càng gay gắt

■ NGŨ THIÊN

Dù việc bảo tồn, phát huy, quảng bá giá trị di tích, di sản luôn được đề cao nhưng các khẩu hiệu này vẫn trong cuộc tranh chấp ngày càng gay gắt giữa mục tiêu bảo tồn và phát triển. Với các di sản “giữ lại”, việc cân bằng với lợi ích và vai trò của cộng đồng cư dân bản địa còn đặt ra bài toán nan giải hơn.

Bốn “vòng tròn đồng tâm” thiết yếu của di sản

Nếu “hình học hóa” một cách tương đối thì một di sản “sống” được bao gồm bốn nhóm cộng đồng như những vòng tròn đồng tâm, lần lượt từ trong ra ngoài, gồm: Cộng đồng “lõi”-Cộng đồng bảo vệ/quản lý-Cộng đồng hỗ trợ-Cộng đồng quan tâm/chia sẻ/lan tỏa.

Trong đó, cộng đồng “lõi” là nhóm cộng đồng sinh sống, định cư trong vùng “lõi” với các di sản vật thể/thiên nhiên, hoặc là cộng đồng sở hữu/trực tiếp thực hành với các di sản phi vật thể. Đây là vòng cộng đồng quan trọng nhất vì họ trực tiếp “giữ lại” cùng di sản. Cộng đồng bảo vệ gồm những người tham gia quản lý về mặt nhà nước từ cấp cơ sở cho đến cấp cao nhất, thi hành các chính sách, quy định trong quá trình bảo vệ/bảo tồn di sản. Cộng đồng hỗ trợ gồm những người/hệ thống sản xuất và dịch vụ cung cấp các điều kiện vật chất và tinh thần để “vận hành” di sản trong đời sống xã hội. Cộng đồng quan tâm/chia sẻ/lan tỏa gồm tất cả những ai muốn chiêm ngưỡng, thưởng lãm và giới thiệu hình ảnh, cảm xúc về di sản và giá trị của di sản. Cộng đồng này rộng lớn và không phụ thuộc giới hạn địa lý và thời gian.

Ranh giới giữa các vòng tròn này linh động và ở từng thời điểm cụ thể, những cá nhân trong các vòng đó có thể hoán đổi vai trò cho nhau. Các vòng tròn cộng đồng tương tác, hỗ trợ nhau bảo đảm cho di sản hiện diện liên tục và bền vững. Thêm vào đó, các vòng tròn cộng đồng này đều cần xác định mục đích của mọi hành động là hướng tới tâm điểm bảo vệ/bảo tồn và phát huy giá trị của di sản, ưu tiên nguyên tắc đồng thuận với cộng đồng “lõi”. Nhờ đó, di sản và sự đa dạng của văn hóa bản địa được bảo vệ và phát huy.

Dòng chảy tự nhiên của lịch sử di sản cần được bảo đảm

Có thể nhận thấy, sự phát triển các dịch vụ du lịch ở những di tích, di sản sau khi được “phong cấp”, nhất là ở các di sản thế giới được UNESCO công nhận, đã góp phần đáng kể thúc đẩy phát triển ngành du lịch, dịch vụ, tăng thêm việc làm

Một trong hiếm hoi những điệu múa cổ đất Thăng Long, Con đĩ đánh bông, vẫn được thế hệ trẻ hôm nay tiếp nối gìn giữ trong hội làng Triều Khúc, thành phố Hà Nội. (Ảnh LÊ MINH)

thường xuyên và tạo thu nhập cho một lượng lớn lao động tại chỗ.

Sự “ăn nên làm ra” của du lịch lại tạo ra những tác động dây chuyền kích thích các dịch vụ kèm theo phát triển, làm cả nền kinh tế chuyển động nhanh, mạnh hơn. Các di tích, di sản văn hóa và thiên nhiên đã và đang thể hiện ngày càng rõ hơn vai trò là nguồn lực tài nguyên quan trọng trong phát triển kinh tế-xã hội, thu hút đầu tư cả trong và ngoài nước. Song, để khai thác có hiệu quả và bền vững, để phát huy đồng thời bảo vệ/bảo tồn được giá trị của những tài nguyên đó, trong khi người dân vẫn sống trong/cùng di tích, di sản, còn nhiều điều cần nói.

Những thực hành di sản văn hóa phi vật thể của cộng đồng chủ nhân là nguồn hấp dẫn lớn với du khách tới để tìm hiểu, chiêm ngưỡng, thưởng thức. Tuy nhiên, đã có nhiều trường hợp “quảng bá”, “phát huy” di sản sai cách, đem cả phiên bản hình tượng thần thánh, phục trang, pháp khí “bày bán” như những đồ lưu niệm, chưa kể còn sẵn sàng diễn xướng, đưa vũ đạo thiêng ra “trình diễn” nơi công cộng như những hàng hóa (mang danh) văn hóa. Khi bị tách ra khỏi bối cảnh văn hóa tương ứng, di sản không còn là di sản nữa. Cách đây không lâu, việc trình diễn trang phục của thanh đồng trong một số giá đồng, “minh họa” bằng “trình diễn” một vài giá đồng trên sân khấu của một trường đại học nhân hội thảo về nghi lễ, tín ngưỡng hầu đồng là thí dụ điển hình của việc đưa “thực hành di sản” ra khỏi “không gian văn hóa” dưới khái niệm “diễn giải di sản”, “giới thiệu di sản”...

Để bảo tồn và phát huy giá trị,

“**Các cộng đồng địa phương và chính quyền cần được kết nối trong mô hình đồng quản lý và hỗ trợ quản lý di sản thông qua việc tôn trọng các thiết chế truyền thống và cách thức sử dụng tài nguyên của cộng đồng. Cần cách tiếp cận dựa trên quyền với văn hóa bao gồm việc tôn trọng quyền thụ hưởng và tự do tham gia vào đời sống văn hóa mà không bị thương mại hóa**”.

(Trích từ Chiến lược phát triển trung hạn, giai đoạn 2022-2029 của UNESCO)

để gia tăng sức hút cho những di sản văn hóa phi vật thể với tư cách là “nguồn nuôi” hấp dẫn cho du lịch lễ hội, du lịch văn hóa, du lịch tâm linh, câu hỏi tưởng chừng muốn thưa là: Làm thế nào để chọn lọc, gìn giữ và phát huy những giá trị văn hóa tinh thần cổ truyền trong vòng xoay vắn của kinh tế thị trường vốn luôn lấy lợi nhuận làm thước đo?

Tính đến nay, Việt Nam đã có chín Di sản văn hóa và thiên nhiên thế giới được UNESCO công nhận. Trong đó, vùng lõi của sáu di sản vẫn có người dân sinh sống: Vịnh Hạ Long- Quần đảo Cát Bà, Quần thể di tích Cố đô Huế, Đô thị cổ Hội An, Quần thể danh thắng Tràng An, Vườn quốc gia Phong Nha-Kẻ Bàng và Vườn quốc gia Hin Nam Nô, Quần thể di tích và danh thắng Yên Tử-Vĩnh Nghiêm-Côn Sơn, Kiếp Bạc.

Khác với những di tích/di sản là các di chỉ khảo cổ, di (phế) tích kiến trúc..., vùng “lõi” của các di sản văn hóa, thiên nhiên có sự hiện diện của con người trong đó đang hàng ngày, hàng giờ, chịu tác động từ con người. Dù việc bảo tồn, phát huy, quảng bá giá trị di tích, di sản luôn được đề cao nhưng các khẩu hiệu này vẫn trong cuộc tranh chấp, vật lộn gay gắt giữa mục tiêu

bảo tồn và phát triển. Sự phát triển dịch vụ xây dựng hạ tầng du lịch và bất động sản “ăn theo” di sản cũng đã và đang đặt ra vấn đề phải bảo vệ di sản nghiêm ngặt hơn nữa. Thực tế, chuyện lợi dụng danh tiếng, địa thế, cảnh quan thiên nhiên ở vùng liền kề với di tích, di sản nhằm tăng giá trị cho những dự án bất động sản, tăng doanh thu cho kinh doanh dịch vụ của nhiều doanh nghiệp tư nhân đã xảy ra ở Quảng Ninh, Ninh Bình... và chính quyền sở tại đã, đang phải nỗ lực để giải quyết.

Cộng đồng cư dân sinh sống nhiều đời và làm nên văn hóa của vùng đất quê hương họ trước khi khu vực đó nằm trong phạm vi cần bảo vệ/bảo tồn theo tiêu chuẩn đối với di sản quốc gia hoặc thế giới. Cộng đồng trong “lòng” di sản đã và đang góp phần tạo nên và bảo vệ bản sắc của di sản. Điều này đem lại sự hấp dẫn của di sản đối với không chỉ quảng bá du lịch mà còn thu hút các nhà nghiên cứu lịch sử, văn hóa học, xã hội học tiếp tục tìm hiểu nghiên cứu sâu hơn về di sản, đóng góp thêm vào sức sống của di sản trong tương lai. Vấn đề đặt ra trong đương đại là bảo đảm chia sẻ hài hòa, cùng có lợi, cùng phát triển khi bảo vệ/bảo tồn các di sản trong tiến trình tuân thủ các

điều ước quốc tế và Luật Di sản văn hóa.

Với các di sản, những vùng đô thị, theo GS, TS, KTS Hoàng Đạo Kính: “Trong lĩnh vực bảo tồn, chúng ta cần bổ sung vào khái niệm phát triển cụm từ “phát triển trong sự tiếp nối”. Sự tiếp nối chính là cầu nối giữa bảo tồn và phát triển. Tiếp nối chính là sự bảo đảm dòng chảy tự nhiên của lịch sử di sản”.

Quan điểm phát triển tiếp nối xuất phát từ nhận thức coi di sản văn hóa là một loại tài nguyên, hơn nữa, di sản không phải là di tích, nó có tính “sống” và “động” và việc bảo vệ di sản không cản trở, mà là động lực cho phát triển.

Năm 2015, UNESCO đã thông qua *Chính sách về việc lồng ghép quan điểm phát triển bền vững vào các quy trình của Công ước Di sản thế giới* và đề nghị các quốc gia thành viên áp dụng vào quá trình quản lý các di sản văn hóa và thiên nhiên thế giới của mình. Theo những khuyến nghị của chính sách này, chính quyền địa phương cần có những quy định cụ thể về chính sách hỗ trợ tu bổ, tôn tạo, hỗ trợ cộng đồng sinh sống trong di sản. Bên cạnh đó, các nhà bảo tồn cần làm cho người dân có những hiểu biết về giá trị di sản của mình và quan trọng nhất, làm cho họ hiểu rõ việc bảo tồn di sản với tư cách một động lực phát triển kinh tế để nâng cao mức sống của chính mình.

Có thể nói, Di tích quốc gia đặc biệt Côn Sơn, Kiếp Bạc đã thực hiện hiệu quả định hướng của UNESCO từ trước khi trở thành Di sản thế giới liên vùng, trải dài trên địa bàn ba tỉnh/thành phố: Quảng Ninh, Hải Phòng, Bắc Ninh. Được biết, từ năm 2017 đến năm 2023, để cảnh quan di tích văn minh, trật tự, an toàn hơn, chính quyền và Ban Quản lý đã từng bước quy hoạch và cùng cộng đồng xây dựng khu dịch vụ tập trung, đủ xa di tích nhưng đủ gần để thuận tiện cho dịch vụ, với sự đồng thuận, đóng góp trách nhiệm và giám sát chất lượng của cộng đồng. TS Lê Duy Mạnh, Phó trưởng Ban quản lý Di tích Côn Sơn, Kiếp Bạc cho biết: “Trong vùng “lõi” di sản, có gần 3.000 cư dân sinh sống ổn định. Họ tham gia vào những khâu dịch vụ chung quanh di tích. Họ là người trực tiếp, nhiệt thành thực hiện lễ hội truyền thống với sự tự hào. Họ còn giới thiệu những điều đặc sắc về vùng đất quê hương mình hỗ trợ cho du lịch. Cũng chính cộng đồng bản địa “lấp đầy” khu dịch vụ này. Họ tăng thu nhập và đóng góp cho ngân sách, cùng giữ gìn cảnh quan và tôn vinh di sản. Chúng tôi cũng đã có kế hoạch mở rộng sự tham gia, hỗ trợ của cộng đồng hơn nữa vì dự kiến lượng du khách trong thời gian tới sẽ gia tăng đáng kể” ■

GÓC NHÌN

Cần nhấn mạnh vai trò trung tâm của cư dân địa phương

■ ĐÀO MAI TRANG (thực hiện)

- Thừa bà, việc vinh danh các khu vực địa lý là di sản thế giới (tự nhiên, văn hóa và hỗn hợp) đem lại nhiều cơ hội quảng bá hình ảnh đất nước, con người Việt Nam đến bạn bè thế giới, song mặt trái của “tấm huân chương” này bao gồm có thể là sự thương mại hóa quá mức trong thúc đẩy du lịch và hạ tầng cơ sở vật chất cho du lịch và thách thức trong bảo tồn di sản và bảo đảm quyền hưởng lợi của cộng đồng. Về khía cạnh này, bà có thể chia sẻ một số vấn đề chung nổi bật hơn cả đã và đang diễn ra tại các di sản thế giới ở Việt Nam?

- Hiệu ứng nhận diện thương hiệu di sản thế giới rõ ràng là một thực tế, và điều này mang lại cả cơ hội và rủi ro.

Cơ hội đã được nhiều nhà quản lý và học giả nhắc tới, như các khu di sản thế giới có vai trò là những tài sản công và nguồn lực cho phát triển kinh tế-xã hội. Còn rủi ro là việc vận hành và quản lý lãng quên hoặc bỏ qua yêu cầu về bảo vệ giá trị nổi bật toàn cầu của khu di sản, khiến cho các hoạt động tham quan, du lịch tại khu di sản rơi vào tình trạng thương mại hóa quá mức, hoặc không bảo đảm các mục tiêu bảo tồn bền vững và quyền lợi của cộng đồng.

Có một số khu di sản thế giới ở Việt Nam được nhắc trong nhiều văn kiện và tại các diễn đàn của UNESCO như những thí dụ điển hình và thực hành tốt trong việc bảo tồn và đóng góp chuyên môn trong tu bổ các công trình di sản bằng gỗ và gạch ở châu Á, như Quần thể di tích Cố đô Huế và Khu đền tháp Mỹ Sơn. Gần đây, Tổng Giám đốc UNESCO Audrey Azoulay và nhiều chuyên gia từ Trung tâm Di sản thế giới nhắc tới ấn tượng về Quần thể danh thắng Tràng An, một thí dụ về tinh thần cầu thị và đối thoại trong việc thực hiện các khuyến nghị của Ủy ban Di sản thế giới trong việc triển khai kịp thời đánh giá sức chịu tải và kế hoạch quản lý du lịch, điều chỉnh hoạt động diễn giải chính xác hơn về khu di sản. Khu trung tâm Hoàng thành Thăng Long Hà Nội được coi là một điển hình về sự hợp tác sát sao giữa Việt Nam, Trung tâm Di sản Thế giới và ICOMOS về từng đề án và tầm nhìn trực trung tâm, với mục đích hạn chế thấp nhất mọi can thiệp có nguy cơ làm ảnh hưởng tới giá trị nổi bật toàn cầu của di sản.

Trong khi đó, một số khu di sản khác lại liên tục nhận những cảnh báo và báo động về những tác động tiêu cực của các dự án và can thiệp thiếu đánh giá tác động di sản. Tại kỳ họp lần thứ 47 vừa qua tại Paris, với Quyết định 47COM 7B.16, Ủy ban Di sản thế giới đã nhấn mạnh sự lo ngại cao nhất về các dự án hạ tầng, lấn biển ở khu vực vùng đệm và khu vực tiếp giáp vùng đệm khu Di sản Vịnh Hạ Long-Quần đảo Cát Bà,

Bảo đảm sự tham gia của cộng đồng với cách tiếp cận tôn trọng và thúc đẩy quyền văn hóa trở thành nội dung trọng tâm nổi bật, xuyên suốt trong các văn kiện quan trọng gần đây tại các kỳ họp có sự tham gia của hàng trăm quốc gia thành viên UNESCO. Chung quanh chủ đề này, phóng viên Nhân Dân cuối tuần có cuộc trao đổi với bà Phạm Thị Thanh Hoàng (ảnh bên), Trưởng ban Văn hóa, Văn phòng UNESCO tại Hà Nội.

nhắc lại yêu cầu cần phải thực hiện Đánh giá Chiến lược về Môi trường, đề nghị đình chỉ Dự án khu thương mại, dịch vụ, du lịch trung tâm Cát Bà cho tới khi hoàn tất đánh giá các tác động tiềm năng đối với giá trị nổi bật toàn cầu của khu di sản này.

Có một thực tế chung là tới nay việc đánh giá tác động tới di sản chưa được chú trọng đúng mức. Đây cũng là điểm mấu chốt được nhắc nhiều lần trong các cuộc thảo luận tại kỳ họp của Ủy ban Di sản thế giới lần thứ 47 vừa qua liên quan tới các khu di sản thế giới ở Việt Nam.

- Trong quan sát của bà và các chuyên gia của UNESCO, việc tham vấn trước và cung cấp đầy đủ thông tin tới các cộng đồng địa phương cũng như việc xem xét quan điểm của họ trong quá trình đề cử và quản lý các di sản thế giới được thực hiện như thế nào ở Việt Nam?

- Việt Nam có một số khu di sản có phạm vi khoanh vùng bảo vệ liên quan tới các nhóm dân tộc thiểu số sinh sống lâu đời, như Vườn quốc gia Phong Nha-Kẻ Bàng và Quần thể di tích danh thắng Yên Tử. Các hồ sơ đề cử và báo cáo tình trạng bảo tồn gửi tới Trung tâm Di sản Thế giới thể hiện những bước tiến đáng kể trong việc tham vấn cộng đồng địa phương và lồng ghép quan điểm của cộng đồng sở tại vào quá trình

đề cử và quản lý các di sản thế giới.

Điểm mới trong Luật Di sản văn hóa 2024 của Việt Nam là có sự ghi nhận và quy định tách bạch, rõ ràng giữa quyền, nghĩa vụ và trách nhiệm của các chủ thể văn hóa. Có thể nói, Việt Nam đã có nền tảng pháp lý đầy đủ, hiến định, luật hóa và ghi nhận rõ ràng quyền của các chủ thể văn hóa, gồm cả cá nhân và cộng đồng. Tuy nhiên, việc tư liệu hóa thể hiện quá trình này trên thực tế thường chưa rõ. Đó cũng là lý do mà các Báo cáo đánh giá của các cơ quan tư vấn chuyên môn (ICOMOS, IUCM) đều đi kèm với các khuyến nghị về việc cung cấp thông tin, làm rõ bối cảnh và sự tham gia thực chất của cộng đồng dân tộc thiểu số sở tại với khu di sản.

- Từ trải nghiệm cá nhân, bà có thể chia sẻ thêm cảm nghĩ về một khu vực di sản thế giới ở một quốc gia khác cho thấy rõ ràng rằng, ở đó, di sản gắn liền với sinh kế và bản sắc của người dân nên tạo cho họ động lực và trách nhiệm trong việc tham gia tích cực vào quá trình quản lý, bảo vệ và bảo tồn di sản?

- Trong số nhiều thực tiễn tốt được giới thiệu như những điển hình tham khảo cho các nhà quản lý, tôi nghĩ tới trường hợp khá gần gũi trong khu vực ASEAN là Khu đô thị lịch sử George Town, Malaysia, Di sản

thế giới UNESCO năm 2008. Đây là một quần thể đô thị đa văn hóa, đa sắc tộc bậc nhất Đông Nam Á, với ba cộng đồng lớn nhất là người Hoa, người Ấn, và người Mã Lai.

Chính quyền bang Penang áp dụng mô hình “quản trị di sản cộng đồng”: Người dân địa phương đóng vai trò trung tâm trong việc bảo tồn di sản văn hóa vật thể và di sản văn hóa phi vật thể, từ kiến trúc nhà cổ đến lễ hội, nghệ thuật truyền thống và ẩm thực đặc trưng. Cách tiếp cận này được cụ thể hóa trong các chính sách về quản trị di sản cộng đồng và hỗ trợ tài chính, kỹ thuật thuộc Kế hoạch Khu vực Đặc biệt (Special Area Plan - SAP) dành cho Di sản thế giới George Town. Mục tiêu của kế hoạch là bảo tồn và phát huy giá trị di sản văn hóa của George Town thông qua việc quản lý hiệu quả và sự tham gia tích cực của cộng đồng địa phương.

SAP đã huy động sự tham gia của cộng đồng để xây dựng những quy định rất chi tiết, như 24 hoạt động do cộng đồng liệt kê không được cấp phép trong vùng lõi của khu phố di sản, mà đưa vào quy hoạch riêng tại khu vực vùng ven. Đồng thời, chính quyền thực hiện chương trình “Heritage Traders of George Town” nhằm hỗ trợ các cửa hàng truyền thống trong phố cổ, noi

đã tồn tại qua nhiều thế hệ, như tiệm thuốc Bắc, tiệm may mặc, quán ăn gia truyền. Chủ nhân các ngôi nhà và cửa tiệm truyền thống cũng được hỗ trợ chi phí bảo tồn mặt tiền kiến trúc, trưng bày và tham gia các chương trình đào tạo. Bên cạnh hỗ trợ tài chính và kỹ thuật cho việc tu bổ các công trình kiến trúc cổ thuộc sở hữu tư nhân, chính quyền cũng khuyến khích các sáng kiến cộng đồng, như việc mở cửa các ngôi nhà di sản để tổ chức các hội thảo, trưng bày, tọa đàm chuyên đề, hợp tác làm không gian biểu diễn và các tour du lịch văn hóa do người dân địa phương hướng dẫn.

Một điểm đáng chú ý là mô hình tinh gọn của bộ máy Ban Quản lý Di sản Penang và George Town (GTWWHI), chỉ có khoảng 30 nhân sự với 5 phòng, ban chuyên môn.

Thành công ở George Town cho thấy việc phát triển du lịch tại khu di sản thế giới không nhất thiết phải loại bỏ mọi quy định để tạo thuận lợi nhất cho du khách. Ngược lại, những hạn chế với việc đặt ưu tiên vào việc bảo tồn, ưu tiên quyền và lợi ích của cộng đồng địa phương sẽ nhận được hiệu ứng tích cực về lâu dài của cả cộng đồng và du khách, do giá trị về trải nghiệm chân thực tại khu di sản.

- Trân trọng cảm ơn bà! ■

Người dân địa phương tham gia bảo vệ môi trường ở Quần thể danh thắng Tràng An. (Ảnh NGUYỄN NAM)

Làm sống lại các làng nghề truyền thống

■ KTS HOÀNG VIỆT TRUNG, Giám đốc Trung tâm Bảo tồn Di tích Cố đô Huế

1 Di sản cung đình Huế là quần thể kiến trúc cung đình quy mô lớn, giàu giá trị lịch sử, văn hóa và nghệ thuật, phản ánh đỉnh cao của mỹ thuật triều Nguyễn.

Các công trình được xây dựng từ nhiều loại vật liệu truyền thống, như gỗ lim, gạch vồ, ngói âm dương. Đặc biệt, ngói và gạch men lưu ly (thanh lưu ly, hoàng lưu ly) đã làm nên nét đặc trưng nổi bật trong kiến trúc cung đình, hiện diện tại các di tích trọng yếu như Ngọ Môn, điện Thái Hòa, Thế Miếu, các làng Minh Mạng, Tự Đức, Thiệu Trị.

Sau năm 1993, công tác bảo tồn quần thể di tích Cố đô Huế được khởi động mạnh mẽ. Từ giai đoạn “cứu nguy khẩn cấp”, chủ yếu là che chắn, gia cố tạm thời để bảo vệ phần kiến trúc gỗ còn sót lại, đến những năm cuối thập niên 1990, hướng đi bảo tồn bền vững bắt đầu được xác lập.

Cho đến nay, công tác bảo tồn và phát huy giá trị di sản văn hóa Cố đô Huế đã và đang trải qua 5 giai đoạn. Trong đó, kể từ năm 2000 đến nay, cả ba giai đoạn đều có sự tham gia trực tiếp hoặc gián tiếp của các nhóm cộng đồng khác nhau, xác lập vai trò ngày càng rõ nét, lớn mạnh của cộng đồng trong việc bảo vệ và phát huy một cách tích cực nhất giá trị của di sản.

Giai đoạn 2000-2010 là giai đoạn phục hồi và mở rộng hợp tác quốc tế. Các tổ chức như JICA (Nhật Bản), GEKE (CHLB Đức), KOICA (Hàn Quốc)... đã phối hợp hỗ trợ kỹ thuật, đào tạo chuyên gia, cung cấp thiết bị phục chế. Đây là giai đoạn khởi đầu việc xã hội hóa bảo tồn di sản. Giai đoạn 2010-2020 là giai đoạn bảo tồn theo hướng chuyên sâu và chuyên nghiệp hóa, với việc thành lập các đơn vị phục dựng

Nếu không có những bàn tay làm nên từng viên ngói, lớp sơn, tấm pháp lam... thì sẽ không thể có được Hoàng thành Huế như ngày nay. Các nghề thủ công không chỉ là phụ trợ, mà là hạt nhân cấu thành bản sắc cung đình Huế. Chính sự “thủ công” này mới tạo nên hồn cốt của di tích, giúp di sản không chỉ tồn tại mà còn sống mãi với thời gian.

Ngói và gạch men lưu ly (thanh lưu ly, hoàng lưu ly) đã làm nên nét đặc trưng nổi bật trong kiến trúc cung đình Huế. (Ảnh MINH LÊ)

chuyên biệt, đầu tư nghiên cứu hồ sơ kỹ thuật nghề cổ. Nhiều dự án có quy mô lớn được triển khai, tích hợp yếu tố du lịch di sản để tăng tính bền vững. Giai đoạn 2020 đến nay là giai đoạn “bảo tồn sống”. Huế tập trung phục hồi các nghề truyền thống, đưa nghệ nhân trực tiếp tham gia công trình trùng tu, hình thành mô hình đào tạo tại chỗ, đồng thời chú trọng đến chuyển đổi số và số hóa quy trình kỹ thuật nhằm lưu trữ và truyền dạy lâu dài.

2 Một trong những điểm cốt lõi của bảo tồn là công tác tu bổ, trùng tu di tích. Đến nay, đã có hơn 200 công trình lớn nhỏ được bảo tồn, phục hồi, trong đó có nhiều công trình tiêu biểu như Ngọ Môn, Thế Miếu,

cung Diên Thọ, cung Trường Sanh, điện Long An, đàn Nam Giao, làng Gia Long, làng Tự Đức, làng Khai Định...

Công tác trùng tu được thực hiện bài bản, đúng quy chuẩn bảo tồn quốc tế, với sự tham gia của các chuyên gia, nghệ nhân và kỹ thuật viên có tay nghề cao. Thành công trong phục dựng, bảo tồn hai công trình nổi bật gần đây, lầu Kiến Trung và điện Thái Hòa, là minh chứng cho cách tiếp cận hiện đại nhưng vẫn bảo lưu bản sắc truyền thống.

Lầu Kiến Trung, từng bị chiến tranh phá hủy hoàn toàn, đã được phục dựng từ nền móng đến kiến trúc chi tiết theo đúng bản vẽ gốc, với sự tham gia của các nghệ nhân truyền thống trong lĩnh vực chạm khắc, sơn son thếp vàng, đắp vẽ hoa

văn (nê, ngôa)... Điện Thái Hòa - trung tâm quyền lực triều Nguyễn được tu bổ trên nền tảng nghiên cứu khoa học, khảo sát kỹ lưỡng vật liệu gốc và kỹ thuật thi công cổ truyền.

Trong công cuộc trùng tu này, các nghề thủ công truyền thống, như mộc, nề, ngôa, sơn truyền thống, sơn thếp, khảm sành sứ, pháp lam, không đơn thuần đóng vai trò thi công mà chính là yếu tố quyết định mức độ chuẩn xác, nguyên bản, thẩm mỹ và bền vững của công trình sau phục dựng. Cũng chính từ thực tiễn tu bổ các công trình này, công tác phục hồi và phát huy các ngành nghề thủ công truyền thống được đẩy mạnh, tạo điều kiện để nghệ nhân “truyền nghề”, thế hệ trẻ “học nghề” và xã

hội “gìn giữ nghề”. Đây không chỉ là giải pháp về mặt kỹ thuật bảo tồn, mà còn là hướng đi chiến lược để bảo vệ di sản văn hóa vật thể và phi vật thể, đồng thời phát triển kinh tế di sản tại địa phương một cách bền vững.

Việc làm sống lại các làng nghề truyền thống và đưa kỹ năng nghề trở lại với các công trình trùng tu di tích chính là cách để Huế bảo đảm tính xác thực, giá trị nguyên gốc của di sản, đồng thời tạo công ăn việc làm, nâng cao đời sống và khơi dậy niềm tự hào của cộng đồng cư dân địa phương.

Suốt hơn 30 năm qua, công tác bảo tồn và phát huy giá trị di sản văn hóa Cố đô Huế đã đạt được nhiều thành tựu to lớn. Huế không chỉ là nơi đầu tiên ở Việt Nam được UNESCO công nhận Di sản văn hóa thế giới, mà còn trở thành mô hình kiểu mẫu trong công tác bảo tồn, phục hồi và phát triển bền vững di sản.

Mặc dầu vậy, giữa sự chuyển dịch mạnh mẽ của cơ cấu nền kinh tế ở nước ta như hiện nay, một trong những thách thức lớn nhất để duy trì và mở rộng quy mô các làng nghề truyền thống gắn liền với trùng tu di tích ở Huế vẫn là việc xây dựng đội ngũ thợ và nghệ nhân kế cận. Bảo tồn di tích không thể chỉ dừng lại ở việc phục hồi hình thức vật chất, mà còn phải chú trọng đến yếu tố con người, chính những nghệ nhân - “báu vật sống” sẽ giúp di sản tiếp tục thở và tồn tại bền vững. Vì thế, một trong những giải pháp trước mắt là thực hiện thật tốt việc vinh danh và đào tạo truyền thừa đội ngũ nghệ nhân; đây không chỉ là trách nhiệm bảo tồn mà còn là cách để di sản Huế thật sự sống động trong lòng thế hệ hiện tại và tương lai ■

Thúc đẩy sinh kế bền vững

■ NGUYỄN VĂN THỊU, Giám đốc Vườn quốc gia Cát Bà

Diện tích rừng nguyên sinh khoảng 1.045,2 ha trên đảo Cát Bà là một trong những nhân tố quan trọng làm nên giá trị sinh thái và đa dạng sinh học của Di sản thiên nhiên thế giới Vịnh Hạ Long-Quần đảo Cát Bà. Đây là môi trường sống lý tưởng của 4.910 loài động, thực vật trên cạn và dưới biển, trong đó có tới 198 loài thuộc Danh mục Đỏ IUCN và 51 loài đặc hữu.

Bởi vậy, để quản lý, bảo vệ, bảo tồn các giá trị về đa dạng hệ sinh thái, đa dạng loài và tính toàn vẹn của Di sản, cần có sự vào cuộc của chính quyền địa phương và sự chung tay phối hợp của cộng đồng dân cư. Từ đó, giá trị của Di sản được phát huy, góp phần quan trọng nâng cao đời sống vật chất, tinh thần cho người dân, phát triển kinh tế địa phương.

Sống cùng di sản

Cộng đồng địa phương, đặc biệt là người dân bản địa, với kiến thức vô giá của họ về hệ sinh thái, truyền thống và các hoạt động bền vững,

địa phương đã đóng góp vào quá trình quản lý di sản một cách hiệu quả nhất. Từ đó, họ tiếp tục có thể giữ vai trò tích cực trong các hoạt động du lịch, quảng bá và thu được lợi ích kinh tế.

Điểm nhấn mô hình du lịch cộng đồng tại đây có làng chài cổ Việt Hải, một xã nằm trọn trong vùng lõi của di sản, được bao bọc bởi núi rừng và biển cả, mang vẻ đẹp hữu tình rất riêng. Việt Hải có vị trí địa lý gần như tách biệt với khu du lịch nhộn nhịp và sầm uất trên đảo Cát Bà, đặc biệt, còn giữ được gần như nguyên vẹn nhiều di tích giàu giá trị lịch sử-văn

hóa. Nhờ những cảnh quan thiên nhiên hoang sơ, thuần mộc và người dân thân thiện, hiếu khách, làng Việt Hải đã thu hút một lượng lớn khách du lịch trong và ngoài nước. Du khách đến đây được trải nghiệm đời sống làng bình dị, làm nông, làm bếp với đồ ăn thức uống từ sản vật thiên nhiên quanh làng, tham quan các di tích cổ xưa mà hướng dẫn viên là người làng. Với phương châm “Sống trong di sản, bảo vệ di sản và hưởng lợi từ di sản”, cộng đồng dân cư nơi đây nhận thức rõ vai trò và trách nhiệm của địa phương trong việc bảo tồn, phát huy và quản lý các giá trị của di sản.

Thành công của Dự án Bảo tồn Vực Cát Bà là tín hiệu đáng mừng trong công tác bảo vệ môi trường trong quần thể Di sản thiên nhiên thế giới Vịnh Hạ Long - Quần đảo Cát Bà. Nguồn: Vườn quốc gia Cát Bà

Do đặc thù địa hình vườn đồi xen kẽ trong các khu vực dân cư, người dân một số xã trên huyện đảo triển khai đa dạng mô hình vườn cây ăn

quả để phát triển du lịch sinh thái cộng đồng. Đây là mô hình cho thấy những lợi ích thiết thực, tăng thu nhập từ sản phẩm hoa quả thu

Kết nối để cùng phát triển

■ NGUYỄN CÔNG KHIẾT, Phó Giám đốc phụ trách Ban Quản lý Di sản Văn hóa thế giới Mỹ Sơn

Những giá trị, tiềm năng, kết hợp với đặc trưng, đặc thù tạo cho Di sản Văn hóa thế giới Mỹ Sơn nhiều thuận lợi trong việc phát triển du lịch nói chung và du lịch cộng đồng nói riêng. Song, không phải không có thử thách, khó khăn trong việc xây dựng du lịch cộng đồng phụ cận lớn mạnh.

sở tại tham gia. Ngoài điểm đến duy nhất là Khu di sản Mỹ Sơn, các doanh nghiệp lữ hành không có thêm điểm đến hay sản phẩm khác để thiết lập tour tuyến. Làng du lịch cộng đồng Homestay được thành lập tháng 3/2013 hay làng nấu dầu chổi Mỹ Sơn đều đã nhanh chóng phá sản do không có các hoạt động liên kết, kết nối, không có sản phẩm đặc trưng.

Tại Khu di sản Mỹ Sơn, ngoài việc thực hiện các hoạt động quảng bá xúc tiến du lịch, xây dựng thương hiệu, bảo vệ danh tiếng, Ban Quản lý còn phát triển một số sản phẩm

phục vụ du lịch như múa Chăm, tham quan di tích, du lịch văn hóa kết hợp trải nghiệm sinh thái, các sản phẩm du lịch chuyển đổi số, các hoạt động dịch vụ như trung chuyển xe điện, bán hàng lưu niệm, tour đêm “Mỹ Sơn huyền thoại”... Trong đó, chỉ có sản phẩm bán hàng lưu niệm là kết hợp các yếu tố cộng đồng vào du lịch thông qua việc sử dụng mặt hàng địa phương như chè vối, lá dung, hàng thủ công mỹ nghệ, sản phẩm làng nghề. Các sản phẩm mà Ban Quản lý từng tham gia hỗ trợ cộng đồng, như nấu dầu chổi, du lịch lưu

trú Homestay kể trên, không thể phát triển theo thời gian do chọn lọc của quy luật kinh tế.

Kết nối, tạo sản phẩm mới-giải pháp khả thi

Tuy nhiên, hiện nay, đã có sự khởi sắc rõ rệt từ hạ tầng du lịch khi các cấp, ngành và chính quyền địa phương có sự quan tâm nhiều hơn đến Mỹ Sơn và cộng đồng vùng di sản.

Việc đầu tư về hạ tầng với sự ra đời của các điểm tham quan như vườn trái cây và sắp tới là việc ra đời khu dịch vụ du lịch bên ngoài Khe Thê, đập Thạch Bàn là những lợi thế rõ ràng và cụ thể để du lịch cộng đồng có hướng đi mới. Các liên kết, kết nối tạo nên sức mạnh tổng hợp để du lịch sẽ phát triển không chỉ vùng cộng đồng phụ cận thuộc xã Duy Phú trước đây (nay thuộc xã Thu Bồn, thành phố Đà Nẵng), mà còn là những vệt tinh như Đại Bình, nước nóng Sơn Viên, Di tích Đức Dục, An Hòa, lăng Bà Thu Bồn cùng các sản phẩm nông nghiệp của địa phương sẽ có dịp gần nhãn mác du lịch, như trà sen, hồ tiêu, dầu phụng, dầu mè, gạo lứt, lúa thom. Khu vực trung tâm xã Duy Phú trước đây, cách thánh địa Mỹ Sơn chỉ chừng 2 km, được định hướng trở thành trung tâm lưu trú về đêm với các hoạt động văn hóa văn nghệ mang bản sắc địa phương đậm nét.

Ban Quản lý Di sản Văn hóa thế giới Mỹ Sơn tiếp tục chủ động các hoạt động hỗ trợ trung bày, quảng bá, ký gửi các sản phẩm địa phương, hàng lưu niệm. Phối hợp hỗ trợ cùng chính quyền địa phương cho cộng đồng thông qua các chương trình đào tạo, bồi dưỡng nghiệp vụ do các tổ chức,

cá nhân thực hiện. Tạo điều kiện cho cộng đồng dân cư tham gia xây dựng và phát triển các sản phẩm sinh thái tại chỗ, chèo thuyền hồ Thạch Bàn... Đầu tư hạ tầng, các hoạt động trang trí, hiệu ứng ánh sáng bên ngoài khu vực Khe Thê để hỗ trợ cộng đồng kinh doanh dịch vụ ăn uống, giải trí về đêm tại khu vực ven đập Thạch Bàn. Bên cạnh duy trì khai thác sản phẩm *Đêm Mỹ Sơn huyền thoại*, tiếp tục bổ sung danh sách các sản phẩm lễ hội sinh vật cảnh, ẩm thực đêm Mỹ Sơn, trình diễn ánh sáng để tăng sức hút du lịch về đêm, đem lại nguồn sinh kế cho cộng đồng thông qua các dịch vụ lưu trú, ăn nghỉ. Từ tháng 3/2025, một số công ty lữ hành chuyên dòng khách hạng sang, khách tàu biển ký kết thường xuyên sử dụng dịch vụ này.

Trong thời gian tới, Ban Quản lý Di sản Văn hóa thế giới Mỹ Sơn tiếp tục chủ động đóng vai trò đẩy mạnh công tác liên kết, bao gồm liên kết giữa các điểm tham quan, trải nghiệm du lịch với Mỹ Sơn và liên kết Mỹ Sơn với các công ty, hãng lữ hành trong và ngoài nước. Công tác này được thực hiện qua hỗ trợ thông tin, quảng bá tại điểm đến, các giải pháp chia sẻ nguồn khách, xây dựng sản phẩm chung mang tính liên hoàn; hỗ trợ thiết lập các tour tuyến mới có sự tham gia của cộng đồng các doanh nghiệp. Bên cạnh đó, tiếp tục tích cực xây dựng các loại hình, sản phẩm du lịch văn hóa lịch sử của vùng đất, ngoài văn hóa Chăm còn là giá trị văn hóa chung của Việt Nam, các di tích lịch sử, di tích cách mạng, các loại hình du lịch làng quê, làng nghề.

Mục tiêu trước mắt và lâu dài là chung tay xây dựng Mỹ Sơn trở thành điểm đến du lịch xanh, điểm “trải nghiệm tuyệt vời” cùng với loại hình du lịch có trách nhiệm để hướng đến việc chia sẻ đến cộng đồng. Trên cơ sở đó, củng cố, xây dựng, đào tạo, bổ sung một đội ngũ lao động làm tốt công tác phát triển du lịch để hội nhập vào đà phát triển, tham gia hỗ trợ liên kết với cộng đồng ■

Di sản Mỹ Sơn và vùng phụ cận còn nhiều tiềm năng để kết nối và phát triển loại hình du lịch có trách nhiệm, hướng đến việc chia sẻ với cộng đồng. (Ảnh KHIẾU MINH)

hoạch và dịch vụ du lịch đi kèm.

Mô hình nuôi thủy sản lồng bè kết hợp khai thác du lịch trên khu vực được quy hoạch nuôi trồng thủy sản, đã tạo công ăn việc làm cho hơn 300 lao động, bảo đảm nuôi theo đúng các quy định của pháp luật; ứng dụng khoa học công nghệ tiên tiến vào quản lý và sản xuất để bảo vệ môi trường, nâng cao hiệu quả và phát triển bền vững.

Sau khi được UNESCO công nhận là Khu Dự trữ sinh quyển (năm 2004), năm 2011, Khu Dự trữ sinh quyển Cát Bà đã chính thức thiết lập và công bố nhãn hiệu và logo chứng nhận chất lượng cấp khu vực cho các sản phẩm và dịch vụ thân thiện với môi trường, góp phần củng cố nguyên tắc “bảo tồn để phát triển, phát triển để bảo tồn” trong ngành du lịch và trong chuỗi cung ứng sản phẩm “xanh” mang logo của khu vực. Nhận được cấp sau khi đánh giá cơ sở ở đầy đủ các khía cạnh, từ tiêu chuẩn an toàn và

vệ sinh trong sản xuất đến mức độ sử dụng lao động địa phương, hỗ trợ phát triển cộng đồng dân cư bảo vệ các giá trị văn hóa truyền thống, duy trì cảnh quan địa phương và các giá trị văn hóa cũng như tuân thủ các tiêu chuẩn công nghiệp quốc gia. Các đơn vị có dân nhân được hưởng lợi về quảng cáo và quan hệ thông qua các trang web, tin tức và phương tiện truyền thông đại chúng; được liên kết với các đối tác trong nước cũng như quốc tế thông qua mạng lưới các khu dự trữ sinh quyển toàn cầu.

25 doanh nghiệp địa phương đã được cấp nhãn chứng nhận “Khu Dự trữ sinh quyển Cát Bà” thuộc đa dạng các lĩnh vực khác nhau bao gồm nước mắm, mật ong, tàu du lịch, du thuyền, khu giải trí du lịch và các cơ sở du lịch. Nhãn hiệu Khu Dự trữ sinh quyển cũng đã được cấp cho hai doanh nghiệp cộng đồng hoạt động trong lĩnh vực du lịch sinh thái.

Phối hợp quản lý, bảo vệ di sản liên vùng

Chính nhờ có sự phối hợp chặt chẽ, hiệu quả giữa các địa phương, vùng miền, việc khai thác giá trị của di sản liên vùng cũng sẽ được nhân lên thay vì chỉ bó hẹp trong một tỉnh, thành phố. Cách làm này giúp kích thích các địa phương tăng cường liên kết, hợp tác, hỗ trợ nhau, cùng nhau phát triển bền vững, khai thác hiệu quả tiềm năng sẵn có, tạo ra những sản phẩm du lịch đa dạng, mang tính cạnh tranh.

Vịnh Hạ Long-Quần đảo Cát Bà là Di sản thiên nhiên thế giới mang tính liên địa phương đầu tiên ở nước ta. Điều này mở ra nhiều cơ hội phát triển mọi mặt cho cả hai địa phương. Bên cạnh những nhóm mô hình quản lý đặc thù tại từng địa phương, còn cần có sự phối hợp tất cả các bên liên quan để rà soát, bổ sung, thống nhất các cơ chế, chính sách, quy định

quản lý chung đối với Di sản đặc biệt này trên mọi phương diện: Phát triển du lịch; quản lý phí tham quan; quản lý hoạt động tàu du lịch, bến cảng; quản lý hoạt động phát triển kinh tế-xã hội; quản lý dân cư, nhà bè; quản lý hoạt động nuôi trồng thủy sản; giám sát định kỳ tình trạng bảo tồn di sản; quản lý và bảo vệ môi trường...

Đơn cử một thành công ban đầu là sự phối hợp cùng triển khai Dự án Bảo tồn Voọc Cát Bà, tuần tra giám sát Voọc và giám sát đa dạng sinh học. Năm 2024, Voọc Cát Bà sinh thêm được hơn 13 cá thể. Trong bốn tháng đầu năm 2025, thêm được bốn cá thể con, nâng tổng số Voọc Cát Bà hiện nay lên khoảng hơn 90 cá thể. Đây là tín hiệu rất đáng mừng trong công tác bảo vệ môi trường để bảo tồn các loài nguy cấp, quý hiếm trong quần thể Di sản thiên nhiên

thế giới Vịnh Hạ Long - Quần đảo Cát Bà.

Bên cạnh đó, việc phối kết hợp tuyên truyền, quảng bá hình ảnh Di sản tới công chúng trong và ngoài nước cũng được các đơn vị quản lý tích cực triển khai, nhằm mở rộng hơn nữa vòng tròn cộng đồng quan tâm tới di sản. Từ đó, góp phần nhân lên niềm tự hào về Di sản trong lòng cộng đồng lõi, khuyến khích họ tích cực bảo vệ Di sản để sống cùng Di sản theo cách thật sự bền vững.

Hy vọng rằng tới đây, thông qua thiết lập các mô hình sinh kế gắn với nguồn lực địa phương, tạo các quỹ xoay vòng tại nhiều xã làm tiền đề cho nhân rộng các mô hình này, việc tiếp tục thúc đẩy sinh kế bền vững cho cộng đồng tại vùng đệm Di sản sẽ sớm góp phần giảm áp lực trực tiếp lên rừng và tài nguyên thiên nhiên ■

TRÒ CHUYỆN cuối tuần

Cuốn sách kể về hành trình trưởng thành của hai chú cá nhỏ, ẩn dụ câu chuyện về trải nghiệm ứng xử giữa con người với con người để cùng nhau lớn lên trong sự tử tế. Cuốn sách cũng là kết tinh của sự chia sẻ, đồng hành bên nhau của bốn thành viên trong gia đình nhỏ, sống ở nước ngoài nhiều năm nhưng vẫn duy trì tiếng Việt trong cuộc sống gia đình, để giữ nếp nhà. *Nhân Dân cuối tuần* có cuộc trò chuyện cùng chị.

Luôn đọc sách tiếng Việt cùng các con

- Tiêu đề *Sao trời* của chùm truyện ngắn mà chị từng giành giải Nhất - cuộc thi viết văn dành cho thanh thiếu niên tỉnh Nam Định, năm 1998, khiến tôi nghĩ, chị là người rất mơ mộng. Lúc đó, chị ước mơ sẽ làm nghề gì?

- Đúng là tôi rất mơ mộng. Mùi cỏ ngái sau khi cắt cũng có thể hấp dẫn tôi. Những đám mây trên bầu trời buổi chiều cũng đủ làm tôi ngồi lại, tưởng tượng ra một câu chuyện.

Tuy nhiên, tôi lại có một mơ ước rõ ràng ngay từ ngày đầu học cấp hai: Trở thành một nhà khoa học. Ước muốn làm khoa học hình thành từ hồi mới học lớp sáu, sau khi tôi đọc được một bài viết về bà Maria Salomea Sklodowska-Curie, nhà khoa học nữ duy nhất trên thế giới giành hai giải thưởng Nobel về vật lý và hóa học. Bà là thần tượng của tôi từ đó.

Tôi vẫn viết văn. Khi đạt giải Nhất cuộc thi viết văn thơ của học sinh toàn tỉnh Nam Định, với chùm truyện ngắn *Sao trời*, tôi đang học lớp 12 Hóa-Sinh, Trường trung học phổ thông Chuyên Lê Hồng Phong của tỉnh. Tôi cũng nghĩ đến việc thử thi ngành báo chí, cũng nhận được lời gợi ý vào học Trường viết văn Nguyễn Du (nay là Khoa Viết văn-Báo chí, Trường đại học Văn hóa Hà Nội). Thời điểm ấy, một người bác họ trong gia đình, người cố vấn tuyệt vời của tôi, đã trò chuyện với tôi nhiều và cho tôi niềm tin rằng,

TIẾN SĨ NGUYỄN THỊ THU HIỀN:

Luôn nuôi dưỡng tâm hồn Việt Nam trong mỗi thành viên gia đình

■ CHI MAI (thực hiện)

Chị hiện là nhà khoa học lâm sàng cao cấp và chuyên gia cao cấp về sinh y tại Khoa Chẩn đoán phân tử, Bệnh viện Đại học Aalborg, Đan Mạch. Nhưng có lẽ, ít ai biết, chị còn là một cây bút giành nhiều giải văn chương từ khi còn là học sinh. Mới nhất, cuốn sách của chị với cộng sự minh họa là con gái Lê Bảo Hân, nhan đề *Cuộc phiêu lưu của Bella và Harry*, vừa được Nhà xuất bản Kim Đồng ấn hành.

TS Nguyễn Thị Thu Hiền và con gái Lê Bảo Hân trong buổi giới thiệu sách tại Hà Nội, cuối tháng 7/2025. (Nguồn NXB KIM ĐỒNG)

tôi có năng lực để trở thành một nhà khoa học giỏi nếu cam kết theo đuổi nó. Bác cũng nói, khi có nhiều quan sát, trải nghiệm trong cuộc sống, việc viết văn sẽ sâu sắc hơn; tôi cứ tích lũy, rồi sẽ có lúc, quay lại viết.

- Một trong những tích lũy ấy hẳn là có việc đọc văn chương của người khác. Chị đã đọc những gì và đang đọc những gì?

- Thời học sinh và sinh viên, tôi

không có nhiều lựa chọn sách như các con của mình bây giờ. Có gì thì đọc đấy, và đúng là đọc ngẫu nhiên. Bố tôi có một tủ sách nhỏ, tôi đọc hết, từ *Thép đã tôi thế đấy*, *Nhà thờ Đức Bà Paris*, *Xông vào giông bão*, *Trăm năm cô đơn*, *Cuốn theo chiều gió*, đến *Số đỏ*, các truyện ngắn của Nam Cao...

Về sau này, khi định cư ở nước ngoài, mỗi dịp về nước, vợ chồng tôi vẫn tìm mua sách của các nhà

văn Việt Nam, sách văn học dịch xuất bản ở trong nước để đọc cho các con nghe, từ khi con còn trong bụng mẹ.

Bên cạnh *Đế mèn phiêu lưu ký*, tôi thích các tác phẩm văn học của nhà văn Nguyễn Nhật Ánh, Trần Đức Tiến, Nguyễn Ngọc Tư. Một số truyện dịch cho thiếu nhi mà chúng tôi từng đọc cho con nghe, thì nay, con đang tự đọc. Tôi cũng thích đọc truyện tranh, giống con trai

lớn, như *Đô-rê-mon*, *Thủy thủ mặt trắng*, *Bảy viên ngọc rồng* (cười).

Năm nay, tôi đang đọc ba cuốn của cụ Tô Hoài và hai cuốn của bà Xuân Phụng.

- Phía sau sự kiên trì dành thời gian đọc sách tiếng Việt cho con từ khi con còn trong bụng mẹ, còn có những nguyên do khác bên cạnh việc chị thích đọc văn chương tiếng Việt?

- Từ khi lập gia đình, vợ chồng tôi cùng chung một mục tiêu sẽ giúp con tạo dựng một gốc rễ Việt Nam. Cả hai chúng tôi luôn ý thức rất rõ mình là người Việt Nam, được nuôi dưỡng và tưới tắm một hồn Việt sâu sắc.

Một điều tưởng chừng đơn giản nhưng quan trọng là phải dạy con nói được tiếng Việt và duy trì tiếng Việt thật tốt, bởi đây là cách trực tiếp và hiệu quả nhất để con tự bước sâu vào thế giới tinh thần, tự thẩm giá trị và cách sống của người Việt.

Gia đình tôi duy trì nói tiếng Việt khi ở nhà cùng nhau. Cả nhà luôn ăn sáng và ăn tối cùng nhau và chia sẻ đủ mọi chuyện với nhau bằng tiếng Việt. Gia đình còn lập một nhóm trò chuyện trực tuyến, để dùng tiếng Việt chia sẻ thông tin, kiến thức, niềm vui, hay khó khăn cùng nhau.

Cùng con lập kế hoạch cho ước mơ viết sách tiếng Việt

- Chị nói về việc giữ kỷ luật 30 phút trong ngày dành cho việc viết cùng con gái. Nhưng việc sáng tác còn cần đến cảm hứng nữa?

- Đúng là sáng tác cần có cảm hứng. Nhưng có lẽ, do lợi thế là một nhà khoa học, nên tôi áp dụng tư duy khoa học để giúp cân bằng giữa cảm hứng và kỷ luật bản thân.

Ô CỬA CHỦ NHẬT

MỘT tin vui đối với người dân đang chuẩn bị kế hoạch cho dịp nghỉ lễ Quốc khánh 2/9 sắp tới: Các bảo tàng trực thuộc Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch, như Bảo tàng Hồ Chí Minh, Bảo tàng Lịch sử quốc gia Việt Nam, Bảo tàng Mỹ thuật Việt Nam (tại Hà Nội), Bảo tàng Mỹ thuật Việt Nam tại Thành phố Hồ Chí Minh, Làng văn hóa các dân tộc Việt Nam và Nhà hát Nghệ thuật đương đại Việt Nam sẽ mở cửa phục vụ miễn phí công chúng trong ba ngày, từ 1 đến 3/9.

Không chỉ giới thiệu các trưng bày, hoạt động thường kỳ, cũng

Tấm vé miễn phí và chiến lược phát triển văn hóa

■ LUÂN VŨ

trong dịp này, các bảo tàng, nhà hát sẽ tổ chức nhiều triển lãm, chương trình đặc sắc, như: Trưng bày chuyên đề Mùa thu Độc lập, 80 năm Công an nhân dân khắc ghi lời Bác (Bảo tàng Hồ Chí Minh); Triển lãm Hồ Chí Minh - Chân dung một con người (Bảo tàng Mỹ thuật Việt Nam tại Thành phố Hồ Chí Minh); trưng bày chuyên đề Bình dân học vụ- Thắp sáng tương lai (Bảo tàng Lịch sử quốc gia Việt Nam); triển lãm Những người con của Tổ quốc, Trí tuệ nhân tạo trong mỹ thuật ứng dụng (Bảo tàng Mỹ thuật Việt Nam)... Ý nghĩa của đợt hoạt động đặc biệt này, như chỉ đạo của Bộ

trưởng Văn hóa, Thể thao và Du lịch Nguyễn Văn Hùng, là: Thông qua các hoạt động nhằm góp phần để người dân được thụ hưởng thành quả của quá trình xây dựng và phát triển đất nước, đồng thời góp phần quảng bá hình ảnh văn hóa, con người Việt Nam với bạn bè quốc tế.

Vào cuối năm 2024, tại kỳ họp lần thứ 20 Hội đồng nhân dân thành phố Hà Nội đã thông qua Nghị quyết quy định bổ sung về phí tham quan danh lam thắng cảnh, di tích lịch sử, công trình văn hóa, bảo tàng trên địa bàn, trong đó, có quy định miễn phí vé tham quan đối với trẻ em, người dưới 16 tuổi,

cùng quy định miễn giảm giá vé cho một số đối tượng khác. Quyết định này đã nhanh chóng nhận được sự hưởng ứng tích cực của người dân.

Trong bối cảnh nhu cầu của người dân tìm hiểu kiến thức về văn hóa, lịch sử thông qua các hoạt động và hiện vật ngày một tăng cao, vị thế các bảo tàng đang dần được định vị rõ nét hơn trong đời sống xã hội. Tuy nhiên, để cân đối giữa mục tiêu phục vụ và khả năng cân đối tài chính để tái đầu tư cho hoạt động, nhiều bảo tàng, đơn vị hoạt động nghệ thuật đang trong lộ trình tăng giá vé, phần nào gây

ảnh hưởng đến khả năng tiếp cận của người dân, nhất là đối tượng học sinh, sinh viên, và cũng đang gọi nên những trao đổi nhiều chiều. Bởi vậy, những đợt hoạt động miễn phí (của các đơn vị thuộc Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch), hay quy định ưu tiên đối tượng khách tham quan dưới 16 tuổi (của thành phố Hà Nội) có thể xem là những gợi ý đắt giá trong nỗ lực cân bằng giữa nhu cầu thụ hưởng văn hóa của công chúng rộng rãi, và yêu cầu bảo đảm khả năng phục vụ ngày càng chuyên nghiệp, hiện đại của các điểm đến văn hóa ■

Trong 30 phút mỗi ngày, hai mẹ con tôi không chỉ viết mà còn cùng tìm hiểu thông tin khoa học về các nhân vật, ghi chép lại đặc tính, thảo luận các tình huống trong sách, sửa lại các phác thảo. Thường, sau khi viết xong một phần, tôi đọc cho con nghe để con vẽ. Có khi đang đọc, bé nói tôi dừng lại vì bé đang có ý tưởng để vẽ ngay, thế là tôi quay sang viết tiếp, để bé tự do sáng tác.

Tôi cam kết mạnh mẽ với kế hoạch viết sách cùng con gái bởi vì, vợ chồng tôi muốn đồng hành cùng con, cho con những trải nghiệm đặc biệt để mang theo trong đời. Chúng tôi cũng muốn con sử dụng thiết bị điện tử một cách thông minh. Bảo Hân được bố và anh trai hỗ trợ nhiều trong việc làm chủ kỹ thuật vẽ trên ipad. Đây cũng là kế hoạch đầu tiên làm việc chung của hai mẹ con, với sự đồng hành của hai bố con (cười).

Chúng tôi luôn mong các con học được cách theo đuổi ước mơ: đã mơ thì cho lớn và phải có kế hoạch theo đuổi, có cam kết cho một đích đến.

- Nếu Cuộc phiêu lưu của Bella và Harry được dịch sang ngôn ngữ khác, chị hình dung khó khăn lớn nhất trong việc dịch này sẽ là gì?

- Ngay từ khi bắt đầu viết cuốn sách này, tôi đã có ý định dịch tác phẩm sang tiếng Đan Mạch, sau đó là tiếng Anh. Tôi đã nhờ cả hai con đồng hành việc dịch sang tiếng Đan Mạch và nhờ chồng giúp dịch sang tiếng Anh. Hy vọng, gia đình chúng tôi sống đủ lâu trong văn hóa Đan Mạch, có thể truyền tải được bản gốc thấm đượm tâm hồn Việt Nam của cuốn sách sang ngôn ngữ

này. Tiếng Anh cũng là một ngôn ngữ mà gia đình tôi đều sử dụng tốt, sẽ dịch được.

Tôi nghĩ, nói chung, việc dịch một cuốn sách từ tiếng Việt sang ngôn ngữ khác không chỉ đơn thuần là “chuyển ngữ”. Bởi, điều khó khăn nhất là giữ được sự trung thực với trải nghiệm đọc của bản gốc, tức là làm sao để người đọc bản dịch dù họ ở một nền văn hóa và ngôn ngữ hoàn toàn khác vẫn cảm nhận được tinh thần, nhịp điệu tiếng Việt, văn hóa của người Việt Nam gần nhất với cách một người Việt Nam đọc bản gốc.

- Chị sẽ tiếp tục phiêu lưu trong chữ nghĩa và văn chương tiếng Việt chứ? Chị đã có ý tưởng viết gì, tiếp theo?

- Tôi có rất nhiều mong muốn và ấp ủ cho việc viết. Tôi và con gái đã hoàn thành bản thảo *Chuyện của bố câu Bông*, một cuốn sách thiếu nhi tương tự như *Cuộc phiêu lưu của Bella và Harry*. Truyền tải những kiến thức khoa học và cuộc sống một cách nhẹ nhàng nhất. Thêm một cuốn sách khoa học khác mà tôi và Bảo Hân đang làm được hai phần ba, nhan đề *Phòng thí nghiệm của Mẹ*, diễn giải về 50 thí nghiệm sinh học, hóa học và vật lý mà tôi hướng dẫn Bảo Hân ngay tại nhà, gắn với nhiều việc trong sinh hoạt gia đình.

Chúng tôi còn đã kịp phác thảo xong cuốn sách truyện thứ ba, *Chú quạ Otto và cô bé Lina*, dự định sẽ bắt tay vào viết chi tiết sau chuyến nghỉ hè về thăm quê hương lần này.

- Cảm ơn chị rất nhiều về cuộc trò chuyện này! ■

Nghệ thuật kết nối quá khứ-hiện tại-tương lai

■ XUÂN AN

Chương trình nghệ thuật chính luận *Tổ quốc trong tim* được khởi đi từ ý tưởng ban đầu về một sự kiện có khoảng 50 nghìn người Việt Nam cùng hát vang *Quốc ca* tại Sân vận động quốc gia Mỹ Đình và lời hát ấy quyện hòa trong màu cờ đỏ sao vàng, màu xanh áo lính Bộ đội Cụ Hồ ngợp toàn bộ không gian sân vận động, đem lại một hình ảnh tràn đầy tình yêu, niềm tự hào về Tổ quốc Việt Nam.

ĐÂY là chia sẻ của đồng chí Lê Quốc Minh, Ủy viên Trung ương Đảng, Tổng Biên tập Báo Nhân Dân, Phó Trưởng ban Tuyên giáo và Dân vận Trung ương, Chủ tịch Hội Nhà báo Việt Nam, tại Lễ công bố Chương trình. Sự kiện mà công chúng trẻ gọi là “concert quốc gia” này được tổ chức bởi Báo Nhân Dân và Ủy ban nhân dân thành phố Hà Nội cùng sự chung tay của rất nhiều cơ quan, tổ chức, cá nhân khác.

Từ ý tưởng ban đầu đến tổng thể Chương trình là cả một hành trình dài nhiều tháng ngày. Vô vàn ý tưởng, sự tâm huyết và nỗ lực của đội ngũ trực tiếp thể hiện, để từ đó dần rõ nét trình hiện một đêm biểu diễn âm nhạc quy mô nhất từ trước đến nay được thực hiện ở trong nước. Ban tổ chức có nhiều cuộc trao đổi với tất cả các cơ quan liên quan trên địa bàn Hà Nội để bảo đảm chương trình nghệ thuật chính luận đặc biệt này được diễn ra an toàn, chu đáo, từ những chi tiết nhỏ nhất về giao thông, y tế, an ninh trật tự...

Bên cạnh sân khấu hình chữ V có chiều cao kỷ lục 26m, với nhiều màn hình LED lưới, là một hệ thống thu âm hiện đại lần đầu tiên được lắp đặt quanh khu vực khán đài, có thể ghi lại được một cách rõ nét nhất bản hòa giọng của hàng chục nghìn đại biểu, khán giả khi cùng các ca sĩ trên sân khấu hát vang *Quốc ca*. Đây cũng là lần đầu có sự kiện đông đảo người Việt Nam cùng hát đầy đủ hai phần lời của *Quốc ca*. Ý tưởng này liên nối với ý tưởng về tầm vóc mọi dự Chương trình có in bản chép tay bài *Quốc ca* của nhạc sĩ Văn Cao và gửi tặng Bảo tàng Cách mạng Việt Nam

Niềm vui của các bạn trẻ khi nhận vé tham gia “Concert quốc gia” Tổ quốc trong tim. (Ảnh THÀNH ĐẠT)

(nay là Bảo tàng Lịch sử quốc gia), năm 1994. Bản chép tay này hiện được trưng bày thường xuyên tại bảo tàng. Cùng cầm trên tay tấm vé mời đặc biệt ý nghĩa và cùng hát vang “*Đoàn quân Việt Nam đi, sao vàng phấp phới...*” trong tiếng nhạc hào hùng, lắng nghe những âm vọng lịch sử dội vang lại, những cảm xúc lâng lâng tự hào trong mỗi khán giả sẽ tạo nên kỷ ức sâu sắc về một sự kiện nghệ thuật kết nối quá khứ-hiện tại-tương lai.

Đây cũng là sự kiện nghệ thuật chính luận được tường thuật trực tiếp trên kênh sóng Đài Phát thanh-Truyền hình Hà Nội với 18 camera bố trí theo một kịch bản thiết kế nghiêm ngặt, bảo đảm chất lượng hình ảnh, âm thanh và nhất là bảo đảm “truyền tải được trung thực chất lượng âm nhạc và cảm xúc của khán giả, không khí của sự kiện. Đây là yêu cầu hàng đầu đối với toàn bộ ekip thực hiện truyền hình trực tiếp, để từng khuôn hình đều ánh lên niềm tự hào về đất nước, con người Việt

Nam mình”, tổng đạo diễn Đặng Lê Minh Trí nhấn mạnh. Bên cạnh đó, Chương trình còn được truyền dẫn trực tiếp trên nhiều nền tảng số, như fanpage của Báo Nhân Dân và Hanoi International Light Festival, các trang thông tin trực tuyến của S Chanel, Theanh28 Entertainment... Tất cả đều nhằm tạo sự lan tỏa lớn nhất có thể những hình ảnh, thanh âm về một Việt Nam tươi đẹp tới người Việt Nam và bạn bè thế giới.

Các ca khúc quen thuộc với nhiều thế hệ người Việt Nam, từ những hành khúc hùng tráng đến các bản nhạc, lời ca trữ tình, được sắp xếp trong ba chương nội dung: *Dáng hình đất nước; Giai điệu tự hào; Tổ quốc trong tim*. Kỳ vọng của đội ngũ xây dựng nội dung là toàn bộ Chương trình sẽ là tiết mục nghệ thuật lớn chưa từng có, truyền cảm hứng về một Việt Nam thống nhất đoàn kết, tự hào bước vào kỷ nguyên mới tiếp sau những năm tháng Anh hùng dựng nước và bảo vệ độc lập dân tộc ■

TS Nguyễn Thị Thu Hiền gia nhập tổ chức các nhà khoa học và chuyên gia người Việt toàn cầu (AVSE Global), tháng 3/2021 với tư cách là Giám đốc Dự án Taskforce Beyond Covid-19, tư vấn cho Chính phủ và các tỉnh thành của Việt Nam trong thời gian xảy ra đại dịch Covid-19. Hiện tại, chị đảm nhận vai trò Giám đốc Mạng lưới y tế của AVSE Global; Phó Chủ tịch Liên hiệp Hội Phụ nữ Việt Nam tại châu Âu; Phó Chủ tịch Hội Chuyên gia và Trí thức người Việt Nam tại Đan Mạch; cố vấn của chương trình Lead the Talent (Dẫn dắt tài năng, Đan Mạch).

GIẢI TRÍ

Đang diễn ra và kéo dài đến ngày 10/8 tại Maii Art Space (phường Nhiêu Lộc, Thành phố Hồ Chí Minh), triển lãm *Giai điệu thủy triều* là một phần trong dự án mới của Không gian nghệ thuật The Art Hill, nhằm hỗ trợ các nghệ sĩ trẻ thông qua những chương trình lưu trú sáng tác ngắn ngày. Nhóm họa sĩ góp mặt trong triển lãm lần này gồm: Võ Huỳnh Châu Trinh, Nguyễn Phương Vy, Ngân Kim Đỗ, Trúc Viên, Tôn Lâm Giang - đều là các nữ sinh giàu cá tính sáng tạo vừa tốt nghiệp hoặc đang học năm cuối Trường đại học Mỹ thuật Thành phố Hồ Chí Minh. Dự án nhằm kết nối, đồng hành, khuyến

Những dòng chảy hàm chứa nhiều suy ngẫm

Tác phẩm Ngày nghỉ của Đỗ Việt Khôi tại triển lãm Dòng chảy.

khích tiếng nói nghệ thuật đa dạng và định hình phong cách của mỗi nghệ sĩ trẻ.

Cùng trong tuần, hướng tới Kỷ

niệm 100 năm Trường đại học Mỹ thuật Việt Nam (1925-2025), các cựu sinh viên Khoa Sư phạm mỹ thuật tổ chức trưng bày *Dòng chảy*

tại Art Space (42 Yết Kiêu, Hà Nội). 56 tác giả cùng 70 tác phẩm với nhiều sắc thái tình cảm, phong cách và góc nhìn nghệ thuật khác nhau như một cách tri ân thầy cô, kết nối giữa các thế hệ và tiếp lửa đam mê cho lớp sinh viên trẻ. Triển lãm diễn ra từ ngày 4 đến 10/8.

Vào sáng 10/8 tại 65 Nguyễn Du (Hà Nội), Nhà xuất bản Hội Nhà văn tổ chức tọa đàm giới thiệu sách mới *Mùa xuân ở lại* của tác giả Khánh Văn Trần Nhật Minh. Tác phẩm là những suy tư, ngẫm ngợi về văn hóa, tín ngưỡng quê hương, những trải nghiệm qua nhiều biến cố, thay đổi của thời cuộc. Như tên tập thơ, sự kiện lần này còn mang

ý nghĩa tưởng niệm, như diễn ngôn nghệ thuật của nhà thơ còn vang lên trong lòng bè bạn và những người yêu thi ca.

Hoa cúc xanh trên đầm lầy là kịch bản sân khấu hàm chứa nhiều yếu tố giả tưởng của tác giả Lưu Quang Vũ, được đạo diễn Nguyễn Sĩ Tiến vừa dàn dựng. Vở diễn gần với giai thoại dân gian: “Ai tìm được bông hoa cúc xanh mọc trong đầm lầy sẽ đạt được ước nguyện hạnh phúc”, thể hiện xung đột tinh thần của con người hiện đại khi tìm kiếm các giá trị sống với câu hỏi “đâu là hạnh phúc đích thực mà con người hướng đến?”. Được công diễn vào tối 16/8 tại Nhà hát Tuổi trẻ (số 11 Ngô Thì Nhậm, Hà Nội), vở kịch hứa hẹn mang đến nhiều suy ngẫm và xúc cảm sân khấu cho người xem ■

Theo lộ trình, từ ngày 1/7/2026, Hà Nội sẽ không lưu thông xe máy sử dụng nhiên liệu hóa thạch trong khu vực vành đai 1. Để thực hiện được kế hoạch này, thành phố cần đi trước trong quy hoạch mạng lưới điện, hạ tầng trạm sạc.

Tháo gỡ nút thắt về trạm sạc xe điện

Tuyến vành đai 1 hiện đi qua nhiều khu vực trung tâm Hà Nội, chạy qua các tuyến chính như Đê La Thành-Buổi-Võ Chí Công-Nghi Tầm-Yên Phụ-Trần Khát Chân-Đại Cồ Việt... với tổng chiều dài khoảng 25 km. Vành đai 1 có diện tích khoảng 31 km², dân số ước tính gần 600 nghìn người, với 450 nghìn chiếc xe máy đang được lưu thông. Ứng hộ việc giảm dần xe xăng, sử dụng xe điện, ông Nguyễn Văn Quyền, Chủ tịch Hiệp hội Vận tải ô-tô Việt Nam cho rằng, việc chuyển sang sử dụng các phương tiện giao thông điện chắc chắn sẽ cải thiện tình trạng ô nhiễm, giảm phát thải khí nhà kính. Điều này cũng mở ra cơ hội việc làm mới trong ngành công nghiệp ô-tô điện, xe máy điện, từ sản xuất xe đến các dịch vụ liên quan như trạm sạc, bảo trì.

Quan tâm đến vấn đề phát triển đô thị, KTS Trần Huy Ánh, Ủy viên Ban Thường vụ Hội Kiến trúc sư Hà Nội chia sẻ, để chuyển đổi từ xe sử dụng xăng sang xe điện, hạ tầng trạm sạc, điểm đỗ, chỗ để gửi xe, thuê xe đạp, xe điện (cho người di chuyển vào vành đai 1) chính là một trong những “nút thắt” cần sớm tháo gỡ. “Thành phố nên xây dựng vành đai 1 thành vành đai năng lượng, với khoảng 2.000 trụ sạc”, ông Trần Huy Ánh khuyến nghị.

Hiện nay, địa bàn thành phố đang có khoảng 1.000 trụ sạc các loại cho xe công cộng, cho ô-tô và

Sớm quy hoạch hạ tầng, mạng lưới điện cho “vành đai năng lượng”

■ HẢI MIỀN

Hệ thống trạm sạc được bố trí tại Bến xe Giáp Bát. (Ảnh VĂN HỌC)

xe máy, xe đạp điện. Mới đây, Công ty Khai thác điểm đỗ xe Hà Nội tổ chức rà soát và xác định sơ bộ 40 vị trí có thể lắp đặt trụ sạc. Đơn vị đã đề xuất Ủy ban nhân dân thành phố Hà Nội bốn vị trí đủ điều kiện để bố trí trạm sạc cho xe điện, gồm: vỉa hè và khoảng đất dọc đường Trần Khát Chân, đoạn từ phố Lạc Nghiệp đến Bạch Mai; khu đất trống từ số 621 đến 768 đường Đê La Thành; bãi xe cạnh Đại sứ quán Nga, gần nút giao Kim Mã-Cầu Giấy; bãi đất trước trụ sở Tổng công ty Hàng hải Việt Nam (phố Xã Đàn).

Theo nhiều chuyên gia, việc tận dụng những khoảng đất đã có sẵn là vô cùng cần thiết và có thể triển khai được ngay. Song, cần tiến hành đồng thời quy hoạch hệ thống trạm sạc xe điện. Không chỉ phục vụ xe lưu thông trong vành đai 1, hệ thống này phải trở thành “mạch máu” tiếp năng lượng cho các xe điện đã và đang hoạt động trong toàn thành phố và liên tỉnh.

Ủy ban nhân dân thành phố Hà Nội ban hành Quyết định số 3763/QĐ-UBND ngày 14/7/2025 về việc thành lập Tổ công tác liên ngành để tham mưu cho thành phố triển khai các nội dung, nhiệm vụ chuyển đổi phương tiện giao thông xanh và hạ tầng trạm sạc xe điện. Thành phố dự kiến tăng cường xe buýt điện cỡ nhỏ, xe điện bốn chỗ để trung chuyển tại vành đai 1.

Tiến sĩ Khương Kim Tạo, nguyên Phó Chánh văn phòng Ủy ban An toàn Giao thông Quốc gia, nêu quan điểm: Có ý kiến cho rằng, nên chuyển đổi cây xăng thành trạm sạc xe điện. Song điều này không hợp lý, vì hiện diện tích của cây xăng thường nhỏ. Cần bố trí trạm sạc ở những địa điểm hợp lý, đủ rộng để bảo đảm an toàn cháy nổ và giúp người dân dễ tiếp cận.

Đồng bộ nhiều giải pháp

Để bảo đảm hạ tầng trạm sạc, nhu cầu về hạ tầng nguồn điện cũng vô cùng quan trọng. Hiện nay, đa số các khu dân cư, chung

cư hiện hữu, không thể đáp ứng yêu cầu về công suất nếu bổ sung thêm trạm sạc. Nhiều chuyên gia cảnh báo, nếu cứ cố đặt trạm sạc xe điện ở khu vực không bảo đảm, khi quá tải nguồn điện, nguy cơ cháy nổ do chập điện hay đoản mạch là rất cao. KTS Trần Huy Ánh, nêu quan điểm: Trong khi xây dựng hệ thống trạm sạc, gánh nặng lớn nhất dồn vào ngành điện khi phải giải bài toán làm sao trong thời gian ngắn có thể đáp ứng tổng công suất điện cho hàng vạn xe điện trong vành đai 1 và nhiều vạn xe nữa trong những năm tới, khi

mở rộng phạm vi thực hiện chuyển đổi xe xăng sang xe điện.

Đồng quan điểm, KTS Phạm Thanh Tùng, Chánh văn phòng Hội Kiến trúc sư Việt Nam cho biết thêm: “Ngành Điện cũng phải tính toán, đầu tư nâng cấp mở rộng, bổ sung hạ tầng truyền dẫn, các trạm cao thế, trung thế, hạ thế và hệ thống điều độ... Bởi Hà Nội có rất nhiều ngõ ngách nhỏ, khu dân cư. Trải qua nhiều năm sử dụng, hệ thống đường dẫn điện đã cũ, dễ bị quá tải và tiềm ẩn rủi ro cháy nổ. Ngoài ra, trong vận tải hành khách công cộng, cũng cần chuyển đổi sang sử dụng xe điện”.

Một vấn đề khác mà cơ quan chức năng cần tháo gỡ, đó là chưa có quy định về tiêu chuẩn kỹ thuật đối với trụ sạc, trạm sạc điện. Ông Trần Mạnh Hà, Phó Giám đốc Bến xe Giáp Bát đề xuất: Cơ quan chức năng cần sớm ban hành Quy chuẩn kỹ thuật quốc gia về trụ sạc xe điện, tránh việc doanh nghiệp cung cấp, lắp đặt chỉ để phục vụ cho xe của hãng mình, đơn vị mình cung cấp, còn xe của hãng khác và người dân không thể sử dụng.

Theo Sở Xây dựng Hà Nội, đơn vị sẽ xây dựng kế hoạch tổng thể phát triển mạng lưới trạm sạc điện tại các khu vực đông dân cư, bến xe, trung tâm thương mại và các trục giao thông chính; xây dựng và ban hành bộ tiêu chuẩn, quy chuẩn kỹ thuật trạm sạc điện; tích hợp nội dung phát triển hạ tầng trạm sạc, trạm biến áp vào các quy hoạch đô thị, quy hoạch ngành điện, khuyến khích xã hội hóa đầu tư trạm sạc ■

Sự xâm thực của thế giới ảo vào đời sống

■ PGS, TS PHẠM MẠNH HÀ

Mạng xã hội không còn là không gian giải trí đơn thuần, nó đang định hình sâu sắc cách trẻ em phản ứng với thế giới, thậm chí thay thế cả bản năng sinh tồn bằng những kịch bản ảo trong khoảnh khắc sinh tử.

Mới đây, ngày 30/7 trên địa bàn xã An Khánh (TP Hà Nội), đã xảy ra vụ việc thương tâm, ba bé trai (độ tuổi từ 6 đến 9) chơi đá bóng cạnh giếng làng, không may bóng rơi xuống nước. Hai anh em (anh 9 tuổi, em 6 tuổi) nhảy xuống giếng nhặt bóng nhưng đã bị đuối nước. Không chỉ giống lên hồi chuông khẩn thiết về phòng, chống tai nạn đuối nước cho trẻ em, điều đáng nói trong vụ việc thương tâm này là đoạn clip quay cảnh bé trai còn lại, khi trông thấy hai người bạn

của mình kêu cứu, lại đứng trên bờ nháy và hát “ôi ơi ơi, trình là gì... cứu...” (một bài hát đang viral trên TikTok). Nhiều người bày tỏ sự khó hiểu cũng như quan ngại về hành động của cậu bé.

Để hiểu hành động của bé trai, chúng ta cần tuyệt đối không vội vàng suy diễn, quy chụp em là người vô cảm hay có vấn đề về nhân cách. Bởi hành động đó, dưới góc độ tâm lý học, là một phản ứng sang chấn điển hình và bi thảm của một bộ não non nớt khi bị quá tải. Có ba yếu tố chính kết hợp lại tạo nên phản ứng này: Thứ nhất, đó là phản ứng “Đóng băng” (Freeze) của não bộ khi đối diện với một cảnh tượng quá kinh hoàng và đột ngột. Đứa trẻ bị rơi vào trạng thái tê liệt về mặt nhận thức, không thể suy nghĩ một cách logic để tìm ra hành động đúng đắn.

Thứ hai, khi não bộ “treo”, nó

sẽ mặc định hành động theo một chương trình đã được cài đặt sẵn, được lặp đi lặp lại nhiều nhất và tạo thành “lối mòn thần kinh” sâu đậm nhất. Đáng buồn thay, với nhiều trẻ em hiện nay, kịch bản được thực hành nhiều nhất trong tiềm thức không phải là kỹ năng kêu cứu, mà chính là các điệu nháy, câu thoại viral trên mạng xã hội.

Thứ ba, đó là sự mờ nhạt giữa ranh giới thực và ảo. Ở độ tuổi này, trẻ chưa phân định rạch ròi giữa thế giới giải trí và những nguy hiểm có thật. Có thể trong tiềm thức, câu hát có từ “...cứu...” được liên kết một cách mơ hồ với khái niệm cứu giúp, nhưng em chỉ thể hiện được theo cách em đã thấy trên mạng, chứ không có đủ nhận thức và kỹ năng thực hiện hành động cứu giúp thật sự.

Một vấn đề đáng quan ngại hơn, em sẽ phải đối mặt với nỗi

đau mất bạn và nguy hiểm hơn là “cảm giác tội lỗi của người sống sót”. Để gánh nặng này không đeo đuổi em suốt cuộc đời, em cần đến sự hỗ trợ của cả ba chân kiềng gồm: Gia đình-Nhà trường-Chuyên gia. Gia đình tạo môi trường yêu thương; Nhà trường (cô giáo chủ nhiệm) tạo điều kiện để em tái hòa nhập mà không bị áp lực; Chuyên gia sẽ dẫn dắt toàn bộ quá trình trị liệu một cách khoa học.

Hành trình “chữa lành” này sẽ rất dài, cần sự kiên nhẫn, thấu hiểu và hành động chuyên nghiệp!

Hành động của bé trai không chỉ là một bi kịch cá nhân, mà như một lăng kính phóng đại ba vấn đề lớn và cấp bách của xã hội chúng ta hiện nay: Thứ nhất, đang tồn tại một lỗ hổng vô cùng lớn về giảng dạy kỹ năng sinh tồn, nhất là những kỹ năng cơ bản để tự

bảo vệ mình và người khác trong các tình huống khẩn cấp.

Trong nhà trường, bệnh thành tích khiến các môn học chính được đặt nặng, còn mảng kỹ năng sống bị xem nhẹ. Phương pháp giảng dạy còn nặng về “lý thuyết suông”, dạy chay học vẹt. Trẻ biết phải làm gì nhưng chưa bao giờ thực hành, nên kỹ năng đó không biến thành phản xạ.

Trong gia đình, cha mẹ bận rộn, phó mặc cho nhà trường hoặc bao bọc con quá mức, không dạy con cách đối mặt với nguy hiểm. Nhiều gia đình còn thiếu kiến thức để tự dạy cho con.

Thứ hai, mạng xã hội, thế giới ảo đang khiến trẻ em bị rối loạn, không phân định được rõ thực và ảo.

Thứ ba, sự thiếu vắng vai trò định hướng và giám sát của người lớn. Chúng ta chưa thật sự thành công trong việc tạo ra một “hệ

Xác định rõ nguyên nhân, lỗ hổng để phòng chống dịch hiệu quả

■ MINH AN (thực hiện)

- Thưa ông, qua con số công bố từ cơ quan chức năng, dường như bệnh DTLCP vẫn chưa được kiểm soát, khống chế hiệu quả. Vậy nguyên nhân chính ở đây là gì?

- Tình hình DTLCP được ghi nhận gia tăng trên toàn quốc và cao điểm rơi vào ba tuần đầu của tháng 7/2025. Có nhiều nguyên nhân làm bệnh dịch gia tăng, nhưng chủ yếu là: số lượng hộ chăn nuôi nhỏ lẻ còn khá lớn, điều kiện chuồng trại chăn nuôi không bảo đảm, khó áp dụng các biện pháp an toàn sinh học; vi-rút DTLCP lưu hành, phân bố tại nhiều địa phương; thời tiết diễn biến phức tạp, mưa nhiều, giông bão, nhiệt độ nắng nóng đan xen mưa, lũ làm tăng nguy cơ phát tán mầm bệnh theo các dòng chảy. Hiện tượng người chăn nuôi giấu dịch, bán chạy lợn bệnh, vứt xác lợn ra môi trường, vận chuyển, giết mổ lợn bệnh chưa được kiểm soát triệt để.

Trước diễn biến của dịch, với sự quan tâm chỉ đạo quyết liệt của Chính phủ, Thủ tướng Chính phủ, Bộ Nông nghiệp và Môi trường đã triển khai đồng bộ giải pháp tích cực, phòng chống dịch bệnh hiệu quả. Đồng thời, nhờ sự vào cuộc quyết liệt của cả hệ thống chính trị, chính quyền các cấp và sự phối hợp của doanh nghiệp và người chăn nuôi, từ cuối tháng 7 đến nay, dịch bệnh đang có xu hướng giảm dần.

- Để ứng phó với diễn biến dịch, cơ quan chức năng mà trực tiếp là Cục Chăn nuôi - Thú y đã cùng các

Hiện nay, cả nước có 625 xã của 32 tỉnh, thành phố có bệnh dịch tả lợn châu Phi (DTLCP) chưa qua 21 ngày. Ông Phan Quang Minh (ảnh bên), Phó Cục trưởng Chăn nuôi - Thú y (Bộ Nông nghiệp và Môi trường) trao đổi với *Nhân dân cuối tuần* về giải pháp phòng chống dịch hiệu quả.

địa phương ứng phó như thế nào, thưa ông?

- Trước tình hình dịch diễn biến phức tạp, có chiều hướng lan rộng, Bộ Nông nghiệp và Môi trường đã báo cáo Thủ tướng Chính phủ về việc triển khai đồng bộ, quyết liệt, có hiệu quả các giải pháp phòng chống dịch bệnh gia súc, gia cầm và việc triển khai quyết liệt, đồng bộ các giải pháp phòng chống bệnh DTLCP.

Bên cạnh đó, Bộ Nông nghiệp và Môi trường đã có văn bản chỉ đạo các địa phương tăng cường chỉ đạo công tác phòng chống dịch, củng cố, tăng cường năng lực cho hệ thống thú y tại địa phương, đặc biệt tại cấp xã, bảo đảm yêu cầu chuyên môn, hiệu lực, hiệu quả trong tình hình hiện nay; nâng cao vai trò trách nhiệm trong quản lý chăn nuôi, quản lý dịch bệnh, giám sát chủ động, phát hiện sớm và báo cáo dịch bệnh, tổ chức tiêm phòng, hướng dẫn chăn nuôi an toàn sinh học, an toàn dịch bệnh, tiêu độc khử trùng, tổ chức tiêu hủy lợn mắc bệnh, nghi mắc bệnh DTLCP trên địa bàn và thực hiện hỗ trợ cho người nuôi; phối hợp với lực lượng công an, các cơ quan liên quan kiên quyết đấu tranh với các hành vi vi phạm pháp luật như giấu dịch, bán chạy lợn bệnh, vận chuyển, giết mổ lợn bệnh, vứt xác lợn ra môi trường...

Với trọng trách là đơn vị trực tiếp triển khai nhiệm vụ này, Cục Chăn nuôi - Thú y đã tổ chức nhiều Đoàn kiểm tra đến những địa phương có dịch để hỗ trợ chuyên môn, đôn đốc, hướng dẫn công tác phòng chống dịch; phối hợp với các cơ quan truyền thông, cơ quan báo chí tăng cường tuyên truyền thông tin, tuyên truyền về các biện pháp phòng chống bệnh DTLCP, đặc biệt là biện pháp chăn nuôi an toàn sinh học và sử dụng vaccine phòng bệnh; các chế tài xử lý vi phạm hành chính, hình sự trong lĩnh vực phòng chống dịch bệnh động vật cũng như an toàn thực phẩm.

- Theo ông, ở thời điểm cấp bách này, các địa phương cần làm gì để thực hiện chỉ đạo trên?

- Để hỗ trợ người chăn nuôi ngăn chặn dịch lây lan, Cục Chăn nuôi - Thú y đã hướng dẫn các địa phương tập trung triển khai các nội dung: *Thứ nhất*, chủ động công bố dịch và tổ chức chống dịch theo đúng quy định của pháp luật về thú y. *Thứ hai*, tập trung lãnh đạo, chỉ đạo công tác phòng, chống DTLCP, huy động cả hệ thống chính trị vào cuộc trong công tác phòng chống bệnh. *Thứ ba*, kiểm soát chặt chẽ từng hộ, cơ sở chăn nuôi để nắm chắc tổng đàn và tình hình dịch bệnh. *Thứ tư*, tổ chức tiêu hủy, vệ sinh tiêu độc môi trường bằng vôi bột, hóa chất tại các ổ

DTLCP đúng quy định. *Thứ năm*, tăng cường thông tin tuyên truyền các biện pháp phòng chống bệnh DTLCP, các chế tài xử lý vi phạm trong công tác phòng chống dịch. *Cuối cùng*, kiểm soát vận chuyển lợn, kiểm soát giết mổ lợn chặt chẽ; xử lý nghiêm các trường hợp giấu dịch, bán chạy, bán tháo, giết mổ, vận chuyển lợn bệnh, lợn chết.

- Trong bối cảnh cả nước đang triển khai thực hiện chính quyền 2 cấp, đâu là những khó khăn của công tác phòng chống dịch hiện nay?

- Khó khăn nhất hiện nay là chính quyền địa phương 2 cấp mới đi vào hoạt động, địa bàn rộng, cán bộ chưa quen địa bàn. Tại cấp xã thì thiếu hoặc không bố trí nhân viên chăn nuôi và thú y, nên khó khăn ngay từ cơ sở. Nhiều địa phương, đến cuối tháng 7, cấp xã vẫn chưa được bố trí kinh phí để triển khai phòng chống dịch trong khi phân cấp rất nhiều nhiệm vụ cho cấp xã. Nhiều quy định mới được phân cấp về cho cấp xã, nên còn lúng túng khi triển khai.

- Vậy ông có kiến nghị gì trong việc củng cố hệ thống chuyên

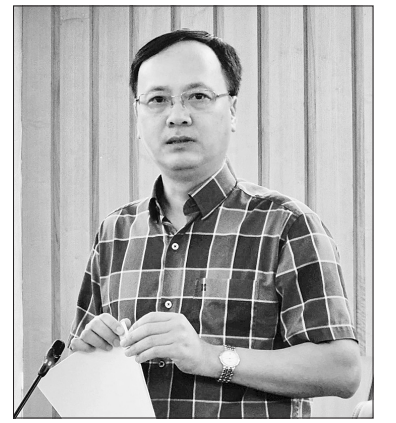
ngành thú y nhằm bảo đảm vai trò là điểm tựa cho người chăn nuôi?

- Hiện nay, hệ thống chăn nuôi và thú y địa phương từ tỉnh xuống xã đang được tổ chức không thống nhất trên cả nước, thiếu về số lượng, không đảm đương hết nhiệm vụ nên rất khó khăn trong công tác tổ chức, phòng chống dịch bệnh DTLCP. Vì vậy, cần thiết phải củng cố hệ thống chăn nuôi và thú y tại địa phương, đặc biệt tại cấp xã bảo đảm yêu cầu chuyên môn, hiệu lực, hiệu quả trong tình hình hiện nay.

- Theo ông, khi dịch bệnh được kiểm soát thì người chăn nuôi cần làm những gì để tái đàn trong thời gian tới?

- Người chăn nuôi muốn tái đàn cần thực hiện các bước sau: thực hiện các biện pháp chăn nuôi bảo đảm an toàn sinh học, an toàn dịch bệnh, thường xuyên vệ sinh tiêu độc chuồng trại, mua con giống có nguồn gốc xuất xứ rõ ràng, từ các cơ sở có uy tín, theo dõi chặt chẽ tình trạng sức khỏe đàn và tuân thủ đầy đủ quy định về chăn nuôi và thú y.

- Trân trọng cảm ơn ông! ■

Từ đầu năm đến nay, bệnh dịch tả lợn châu Phi diễn biến phức tạp, các ổ dịch đã xảy ra ở 860 xã, phường thuộc 34 tỉnh, thành phố với tổng số lợn tiêu hủy hơn 160.000 con.

điều hành" đủ mạnh mẽ trong não bộ của trẻ, với những "chương trình" kỹ năng thực tế, để có thể chống lại sự xâm nhập của những "phần mềm" giải trí vô bổ và đôi khi là độc hại.

Rõ ràng, việc giáo dục kỹ năng sống cho trẻ em là giải pháp quan trọng. Chúng ta đang đứng trước nhiệm vụ cấp bách về việc tìm ra những giải pháp đồng bộ để khắc phục tình trạng bất cập trong giáo dục hiện nay. Điều cốt yếu, phải thay đổi cách tiếp cận, ngừng xem kỹ năng sống là môn học riêng lẻ. Hãy tích hợp nó vào các môn học chính. Thêm nữa, kỹ năng chỉ được hình thành qua thực hành. Nhà trường và gia đình phải thường xuyên tổ chức các buổi diễn tập thực tế: báo cháy, sơ cứu, ném phao cứu người... để biến kỹ năng thành phản xạ. Có thể xem xét mời các chuyên gia đến trường để hướng dẫn trực quan. Cần có định hướng cũng như chính sách đi kèm để cả hệ thống giáo dục, các tổ chức xã hội và gia đình cùng chung sức vì "trẻ em hôm nay, thế giới ngày mai" ■

ĐIỂM NÓNG DÂN SINH

Xóa bỏ "địa giới hành chính" trong khám chữa bệnh

■ NGUYỄN HOÀNG TIẾN ANH
(Trường đại học Y tế Công cộng, Hà Nội)

NGƯỜI nhà tôi đi kiểm tra sức khỏe tại một bệnh viện tuyến trung ương, tốn nhiều tiền song không được cơ quan bảo hiểm chi trả do khám bệnh trái tuyến. Do tình trạng bệnh phức tạp, anh quay về nơi đăng ký khám chữa bệnh ban đầu xin chuyển tuyến và được bệnh viện địa phương đồng ý chuyển đến viện tuyến cuối. Nhờ thế, những lần khám chữa bệnh sau anh được bảo hiểm y tế chi trả gần như 100%.

Trên thực tế, nhiều người bệnh diện bảo hiểm y tế bị coi là "trái tuyến" khi tự đến khám chữa bệnh không đúng cơ sở đăng ký ban đầu và không có giấy chuyển tuyến theo quy định,

khiến bị giảm mức thụ hưởng.

Tuy nhiên, theo quy định mới (tại Luật Khám bệnh, chữa bệnh, có hiệu lực từ ngày 1/1/2025), hệ thống khám chữa bệnh được chia thành ba cấp chuyên môn: ban đầu - cơ bản - chuyên sâu (thay vì bốn tuyến trung ương - tỉnh - huyện - xã như trước) nên tùy vào từng cấp, bệnh nhân có những quyền lợi khác nhau về mức chi trả bảo hiểm y tế.

Trong đó, điểm nổi bật là xóa bỏ "địa giới hành chính" trong khám chữa bệnh, áp dụng từ 1/7. Người tham gia bảo hiểm y tế được hưởng 100% khi khám chữa bệnh tại tất cả cơ sở đăng ký ban đầu trong cả nước. Một số trường hợp bệnh

Người dân nộp tiền khám sức khỏe tại Bệnh viện Bạch Mai, Hà Nội. (Ảnh NGUYỄN KHÁNH)

hiếm, bệnh hiếm nghèo được lên thẳng cơ sở khám chữa bệnh cấp chuyên sâu.

Cụ thể, nhóm đầu tiên được hưởng 100% bảo hiểm y tế là những người khám chữa bệnh tại cơ sở tuyến cơ bản hoặc chuyển sâu được chẩn đoán xác định để điều trị một số bệnh hiếm nghèo, bệnh hiếm, cần phẫu thuật hoặc kỹ thuật cao, như: nhóm bệnh nhiễm trùng, ung thư, hội chứng rối loạn chuyển hóa, rối loạn dự trữ thể tiêu bào, bệnh lý thần kinh, tim mạch, phổi, da, dị tật bẩm sinh và các tình trạng đặc biệt như kháng thuốc

chống lao, di chứng chiến tranh, hoặc tình trạng ghép tạng.

Vì vậy, các bác sĩ khuyến cáo, nếu bệnh nhẹ người bệnh nên khám ở tuyến dưới trước để được hưởng trọn quyền lợi. Nếu bệnh vượt khả năng điều trị, bác sĩ sẽ làm giấy chuyển tuyến lên trên, giúp bệnh nhân đến viện tuyến tỉnh hay trung ương vẫn được tính là đúng tuyến và hưởng mức bảo hiểm tối đa. Khi có dấu hiệu cấp cứu (mất ý thức, đau dữ dội, tai nạn...), có thể đưa người bệnh đến bất cứ cơ sở y tế nào gần nhất, đều được bảo hiểm y tế chi trả 100% mức hưởng ■

Lời biển

■ Truyện ngắn của THANH QUANG

BIỂN đón tôi bằng tiếng sóng dịu êm. Biển mênh mông bình yên đã dưỡng nuôi làng chài, để tôi và số ít trai gái có thể đi xa hơn. Tôi đứng bên mép sóng để nghe những lời thủ thỉ tâm tình. Hôm nay về thăm bố mẹ, và biển, cũng là nói chuyện việc của Đôn. Anh trai tôi định về hẳn sau mười năm bọt bọt mưu sinh phố xá. Trong bữa cơm gia đình, Đôn thể hiện sự bất mãn trước cuộc đời. Anh bảo chẳng biết làm gì kiếm tiền, nên lại đi biển. Không biết trải qua mười năm ở phố, có bao giờ Đôn nghĩ về những kỷ niệm trong ký ức hay thêm một lần chạm bàn tay mình vào những mảng sắc mầu thân thương của tuổi thơ. Còn tôi sẽ chẳng bao giờ quên làng chài nép mình bên cửa sông Trà Hồng xinh xắn, nơi nhiều lần đàn cá heo bạo dạn bơi vào tìm bạn.

Nếu không có những chú cá heo, Đôn sẽ mãi mãi nằm trong lòng biển, nằm lên mười tuổi. Đôn còn nhớ không? Một con sóng lớn vui Đôn xuống, nhờ cá heo đỡ ngang người, đẩy Đôn lên cao, bác Trào nhìn thấy và kịp thời ra cứu. Ông nội tôi bảo, ngoài biển cá heo là loài thông minh nhất. Từ xa xưa, người làng đã chọn cách sống ôn hòa với biển khơi, không đánh bắt cá heo. Cá heo cũng coi con người là bạn, thường cứu giúp khi người gặp nạn. Chiều chiều, cá heo lại về sát cồn, giỡn sóng trong ánh chiều như dát bạc trên mặt biển. Nhiều chuyến dân đi biển, cá heo bơi lượn, đùa giỡn như để tiễn đưa. Có khi cả đàn nhao lên, nhảy múa. Hễ trên thuyền có người khen “các ông múa đẹp quá”, tức thì cả đàn nhảy cao, đẹp hơn.

Bất giác có tiếng gọi phía sau: “Anh Nhật cũng về lễ Ông à?”. Đó là Hằng, người để lại mảnh tình vừa đẹp vừa nhiều nỗi đau trong thời thanh xuân của tôi. Hai đứa yêu nhưng không đến được với nhau. Giờ tôi làm việc ở một thành phố biển khác, lớn và đông hơn làng chài này, nhưng vẫn thấy cô đơn. Còn Hằng là gái một con, có chồng buồn bất động sản giàu có. Song cuộc hôn nhân của nàng nhiều nỗi đắng cay đến khó hiểu. Nàng quay đi hướng khác vì sợ người làng nhìn thấy. Tôi dõi theo bóng nàng đi trên mép sóng, mái tóc bay bay, bỗng thấy lòng thổn thức. Trăng bắt đầu lên khiến biển và dáng người tôi từng yêu trở nên đẹp huyền diệu. Tôi chợt nhớ ra, lần về này, bố mẹ chưa giục lấy vợ.

Đại gia đình coi nói thêm gian nhà. Đó là nơi tôi sẽ nghỉ mỗi lần về quê. Còn vợ chồng anh Đôn và cậu con trai ở căn buồng trước đây tôi vẫn ở. Sau một tuần anh Đôn đã cầu cạo, chề buồng quá bí bách. Vậy chỉ còn cách xây nhà mới để ba thành viên gia đình anh

ra ở riêng. Những năm qua, Đôn chẳng tích lũy được đồng nào, còn âm vào của tôi vài chục triệu. Lấy tiền đâu mà xây nhà?

Tôi và Đôn ít nói chuyện, dẫu đã năm tháng hai anh em không gặp nhau, cũng chẳng gọi điện. Khi giáp mặt chị dâu, chị hỏi: “Bao giờ thì chú lấy vợ?”. Tôi biết chị dâu chỉ quan tâm chứ không phải nói kháy. Nhưng anh Đôn chen vào: “Đừng để là thằng đàn ông chết già!”. Tôi chỉ cười. Anh Đôn vẫn vậy, cục cằn và dễ nổi nóng. Mẹ có hai con trai nhưng mẹ chỉ nói chuyện được với tôi. Mẹ thương tôi vì mất Hằng. Vì nhà nghèo, vì những gì mà nhiều lúc tôi không hiểu sao nó lại như vậy. Thi thoảng tôi về, mẹ vẫn bảo, số phận con Hằng long đong...

Ngày nào cũng có người ra lễ Ông. Nhưng đông nhất là những ngày giữa tháng tám - khoảng thời gian Ông về cửa sông và “lụy”. Chuyện là mười năm trước, một chú cá heo bơi vào cửa sông, mấy ngày liên tục. Đôn cùng đám choai choai theo dõi, dùng mìn tự chế ném xuống. Sao Đôn ác thế! Đôn biết cá heo đã cứu mình thời bé, giờ lấy oán báo ơn. Cá heo không chết, trốn đi, một tuần sau thì về lại cửa sông Trà Hồng mà “lụy”. Ngư dân đưa cá lên, thấy mình cá có những vết thương lớn, đã loét. Người ta cẩn thận lập miếu, đặt tên là Miếu Xanh, còn gọi là Miếu Ông. Người xưa truyền lại, nơi nào cá về “lụy” là người dân nơi đó làm gì được nấy, đi biển thì tàu thuyền ầm ập cá tôm. Nhưng giờ, cá chết do mìn tự chế của vài kẻ xấc xược, chẳng biết tai họa nào sẽ giáng xuống làng! Người làng giận những người hại cá thiêng. Ông nội tôi vì

buồn cháu đích tôn đã vợ con mà đại dột, nên ốm nặng. Bố tôi mắng Đôn một trận, rồi ngồi thờ. Từ đó lúc nào cũng lặng lẽ như tấm bia đá. Sau khi gây ra tai họa, Đôn chề làng nghèo. Anh đưa vợ con ra phố và chung với bạn bè mở quán nhậu. Ban đầu đông khách nhờ một số người quen nhiệt tình ủng hộ, giới thiệu khách đến. Quán làm ăn được nên nhóm nhân viên nẩy lòng tham, tổ chức ăn chặn tiền. Đôn tức giận đuổi. Khổ nỗi trong số bốn nhân viên bị đuổi việc, có một cậu là em họ của đầu bếp. Khi em họ nghỉ vài tuần, đầu bếp cũng nghỉ đi tìm việc khác. Quán trở nên ế ẩm do đồ ăn không ngon như trước, rồi xảy ra mâu thuẫn giữa những người chung vốn. Đôn lao đao tìm cách khởi nghiệp lại, thất bại, rồi tay trắng, về làng.

Tính tôi trái ngược Đôn. Tôi trầm tính và khép mình. Đôn nóng nổi, dễ nóng giận và có những việc làm bất chấp. Đôn không tôn trọng ý kiến người xưa và người hôm nay. Cả vùng cấm dùng lưới bát quái thì Đôn vẫn sắm một bộ, rồi lấy thuyền của bố đang nằm bờ, lên lút đi đánh. Tôi gọi về cho Đôn, chỉ bảo: “Một mình anh làm một kiểu, không ai chấp nhận đâu”. Đôn quát vào điện thoại: “Thằng này không làm thế thì ăn cá à? Biển cạn cá tôm rồi”. Làm được mấy ngày thì tàu Đôn bị phát hiện, lưới giã cào bị thu, còn mất tiền phạt. Khoản tiền phạt Đôn cũng chẳng biết lấy đâu ra. Cuối cùng bố mẹ tôi phải chi. Vợ anh trách chồng, còn anh trách cuộc đời, trách cái mệnh mông của đại dương. Bố lại gọi, bảo: “Người ta phạt cho thằng Đôn trắng mắt ra”. Bố xót của, thương con, còn tôi thương bố. Hai anh em tôi vẫn chưa làm bố yên lòng.

Tôi vào lễ Ông, chợt thấy cái xốn xang ập òa nơi trái tim mình, chợt thấy xấu hổ vì Đôn đã làm điều đại dột. Nếu không vì trò đại dột của anh trai tôi, đàn cá heo sẽ khác, có thể đông hơn bây giờ. Biển vẫn sẽ vui và lãng mạn hơn. Mệnh mông và kỳ bí hơn. Bao năm biển như người mẹ, cho ngư dân tôm cá. Nhưng nguồn lợi ấy đâu phải vĩnh viễn, nếu mỗi người đều quá đáng vợ lấy tất cả cho mình. Có những nơi, người ta làm lòng biển thất lại. Trong khi ấy người làng tôi vẫn bền bỉ dạy con từ tốn, nghe biển và yêu biển. Làng chài không giàu, nhưng đa số ngư dân sống hòa thuận, sinh con đẻ cái từ đời này sang đời khác. Tôi mong cát đừng thay đổi. Những hàng phi lao cũng hãy mãi che chắn cho ngôi làng tảo tần giàu đức hy sinh, và là chứng nhân cho sự bền bỉ của sóng.

Tàu khởi hành lúc gà gáy sáng. Tôi và bố, chú Hải, chú Bường nói chuyện rôm rả. Chú Hải hỏi, khi xa làng, có bao giờ tôi sẽ quay về làm ngư dân? Tôi hỏi lại tôi, có quay về làm ngư dân? Chắc chắn rồi, tôi sẽ về với sóng, cát và gió. Sự mặn mòi, mộc mạc đã giữ tâm hồn tôi rồi. Tôi biết, chuyến đi biển này bố muốn gắn kết anh em tôi, nên từ tuần trước bố đã gọi điện hẹn. Nhưng mặt Đôn lúc nào cũng như đưa đám.

Trên hành trình, bố vừa gọi nhắc rất nhiều chuyện quá khứ, thời thanh niên gian khổ và sôi nổi của mình. Xưa bão tràn về vùng biển này nhiều lắm, sóng gầm lên dữ dội. Chẳng ít ngôi làng nằm chìm dưới biển. Còn ở Côn Đảo, bảy mươi năm qua chưa ai phải bỏ mạng trong những chuyến vượn khơi. Biết on

biển, nên các lão ngư bảo con cháu phải hiểu cái mệnh mông của biển, để sợ, yêu và giữ gìn.

Giữa trưa, bất ngờ mây đen kéo đến làm không gian tối thăm. Gió tăng mạnh. Bố giục mọi người mau thu lưới. Giọng bố lạc đi giữa mênh mông, như thể ông dự cảm thấy điều chẳng lành. Con tàu gần mười một mét như cái lá tre, chao đảo giữa mênh mông dữ dội. “Không kịp mất thôi”. Giọng chú Bường hốt hoảng. Bố bảo: “Cố lên nào”. Gió và sóng mỗi lúc một mạnh. Mọi người không đủ sức kéo lưới nữa, đành buông và bám chặt vào tàu. Đột nhiên, Đôn hét: “Con phải cứu lưới”. Tiếng Đôn vừa dứt thì một con sóng chồm tới, nhấn tâm như cổ vùi tàu xuống đáy sâu. Những thứ có trên sàn tàu bị hất văng. Tôi lộn nhào trong dòng nước. Nhờ những điều mình học được nên tôi đủ bình tĩnh để biết mình cần làm gì. Bố hét lên khi biết Đôn đã rơi. Bố nhảy xuống trước, tôi nhảy xuống sau. Bố và tôi vật lộn với sóng đến như mồi, song không thấy Đôn. Tàu vẫn nghiêng ngả. Bố và tôi hét lên gọi, nhưng bị gió và sóng xóa sạch. Rồi bố bảo tôi lên thôi, kéo chết hết. Mọi người vừa chống chọi với sóng, vừa quần quanh tìm Đôn. Mặt bố thất thần, ân hận. Đã nửa tiếng mà không thấy Đôn. Gió đã nhẹ đi, chỉ mưa còn nặng hạt. Bố bảo, chắc thằng Đôn chìm rồi, cả đội phải vào bờ, kéo tất cả bị vùi xuống.

Đất liền đã hiện lên ở phía trước, bầu trời sáng hơn, mưa chỉ còn lác tặc. Tôi bỗng thấy có điều gì lạ lắm. Là cá heo. Một bầy cá heo. Mừng hơn là Đôn bám vào một cái phao ở giữa bầy cá heo đang tung tăng như đang đùa giỡn. Tàu tiến gần Đôn, những con cá heo rẽ ra. Đôn được đưa lên tàu. Đôn kể, khi anh đang chơi với, kiệt sức và nước đã ập vào mũi nhiều lần thì chạm phải một vật lớn, tròn tròn đẩy mình lên. Anh nhận ra là cá heo, nên đã bám vào để nổi. Sau đó, anh đã tìm thấy cái phao...

- Con ơi, phúc nhà ta lớn quá! Bố tôi nói, rồi cho tàu tăng tốc. Tàu neo bờ, mọi người vẫn chưa hoàn hồn. Đôn nhào đến ôm vợ thật chặt và khóc như đứa trẻ. Chưa bao giờ anh phải trải qua những giờ phút kinh hoàng như thế. Khóc xong, anh nhìn tôi về hồi lỗi. Anh nói: “Giờ thì anh sợ biển rồi. Hôm nay chúng ta đã gặp may...”.

Đôn ra Miếu Ông thắp hương. Anh hứa không bao giờ dùng lưới giã cào và bảo mình sẽ làm theo một cách khác. Còn tôi, chắc sẽ ngỏ lời yêu cô gái yêu biển, thích sưu tầm những vỏ ốc vào một ngày trời thật đẹp. Cô ấy bảo, trong những cái vỏ ốc, có giữ lời thì thầm của biển. Biết đâu, cô ấy chính là mảnh ghép của cuộc đời mình ■

Minh họa: NGUYỄN MINH

Hy vọng sau những “lần đầu tiên”

■ QUỲNH ANH

Dù chưa thể soán ngôi đối thủ Thái Lan tại chặng 1 SEA V-League 2025, Bích Tuyền và đồng đội đã cho thấy sức mạnh và cơ hội lật đổ sự thống trị của đối thủ.

Tiệc nuôi chặng 1 SEA V-League 2025

Đội tuyển bóng chuyền nữ Việt Nam đã khởi đầu ấn tượng tại giải đấu khu vực khi đánh bại Indonesia và Philippines. Tối trận chung kết trước Thái Lan, dù chúng ta sớm dẫn trước đội chủ nhà 2-1, đội bạn vẫn chứng tỏ bản lĩnh và kinh nghiệm để lợi ngược dòng mang về chức cúp vô địch chặng 1 SEA V-League 2025.

Thực tế, đây là giải đấu chứng kiến sự thống trị của Đội tuyển bóng chuyền nữ Thái Lan, khi họ đã lên ngôi trong cả bảy lần trước đó. Song, khác với những thất bại 0-3 trong quá khứ, chúng ta đã có lần đầu tiên giành chiến thắng 2 set đấu trước Thái Lan trên sân nhà đối thủ. Nếu tính cả cuộc chạm trán năm 2024 tại Nhà thi đấu Vĩnh Phúc (tỉnh Phú Thọ), người Thái đã phải chật vật mới có thể vượt qua thầy trò huấn luyện viên Nguyễn Tuấn Kiệt với tỷ số 3-2.

Như thầy Kiệt khẳng định, Thái Lan thậm chí thắng trận này không đẹp. Chúng ta bị mất điểm bởi VAR và trọng tài ở những thời điểm then chốt. Dù để thua đối thủ, toàn đội không thất vọng mà còn thể hiện sự cố gắng tuyệt vời khi thắng hai set trước Thái Lan.

Rõ ràng, các cô gái Việt Nam đã thể hiện bộ mặt hoàn toàn khác biệt

Bóng chuyền nữ Việt Nam tự tin trước cuộc chạm trán Thái Lan ở chặng 2 SEA V-League 2025.

trong những năm gần đây. Sự nỗ lực và cố gắng không ngừng nghỉ để tạo nên những “lần đầu tiên” chiến thắng trước đối thủ số 1 khu vực. Trên bảng xếp hạng thế giới, bóng chuyền nữ Việt Nam cũng đã leo lên vị trí thứ 25, cách người Thái năm bậc.

Nhanh chóng bổ sung chủ công

Khép lại chặng 1 SEA V-League 2025, Đội tuyển bóng chuyền nữ Việt Nam có ba vận động viên được trao giải thưởng cá nhân. Trần Thị Bích Thủy giành danh hiệu Phụ công xuất sắc nhất. Nguyễn Khánh Đang là libero xuất sắc nhất và danh hiệu Đối chuyền xuất sắc nhất thuộc về Nguyễn Thị Bích Tuyền.

Nhìn lại cuộc đổ sức với Thái Lan, chủ công Nguyễn Thị Uyên thường xuyên được trao cơ hội nhưng chưa đáp ứng được kỳ vọng.

Thanh Thúy cũng chưa lấy lại phong độ đỉnh cao. Đội tuyển bóng chuyền nữ Việt Nam cần giải được bài toán nhân sự ở vị trí chủ công nếu muốn đánh bại Thái Lan. Việc dồn bóng chủ yếu cho Bích Tuyền đang khiến chúng ta dễ dàng bị bắt bài giống như thực tế diễn ra trong set cuối của trận chung kết.

Ngay sau trận thua nói trên, huấn luyện viên Nguyễn Tuấn Kiệt đã chính thức chốt danh sách 14 cầu thủ bóng chuyền nữ Việt Nam tham dự chặng 2 SEA V-League 2025. Chủ công Nguyễn Thị Phương được lựa chọn để thay thế cho libero Ninh Anh. Với sự bổ sung này, Đội tuyển bóng chuyền nữ Việt Nam có sự góp mặt của bốn chủ công ở chặng 2 trên sân nhà, gồm Thanh Thúy, Như Quỳnh, Nguyễn Thị Phương và Nguyễn Thị Uyên.

“Chúng ta chưa thể đánh bại

Thái Lan nhưng khoảng cách trình độ đã được thu hẹp. Toàn đội sẽ rút kinh nghiệm từ các trận đấu ở chặng 1 để hướng đến chặng 2 diễn ra trên sân nhà. Đội tuyển bóng chuyền nữ Việt Nam sẽ quyết tâm đòi nợ và chiến thắng Thái Lan”, ông Kiệt nhấn mạnh.

Tạo đà hưng phấn trước Đại hội

Ở chặng 1, Đội tuyển nữ Thái Lan được thi đấu trên sân nhà nên nhận được sự cổ vũ rất lớn từ người hâm mộ. Áp lực khủng khiếp từ các khán giả đã khiến Bích Tuyền phát

bóng hỏng, qua đó mang về điểm số 15 cho đối thủ ở set cuối. Đối chuyền quê Vĩnh Long đã ôm đầu tiếc nuối khi bỏ lỡ cơ hội vùng lên. Rõ ràng, sự mất bình tĩnh của Bích Tuyền đã khiến cô mắc nhiều lỗi cơ bản. Trở lại thi đấu dưới sự cổ vũ của các khán giả nhà, các cô gái Việt Nam sẽ có lợi thế lớn để có cho mình “lần đầu tiên” chinh phục đối thủ Thái Lan.

Chặng 2 SEA V-League 2025 sẽ diễn ra tại Ninh Bình. Tổng Thư ký Liên đoàn Bóng chuyền Việt Nam Lê Trí Trường khẳng định: Bản chất của thể thao thành tích cao là phải vượt qua chính mình. Nếu không đặt ra mục tiêu thì không bao giờ vượt qua được và cũng khó để đạt thành tích như mong muốn. Ngành thể thao cùng Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch sau khi cân nhắc đã giao chỉ tiêu giành Huy chương vàng SEA Games 33 cho Đội tuyển Bóng chuyền nữ Việt Nam. Đây là nhiệm vụ khó khăn và áp lực lớn. Ban huấn luyện cũng đã xác định tâm lý như vậy để truyền tải đến các cầu thủ.

Như chia sẻ của chủ công Thanh Thúy, cô và đồng đội đang nỗ lực đáp ứng giáo án huấn luyện, nhằm cải thiện lối chơi và chiến thuật thi đấu tại chặng 2 SEA V-League 2025. Toàn đội sẽ biến áp lực thành động lực để hướng đến mục tiêu cao nhất - giành ngôi vị số 1 khu vực ■

Mục tiêu mà thầy trò huấn luyện viên Nguyễn Tuấn Kiệt hướng đến tại chặng 2 SEA V-League 2025 là ngôi vị số 1 khu vực. Đây sẽ là bước chạy đà quan trọng để chúng ta tự tin cạnh tranh tấm Huy chương vàng SEA Games 33 vào thời điểm cuối năm.

Với chiều cao 1m91 cùng phong thái thi đấu bình tĩnh, thủ thành Trần Trung Kiên đã trở thành chốt chặn vững chắc nơi khung gỗ, giúp Việt Nam có lần thứ 3 liên tiếp lên ngôi tại Giải vô địch U23 Đông Nam Á 2025.

“Thi đấu với Kiên, chúng tôi rất an tâm vì cậu ấy cao, phán đoán tình huống bóng tốt. Ngoài ra, Kiên còn có khả năng quán xuyến, thường xuyên nhắc nhở hàng phòng ngự như một thủ lĩnh đích thực”, trung vệ Phạm Lý Đức, đồng đội ở câu lạc bộ Hoàng Anh Gia Lai và Đội tuyển U23 Việt Nam, nhận định.

Sinh ra và lớn lên ở phố núi Pleiku, Kiên đã trải qua những năm tháng tuổi thơ gắn liền với trái bóng. Cậu nhóc mãi mê đá bóng đến mức, bố anh đã từng ngăn cấm vì lo con trai bị bạn bè rủ rê. Tối khi tận mắt chứng kiến con tập luyện một cách lành mạnh, vừa rèn sức khỏe, lại có các thầy dìu dắt, gia đình mới đồng ý.

Hành trình theo đuổi đam mê của Kiên bắt đầu từ Trung tâm

Từ Phố Núi chinh phục vinh quang

■ NHẬT DŨNG

Trung Kiên tỏa sáng trong trận chung kết gặp Indonesia.

Bóng đá cộng đồng Pleiku School FC cho đến những ngày lặn lội cùng gia đình vượt quãng đường gần 15 km đến xin tập nhờ tại Học viện Hoàng Anh Gia Lai vào mỗi buổi chiều. Thế nhưng, cậu nhóc

đã không thể vượt qua vòng thi tuyển. May mắn, huấn luyện viên trưởng Nguyễn Quốc Tuấn đã nhìn thấy tiềm năng, nghị lực, đặc biệt là ý chí kiên định của Kiên sau thời điểm bị loại, nên đã cho em

thêm cơ hội phấn đấu để trở thành học viên chính thức.

Năm 2024, Kiên trở thành người hùng khi ba trận liên tiếp cản phá xuất sắc các quả luân lưu, giúp đội bóng phố núi vô địch Giải U21 quốc

gia. Những thành công ở giải trẻ cùng danh hiệu Thủ môn xuất sắc nhất là nền móng vững chắc giúp Kiên trở thành thủ môn số 1 của Hoàng Anh Gia Lai.

Thi đấu tốt ở sân chơi V-League, anh cũng nhanh chóng được thầy Kim Sang-sik triệu tập lên đội tuyển quốc gia. Ba năm trở lại đây, thủ môn Trần Trung Kiên đã sở hữu bộ sưu tập thành tích ấn tượng: Vô địch U23 Đông Nam Á năm 2023 và 2025, vô địch ASEAN Championship 2024 cùng Đội tuyển Việt Nam.

Sau khi góp công lớn vào chiến thắng của lứa U23 trên đất Indonesia, Trần Trung Kiên chia sẻ: Toàn đội và tôi đều rất hạnh phúc khi đã giành chiến thắng, qua đó giúp Đội tuyển U23 Việt Nam có ba lần liên tiếp đăng quang tại Giải vô địch U23 Đông Nam Á. Thành công này sẽ là bước đệm và nguồn động lực lớn để chúng tôi hướng tới mục tiêu giành Huy chương vàng tại SEA Games 33 diễn ra vào cuối năm nay ■

SỰ KIỆN & BÌNH LUẬN

Trách nhiệm không của riêng ai

■ VÕ HOÀNG

“Chúng ta đang đối diện một cuộc khủng hoảng toàn cầu” - Chủ tịch Ủy ban đàm phán liên chính phủ về ô nhiễm nhựa của Liên hợp quốc, ông Luis Vayas Valdivieso, khẳng định, ngày 5/8.

THEO số liệu chính thức, hơn 400 triệu tấn nhựa được sản xuất trên toàn cầu mỗi năm. Khoảng 50% trong số đó là các loại nhựa sử dụng một lần. Hiện chỉ có 15% rác thải nhựa được thu gom để tái chế, và chỉ có 9% thật sự được tái chế. Trong khi đó, có tới 46% bị đổ ra bãi rác; 17% bị đốt và 22% bị quản lý kém, rồi trở thành rác thải.

Hệ lụy của thực trạng này, không gì khác, là việc ô nhiễm nhựa đã và đang gây tổn hại nghiêm trọng đến hệ sinh thái, gây ô nhiễm đại dương và sông ngòi, đe dọa đa dạng sinh học, gây hại cho sức khỏe con người, đồng thời “tác động bất công” đến những người dễ bị tổn thương nhất - như đánh giá của ông Valdivieso. Theo ông, trách nhiệm giải quyết vấn đề cấp thiết này thuộc về toàn thể nhân loại.

Những nỗi trăn trở mà ông Valdivieso bộc lộ cũng chính là lý do để Liên hợp quốc tổ chức một cuộc đàm phán toàn cầu tại Geneva (Thụy Sĩ), nơi 179 quốc gia và vùng lãnh thổ thảo luận, nhằm cố gắng đạt được một hiệp ước mang tính ràng buộc, mang tính bước ngoặt, để hạn chế và đẩy lùi nạn ô nhiễm nhựa.

B Å Inger Andersen, Giám đốc điều hành Chương trình Môi trường Liên hợp quốc (UNEP), cơ quan của Liên hợp quốc chủ trì cuộc đàm phán, khẳng định: “Thế giới mong muốn và thật sự cần một hiệp ước thông thường về nhựa, vì cuộc khủng hoảng đang vượt khỏi tầm kiểm soát”. “Chúng ta biết rằng nhựa tồn tại trong tự nhiên, trong đại dương và thậm chí trong cơ thể chúng ta... Điều chắc chắn là không ai muốn sống chung với ô nhiễm nhựa” - bà tiếp tục - “Theo UNEP, nếu không đạt được thỏa thuận quốc tế, sản lượng và chất thải nhựa dự kiến sẽ tăng gấp ba vào năm 2060, gây ra thiệt hại đáng kể - bao gồm cả sức khỏe của chúng ta”.

Tuy nhiên, vấn đề là như bà Katrin Schneeberger - một quan chức cấp cao về môi trường của Thụy Sĩ - hé lộ với báo giới, bên lề các cuộc họp: “Không có lời kêu gọi giới hạn sản lượng nào” từ các nước sản xuất nhựa hàng đầu thế giới. Không chỉ vậy, tại một cuộc họp diễn ra không chính thức ở Nairobi (Kenya), đại diện Chính phủ Mỹ còn bày tỏ quan điểm phản đối việc giới hạn sản xuất nhựa, trong khuôn khổ một hiệp ước toàn cầu về ô nhiễm nhựa.

Với quan điểm cho rằng hiệp ước đang được đàm phán tại Geneva cần phải tập trung vào giảm ô nhiễm, chứ không phải loại bỏ hoàn toàn việc sản xuất nhựa, phía Mỹ khẳng định không ủng hộ các điều khoản kiểm soát nguồn cung nhựa hoặc nguyên liệu đầu vào trong quá trình sản xuất. Đối với những nội dung chưa đồng thuận, Mỹ cho rằng, cần để các quốc gia tự quyết theo điều kiện và ưu tiên riêng.

Luồng quan điểm này, thật đáng suy ngẫm, lại nhận được không ít sự đồng thuận, không chỉ từ các nước sản xuất nhựa hàng đầu, mà còn từ các quốc gia xuất khẩu nhiên liệu hóa thạch lớn nhất thế giới. Dĩ nhiên, ai cũng có thể thấy được sự tương đồng về mặt lợi ích, giữa hai nhóm, cho dù chủ thể là rất khác biệt. Song, cũng chính vì thế lòng tin đặt vào thành công của hội nghị Geneva lần này, đối với giới quan sát quốc tế, là khá mong manh.

Ông David Azoulay, Giám đốc Chương trình Sức khỏe Môi trường tại Trung tâm Luật Quốc tế về Môi trường (CIEL), nhận định: “Thật đáng lo ngại, nhưng không bất ngờ, khi hội nghị không tạo ra được bước đột phá nào hay sự thay đổi trong cách tiếp cận có thể giúp tháo gỡ thế bế tắc trước vòng đàm phán tại Geneva”.

VÒNG đàm phán trước, diễn ra hồi tháng 11/2024 tại Busan (Hàn Quốc), đã thất bại, cũng chính vì sự chia rẽ sâu sắc về quan điểm, như đã đề cập. Bởi vậy, trên thực tế, mục tiêu khả thi của vòng đàm phán lần này có lẽ vẫn sẽ chỉ là việc thu hẹp những bất đồng, nhằm hướng đến những thảo luận chung.

Có điều, trong khi chờ đợi những thay đổi mang tính đột phá thật sự hiện hữu, những ngọn núi rác thải nhựa vẫn đang cao lên, từng ngày...■

Việt Nam viết tiếp câu chuyện thành công của cải cách và hội nhập

■ TRUNG VIỆT

Sau 30 năm gia nhập Hiệp hội các quốc gia Đông Nam Á (ASEAN) với ba lần giữ cương vị Chủ tịch luân phiên năm 1998, 2010 và 2020, Việt Nam được ghi nhận là một điển hình về cải cách và hội nhập thành công.

Bộ trưởng Ngoại giao Nguyễn Mạnh Cầm (thứ hai, từ phải sang), Tổng Thư ký ASEAN và các Bộ trưởng Ngoại giao ASEAN tại cuộc họp kết nạp Việt Nam trở thành thành viên chính thức thứ bảy của ASEAN, ngày 28/7/1995, tại Thủ đô Bandar Seri Begawan (Brunei). (Ảnh TTXVN)

Thúc đẩy hội nhập khu vực và toàn cầu

Là một thành viên chủ động, tích cực và có trách nhiệm của hiệp hội, Việt Nam đã đóng vai trò kiến tạo và ngày càng có ảnh hưởng trong khu vực, được cộng đồng quốc tế đánh giá cao.

Trước thêm lễ kỷ niệm Ngày thành lập hiệp hội, Tổng Thư ký ASEAN đánh giá sự phát triển, chuyển đổi và tăng trưởng của Việt Nam đã đóng

góp đáng kể cho ASEAN trên mọi phương diện, biến “dải đất hình chữ S” trở thành một mảnh ghép quan trọng giúp cho ASEAN trở nên vững mạnh, tự cường và năng động hơn.

Giáo sư Hal Hill thuộc Trường Chính sách công Crawford - Đại học Quốc gia Australia khẳng định: Việc gia nhập hiệp hội đã mở ra cánh cửa để Việt Nam học hỏi, giao lưu, nhưng quan trọng hơn là Việt Nam đã kết hợp

thành công quá trình hội nhập khu vực với cải cách trong nước. Ông nhận định: Công cuộc Đổi mới bắt đầu từ năm 1986 chính là nền tảng giúp Việt Nam tận dụng hiệu quả những cơ hội mà ASEAN mang lại. Việt Nam đã chủ động thúc đẩy hội nhập, đồng thời cải thiện môi trường đầu tư, mở rộng hợp tác kinh tế và tạo dựng hình ảnh một quốc gia năng động, có trách nhiệm trong khu vực. Từ một nền kinh tế lạc

Làm việc nhỏ, với tình yêu lớn

■ NGUYỄN KHÁNH

Tại một góc nhỏ trên con phố Upper Aljunied Lane (Singapore), quán ăn của Qara Yoon và Talia Lee không chỉ nổi tiếng vì món bánh Triều Châu thơm ngon. Đây còn là mái ấm bình yên cho những phụ nữ từng sa ngã vì ma túy, suốt 5 năm qua.

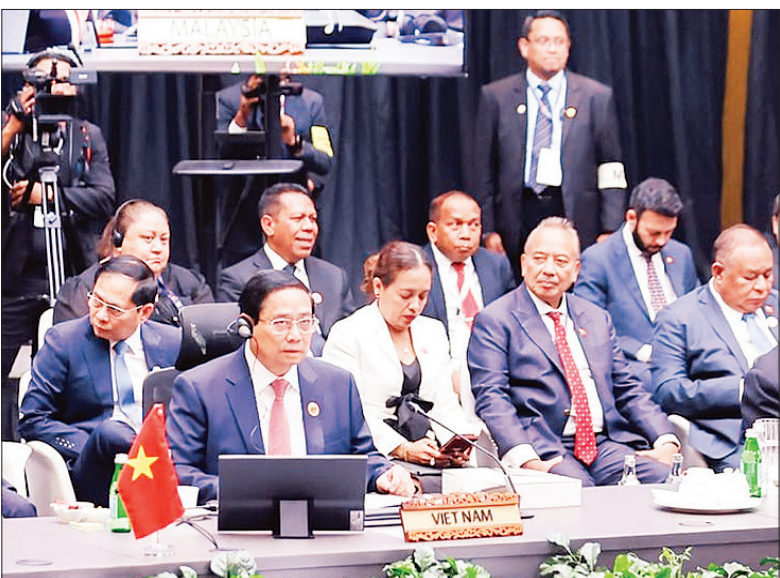
Talie Lee (bên trái) và Qara Yoon.

chuyển đến sống cùng mình.

Giữa hai người phụ nữ ấy có một giao điểm đặc biệt: niềm đam mê chung với bánh Triều Châu. Chính Lee là người đề xuất ý tưởng mở một quán bánh, sau khi chứng kiến thành công của một buổi workshop (hội thảo thực hành) mà họ tổ chức cho Quý từ thiện Teochew Ngee Ann Kongsì vào năm

2019. Từ đó, Yoon's Social Kitchen ra đời vào năm 2020, một doanh nghiệp xã hội kiêm quán ăn, với đội ngũ nhân viên là những phụ nữ từng lầm lỡ liên quan đến ma túy. Ngoài bánh Triều Châu, quán còn phục vụ các món ăn đường phố Singapore khác như mee siam và Hokkien mee.

hậu, Việt Nam nay đã vươn lên thành nền kinh tế năng động nhất ASEAN trong thế kỷ XXI. Giáo sư Hal Hill cho rằng: 30 năm trước, không ai hình dung được Việt Nam sẽ vượt qua Philippines về thu nhập bình quân đầu người, nhưng nay điều đó đã thành hiện thực. Ông đánh giá Việt Nam đang từng bước tiệm cận nhóm quốc gia có thu nhập trung bình cao. Sau khi gia nhập ASEAN năm 1995, Việt Nam đã tận dụng hiệu quả các cơ chế hợp tác kinh tế khu vực, đặc biệt trong khuôn khổ Cộng đồng Kinh tế ASEAN (AEC). Nhờ đó, Việt Nam vươn lên trở thành nước xuất khẩu hàng hóa lớn thứ ba trong ASEAN, với các mặt hàng chủ lực như điện tử, dệt may và nông sản. Bên cạnh hợp tác nội khối, Việt Nam đã chủ động mở rộng hợp tác kinh tế đối ngoại thông qua việc ký kết nhiều hiệp định thương mại quan trọng như: các Hiệp định thương mại tự do ASEAN+, Hiệp định Đối tác Kinh tế Toàn diện Khu vực (RCEP), Hiệp định Đối tác toàn diện và tiến bộ xuyên Thái Bình Dương (CPTPP)... giúp thu hút dòng vốn đầu tư từ các tập đoàn lớn như Samsung, Intel, Apple, thúc đẩy tăng trưởng công nghệ cao, đặc biệt trong lĩnh vực số như 5G, trí tuệ nhân tạo... Việt Nam cũng đầu tư mạnh vào phát triển cơ sở hạ tầng cảng biển, sân bay, đường sắt, góp phần tạo nên mạng lưới kết nối khu vực, thể hiện vai trò đầu tàu trong hội nhập khu vực và quốc tế. Theo nhà ngoại giao hàng đầu khu vực - Tổng Thư ký ASEAN Kao Kim Hourn, trong 30 năm qua, Việt Nam đã đóng góp rất nhiều nhằm

Thủ tướng Phạm Minh Chính dẫn đầu Đoàn đại biểu cấp cao Việt Nam tham dự Hội nghị cấp cao ASEAN lần thứ 46. (Ảnh NHẬT BẮC)

thúc đẩy và duy trì hòa bình, ổn định, an ninh trong ASEAN, tăng cường mở rộng, phát triển sự thịnh vượng của ASEAN, củng cố quan hệ đối ngoại của hiệp hội. Tiến sĩ Kao Kim Hourn nhận xét: Việt Nam là một thành viên rất có ảnh hưởng của ASEAN. Với sự năng động của mình, Việt Nam góp phần tăng cường vai trò của ASEAN, không chỉ ở cấp độ khu vực mà còn trên toàn cầu, thông qua các cơ chế do ASEAN dẫn dắt. Sự phát triển, chuyển đổi và tăng trưởng của Việt Nam đã đóng góp đáng kể cho ASEAN về chính trị, ngoại giao, an ninh, kinh tế, văn hóa, xã hội, từ đó giúp cho ASEAN trở nên vững mạnh, tự cường và năng động hơn. Trong suốt 30 năm đồng hành cùng ASEAN, Việt Nam không chỉ tham gia, mà còn định hình nhiều chính sách lớn trong ASEAN như

xây dựng Hiến chương ASEAN, Tầm nhìn Cộng đồng ASEAN 2045, Chiến lược kết nối ASEAN... Những sáng kiến và văn kiện quan trọng được Việt Nam thúc đẩy thông qua đã trở thành nền tảng bền vững cho hợp tác nội khối và giữa ASEAN với các đối tác. Nhờ đó, Việt Nam đã nâng cao vai trò chính trị, mở rộng quan hệ đối ngoại, tăng cường vị thế trên các diễn đàn khu vực và quốc tế, nhận được sự tin cậy của các nước thành viên và đối tác. Từ góc nhìn đó, Tổng Thư ký ASEAN nhận định, Việt Nam hiện là một quốc gia thành viên vô cùng quan trọng. Cầu nối giữa ASEAN lục địa và ASEAN hải đảo Với vai trò kiến tạo và sự ảnh hưởng trong khu vực suốt 3 thập kỷ qua, Việt Nam được ghi nhận là cầu nối giữa ASEAN lục địa và ASEAN

Hướng tới Ngày thành lập hiệp hội 8/8, nhiều chuyên gia quốc tế cho rằng: Để tránh bị chia rẽ bởi các lợi ích quốc gia riêng lẻ, ASEAN cần tiếp tục xây dựng một cộng đồng đoàn kết, thống nhất trong hành động nhằm giữ vững vị thế và phát huy vai trò trung tâm trong cấu trúc khu vực đang thay đổi nhanh chóng.

hải đảo, thúc đẩy kết nối và hội nhập khu vực một cách bền vững. Ông Thong Mengdavid thuộc Viện Nghiên cứu Quốc tế và Chính sách công - Đại học Hoàng gia Phnom Penh đánh giá: Trong những lần giữ cương vị Chủ tịch ASEAN, Việt Nam đã tập trung vào việc thu hẹp chênh lệch khoảng cách phát triển giữa các quốc gia thành viên, lãnh đạo hiệp hội vượt qua những cuộc khủng hoảng, như Covid-19. Các cơ chế được triển khai theo sáng kiến, đề xuất của Việt Nam đã thể hiện vai trò lãnh đạo và đoàn kết của ASEAN trong những tình huống khẩn cấp. Về an ninh, Việt Nam đã kiên trì đấu tranh ủng hộ hòa bình, ổn định và trật tự dựa trên luật lệ trong khu vực, đặc biệt là ở Biển Đông. Việt Nam ủng hộ nỗ lực của ASEAN thúc đẩy sớm hoàn tất dự thảo Bộ quy tắc ứng xử của các bên ở Biển Đông (COC) với Trung Quốc. Giáo sư Ruhanas Harun thuộc Đại học Quốc

phòng Malaysia cho rằng, Việt Nam là thành viên quan trọng nhất, lớn nhất trong số những nước mới gia nhập ASEAN, do đó Việt Nam có thể đóng vai trò điều hòa trong ASEAN khi có những quan điểm xung đột. Trước những diễn biến phức tạp của tình hình địa chính trị toàn cầu, ASEAN nói chung và Việt Nam nói riêng phải đối mặt với những thách thức mới: cạnh tranh giữa các cường quốc, xung đột khu vực, rào cản thương mại... Trong bối cảnh đó, Việt Nam giữ vai trò quan trọng trong việc thúc đẩy hợp tác hòa bình và giải quyết xung đột bằng biện pháp ngoại giao. Một minh chứng nổi bật là việc Việt Nam đăng cai tổ chức Hội nghị thượng đỉnh Mỹ-Triều Tiên tại Hà Nội năm 2019, cho thấy năng lực, vị thế và uy tín của Việt Nam trong việc tạo dựng đối thoại hòa bình và xây dựng lòng tin ở khu vực, góp phần củng cố vị thế trong ASEAN và thế giới. Với vai trò Chủ tịch ASEAN vào năm 2029, Việt Nam có thể thúc đẩy tăng trưởng và phát triển của ASEAN, đồng thời tiếp tục là động lực phát triển của khu vực dựa trên nền tảng chính trị ổn định và khả năng thu hút đầu tư nước ngoài mạnh mẽ. Tổng Thư ký ASEAN nhận định: Việt Nam là một câu chuyện thành công điển hình của cải cách và hội nhập và nếu duy trì được tốc độ phát triển nhanh và bền vững, hoàn toàn có thể đạt mục tiêu trở thành nước có thu nhập cao trong thời gian tới. Theo đó, Việt Nam sẽ có những đóng góp to lớn hơn nữa vì một ASEAN đoàn kết và thịnh vượng ■

Hon cả một công việc

Sau khi mở quán, Yoon và Lee đã đến các trung tâm cai nghiện để tuyển dụng nhân viên, bất chấp việc nhiều người trong số họ trên 55 tuổi và không được học hành đầy đủ. Quá khứ lầm lỗi và phải trải qua nhiều lần vào tù ra tội khiến họ còn bị coi là những kẻ không thể hoàn lương, không biết hối cải. Nhưng hai nhà khởi nghiệp không bận tâm. Họ sẵn sàng tuyển dụng và trả lương theo mặt bằng bình quân của thị trường, với điều kiện duy nhất là những nhân viên này phải cư trú tại căn hộ phía trên quán. Cho đến nay, Yoon và Lee đã giúp đỡ gần 20 người, và một số trong số họ đã có cái kết viên mãn khi đoàn tụ trở lại với gia đình. Bằng trải nghiệm của chính mình, Talia Lee hiểu rằng, việc có một môi trường sống ổn định, có sự hỗ trợ và tránh xa những yếu tố dễ kích hoạt tái nghiện, là rất quan trọng đối với quá trình hoàn lương. Những phụ nữ lầm lỗi thường bị gia đình hắt hủi, phải sống một mình trong các căn hộ thuê ở những khu dân cư phức tạp, nơi có những kẻ buôn bán ma túy. Họ thường tìm đến những công việc đơn độc như dọn dẹp, nên càng có nhiều thời gian rảnh rỗi, và điều này rất dễ dẫn đến tái nghiện.

Ở Yoon's Social Kitchen, những phụ nữ như bà Kuen, một nhân viên 68 tuổi, không phải đối mặt với nguy cơ sa vào vòng bế tắc - bị cô lập với xã hội, rồi tổn thương và tiếp tục tìm đến ma túy. Họ được làm việc và đối xử bình thường. Hai nhà sáng lập không chỉ sinh hoạt cùng, mà còn tìm nhiều cách hỗ trợ những nhân viên lớn tuổi để giảm bớt gánh nặng công việc. Vì thế, dù đã cao tuổi, Ah Kuen vẫn rất hạnh phúc. "Tôi tự nhủ, tôi không thể làm những việc lớn nhưng tôi có thể làm những việc nhỏ với tình yêu lớn", bà tâm sự. Thử thách và hy vọng Tất nhiên, công việc này cũng tiềm ẩn nhiều thử thách. Đôi khi có những nhân viên bỏ việc. "Một số người trong số họ không thể kiểm soát cơn giận. Lý do họ tìm đến ma túy là vì họ thiếu kỹ năng đối phó với những cảm xúc tiêu cực như vậy", Yoon nói, và thừa nhận đang cố gắng làm mềm mại cách tiếp cận của mình, tránh kích hoạt những "điểm nổ" của nhân viên. Ngoài ra, để ngăn chặn những xung đột bùng phát, hai chủ quán cũng thực hiện một khoảng thời gian "hạ nhiệt" để nhân viên tạm dừng tay và sắp xếp lại suy nghĩ, mỗi khi có căng thẳng xảy ra. Song, điều đau lòng hơn là

gánh nặng cảm xúc khi nhân viên tái nghiện. Trong những trường hợp như vậy, những nhân viên này được giới thiệu đến chương trình cai nghiện hai tuần của nhà nước, với lời cam kết rằng họ có thể quay lại quán sau khi cai nghiện thành công. Lời hứa ấy đã được thực hiện không ít lần. Nhưng cũng có lúc, Yoon và Lee phải đưa ra những quyết định cực kỳ khó khăn. Đến giờ, cả hai vẫn còn ám ảnh về quyết định sa thải một nhân viên lâu năm đã nhiều lần tái nghiện và mang ma túy vào không gian chung. "Cô ấy đã gây nguy hiểm cho những người khác, khiến tôi đành phải trục xuất", Lee hồi tưởng. Còn Yoon thừa nhận: "Nhiều lúc, chúng tôi đã tính đóng cửa quán vì quá kiệt sức và sa sút tinh thần. Nhưng nghĩ đến mục đích thay đổi cuộc sống của những phụ nữ lầm lạc, chúng tôi lại tiếp tục". Những nỗ lực không ngừng nghỉ của họ cuối cùng cũng đem lại trái ngọt. Mái ấm Yoon's Social Kitchen không chỉ đem lại bình yên, mà còn giúp những phụ nữ lầm lạc tự mình xây dựng lại cuộc đời. Ah Tee, một nhân viên của quán nay đã có thể mở tiệm cơm của riêng mình tại một khu ẩm thực. Hành trang khởi nghiệp của Ah Tee,

ngoài số vốn nhỏ tích góp được từ lương tại Yoon's Social Kitchen, còn là những bài học về cuộc sống cũng như cách trân trọng chính cuộc đời mình. Sau 5 năm hoạt động, Yoon's Social Kitchen cuối cùng đã có lãi. Tháng trước, hai chủ quán thuê được một cửa hàng đủ rộng để họ chào đón thêm nhiều cựu tù nhân vào đội ngũ nhân viên. "Chúng tôi

không thể kiểm soát, nhưng chúng tôi tạo ra môi trường để họ thay đổi", Qara Yoon nói, với sự tự tin về lựa chọn mở rộng đội ngũ. Bởi với cô và người bạn tâm giao Talia Lee, không có gì hạnh phúc hơn việc chứng kiến những chiếc bánh Triều Châu thơm ngon được làm ra mỗi ngày, bởi những đôi bàn tay đang nỗ lực xây dựng lại cuộc đời ■

Không chỉ là tiệm bánh, đó thật sự là một mái ấm bình yên.

Khi những “bản giao hưởng” dần tắt

■ ANH THU

Đã qua rồi thời kỳ những đàn cá voi xanh đua nhau cất tiếng hát để tạo ra những “bản giao hưởng” sâu thẳm, đại dương giờ đang dần trở nên yên ắng một cách đáng báo động.

“**K**HI bạn bắt đầu lắng nghe xem có bao nhiêu thứ tạo ra âm thanh trong đại dương, bạn sẽ thấy những gì mình nghe được thật sự đáng kinh ngạc. Thế giới âm thanh này có thể giúp chúng ta hiểu được tác động của con người, thiên nhiên và sự cân bằng giữa chúng”, Jarrod Santora, nhà hải dương học hệ sinh thái và nhà nghiên cứu sinh vật học Mỹ chia sẻ.

Trong nhiều năm liền, các nhà khoa học ở Mỹ đã thả một sợi cáp khoảng 52 km kéo dài từ bờ biển California dọc theo đáy biển, được buộc chặt xuống đất ở độ sâu 910m dưới mặt nước. Ở đầu cáp là một ống trụ kim loại rộng 5 cm đứng trên ba chân. Chiếc thủy âm này, giống như một micro dưới nước, có thể ghi lại và theo dõi những giai điệu biến đổi của đại dương.

Kết quả nghiên cứu đã chỉ ra rằng, sau mỗi đợt nắng nóng lớn chưa từng thấy, tiếng hát của cá

Cá voi xanh giống như “lính canh” đại dương và tiếng hát của chúng gọi mở nhiều điều về sức khỏe của hệ sinh thái.

voi xanh và cá voi vây hay còn gọi là cá voi lưng xám đã trở nên ít hơn nhiều so những năm trước. Khi phân tích kỹ, cá voi sẽ không cố gắng hát khi còn đang đói. Chúng dành toàn bộ thời gian chỉ để cố gắng tìm kiếm thức ăn. Tiếng kêu

của cá voi xanh giảm gần 40% khi con mồi trở nên khan hiếm. Và điều đó cho thấy, chúng đang trải qua giai đoạn vô cùng căng thẳng. “Sự suy giảm của quần thể nhuyễn thể và cá cơm (thường gọi là krill) khiến những loài động vật

sống phụ thuộc vào chúng gặp xui xẻo. Nước biển ấm lên khiến krill tản ra khắp nơi, làm cá voi xanh khó lòng tìm đủ thức ăn cần thiết. Khi có ít cơ hội kiếm ăn hơn, chúng cũng không nỗ lực hơn trong việc sinh sản. Sự im lặng ngày càng

tăng của chúng đã trở thành một lời cảnh báo rõ ràng”, Nhà sinh vật học biển Kelly Benoit-Bird giải thích.

Lượng khí thải nhà kính ngày càng tăng khiến năng lượng mặt trời được giữ lại nhiều hơn. Các đại dương theo đó cũng hấp thụ hơn 90% lượng nhiệt dư thừa từ biến đổi khí hậu. Tính từ những năm 1940, thời gian kéo dài của các đợt sóng nhiệt đại dương đã tăng gấp ba lần. Ngay cả ở những vùng nước nóng, tôm - một trong những loài gây ồn ào nhất đại dương, cũng tấp mạnh hơn, kêu lách tách như pháo nổ dưới nước trong thời điểm nhiệt độ nước tăng.

Ở phía bên kia đại dương, nơi vùng biển giữa các đảo của New Zealand, các nhà nghiên cứu cá voi xanh cũng phát hiện ra các vùng nước yên tĩnh đến kỳ lạ trong những năm sóng nhiệt biển tăng bất thường. Rõ ràng, việc lắng nghe âm thanh của đại dương đã cung cấp những dữ liệu quý giá để bảo tồn và quản lý hệ sinh thái biển.

Khi những “bản giao hưởng” của đại dương dần tắt, thế giới quanh ta nhiều khả năng cũng thay đổi sâu sắc và có nguy cơ vĩnh viễn không trở lại được như xưa ■

Hương vị của khô cần

■ THIÊN THU

Đồng Hới nhiều thứ ngon lành, nhưng có gì mà chỉ Đồng Hới mới có không? “Anh tưởng anh lịch duyệt lắm hả? Có. Xương rồng nhé!”. Ông anh, còn chưa hết sượng sùng, đã bị cô em lòi xềnh xệch đi.

THẬT ra khi tới một miền đất lạ, bạn sẽ khó chạm được vào linh hồn của địa phương ấy, nếu chỉ di chuyển bằng phương tiện bốn bánh. Khi đó, bạn sẽ chỉ là một khách-du-lịch-checkin đơn thuần, cho dù những tấm ảnh đăng trên Facebook hay Instagram của bạn có “long lanh” đến đâu.

Nhưng mọi chuyện sẽ hoàn toàn khác, nếu bạn chịu khó... đi bộ, hoặc ít nhất là ngồi trên xe máy, đội mũ bảo hiểm, tự mình lượn lách vào những khu phố cũ nhỏ hẹp, ngoằn ngoèo, lạng lẹ... khuất sau lưng các tòa cao ốc hay những danh thắng, để thật sự nhìn xem người địa phương ăn gì, uống sao, sinh hoạt thế nào... Nếu có đủ thời gian và chấp nhận mạo hiểm cũng như cho phép mình “hòa tan” một chút như vậy, thì bạn sẽ có nhiều cơ hội cảm nhận được điều cứ tạm gọi là “tinh túy local”.

Dư vị bất ngờ từ gai góc.

Canh cá đuối ở Đồng Hới (Quảng Bình, Quảng Trị) giờ thì đã được bán ở nhiều nơi. Nhưng cô em gái tôi, chăm về Đồng Hới đến độ đã có thể vận ga không cần nhìn bản đồ, thì nhất thiết phải dẫn “phái đoàn” đến điểm gần cuối của con đường Nhật Lệ hun hút chạy dọc biển, không còn ánh đèn phố thị, để ngồi ăn canh cá đuối tại nơi mà cô ả đánh giá

là “đầu tiên” (không biết có đúng không), và “ngon nhất” (thời thì cứ tin như thế).

Nhưng, “ngon” thì không thể nào phủ nhận được. Trong khi những con gió biển buổi chạng vạng còn đang không biết làm thế nào để xua đi cái nóng gay gắt của một ngày hè chói chang rất mặt, thì cái mầu xanh muốt mại của từng cánh xương rồng, xò

trong bát như những con sao biển, cũng đã đủ làm dịch vị của gã du khách phàm ăn cuộn lên.

Hậu vị của đắng là ngọt. Xương rồng nhân nhẩn đắng, the the, thô tháp, có chút bộc trực như chính tính cách người dân miền trung, nhưng lại cũng vẫn mềm mại, hiền hòa, cùng một chút chua chua nhẹ nhẹ. Và rồi vị ngọt cứ âm thầm loang ra trong

khoảng miệng, trôi tuần tuột xuống thực quản. Không phải vị ngọt của đường hay của phụ gia. Đây là vị ngọt thanh tao, tươi mới, thuần khiết của thảo mộc, một thứ thảo mộc luôn được dân nhần là “xương xẩu” và “gai góc”. Nó hòa quyện cùng vị ngọt nhưng lại đậm đà, mặn mòi của cá đuối tươi, mà mỗi muỗng canh lại thôi thúc thêm một muỗng canh.

ĐỂ cho “ton-sur-ton”, thì ông anh lại bị lòi ngược trở về trung tâm thành phố, ngồi xuống vỉa hè đối diện nhà thờ Tam Tòa rêu phong, nơi đã tấp nập hơn hình dung thuở ấu thơ rất nhiều. “Uống gì ở đây?”. “Trà xương rồng, đừng gọi thứ khác”.

Vẫn là vị đắng lẩn khuất thanh thanh, mát mát ấy, dù có hơi bị xâm lấn bởi hơi nhiều độ ngọt, theo gu thời thượng hiện thời của giới trẻ. Nhưng dù sao, nó vẫn là một trải nghiệm đáng yêu, như chính đô thị này. Không quá ồn ào, cũng vẫn còn rất nhiều khoảng tịch mịch, và vấn đề là sẽ luôn có gì đó đáng nhớ, nếu ta bỏ công đi tìm.

Xét cho cùng, những điều đẹp để cần phải xuất hiện trong tâm trí trước, thì hoa cỏ mới có thể tung bùng quanh mỗi bước chân...■

TIÊU ĐIỂM

ĐỒNG BẰNG SÔNG HỒNG

TIN TỨC

Y TẾ CƠ SỞ:

Nâng tầm trong bối cảnh mới

• AN HÀ

Mạng lưới y tế cơ sở là bước đầu tiên và nền tảng quan trọng nhất của việc chăm sóc sức khỏe ban đầu. Tổ chức lại hệ thống trạm y tế xã, phường theo mô hình chính quyền hai cấp đang đặt ra yêu cầu cấp thiết bảo đảm người dân tiếp tục được tiếp cận dịch vụ y tế công bằng, thuận tiện và gần dân.

BẢO ĐẢM HỆ THỐNG Y TẾ KHÔNG GIÁN ĐOẠN

Trước thời điểm sáp nhập chính quyền hai cấp (1/7/2025), cả nước có hơn 11.400 trạm y tế xã, phường, thị trấn - nơi được ví là "người gác cổng" của hệ thống y tế, trực tiếp tiếp xúc đầu tiên với người dân, vừa chăm sóc sức khỏe ban đầu, vừa phát hiện, kiểm soát bệnh tật tại cộng đồng.

Trên cơ sở tổ chức lại chính quyền địa phương theo mô hình hai cấp, theo hướng dẫn của Bộ Y tế, sau sáp nhập, y tế cơ sở duy trì hoạt động tại các địa bàn sáp nhập, bảo đảm người dân tiếp cận thuận lợi các dịch vụ y tế ban đầu. Cụ thể: Đối với các cơ sở y tế không thay đổi, không bổ sung chức năng, nhiệm vụ, cơ bản duy trì, giữ nguyên trụ sở, nhà đất hiện có. Đối với cơ sở y tế có thay đổi, bổ sung chức năng, nhiệm vụ, các địa phương chủ động rà soát nhu cầu, các địa phương sắp xếp điều chỉnh bổ sung từ các trụ sở dư trên địa bàn để đáp ứng và phù hợp với yêu cầu thực hiện ngay chức năng, nhiệm vụ mới sau khi sắp xếp mô hình chính quyền địa phương hai cấp.

Để bảo đảm về nguồn lực, Bộ Y tế đang triển khai Đề án kiện toàn mạng lưới y tế cơ sở giai đoạn 2025-2030, trong đó có nội dung duy trì biên chế, ổn định đội ngũ y bác sĩ tại các địa bàn đặc thù, kết hợp với các chính sách thu hút và giữ chân nhân lực như Nghị định số 76/2019/NĐ-CP về chính sách đối với cán bộ, công chức, viên chức, người lao động và người hưởng lương trong lực lượng vũ trang công tác ở vùng có điều kiện kinh tế-xã hội đặc biệt khó khăn, và Dự án 585 (ban hành kèm theo Quyết định số 585/QĐ-BYT ngày 20/2/2013) về đưa bác sĩ trẻ tình nguyện về công tác tại vùng sâu, vùng xa, huyện đảo (nay là đặc khu). Việc đầu tư cơ sở vật chất và trang thiết bị tiếp tục được triển khai theo kế hoạch đầu tư trung hạn, không bị ảnh hưởng bởi việc sáp nhập hành chính.

Đối với quyền lợi Bảo hiểm y tế của người dân, theo quy định tại khoản 1 và khoản 3 Điều 22 Luật Bảo hiểm y tế năm 2008, được sửa đổi, bổ sung tại Luật số 51/2024/QH15: Quy định người có thể Bảo hiểm y tế vẫn được hưởng đầy đủ quyền lợi theo mức hưởng đúng tuyến khi

Các bác sĩ tại Trạm y tế xã Gia Thủy cũ (xã Nho Quan mới), tỉnh Ninh Bình kiểm tra sức khỏe cho người bệnh. Ảnh: TTXVN

đi khám chữa bệnh tại nơi đăng ký khám chữa bệnh mới do thay đổi nơi cư trú hoặc do thay đổi đơn vị hành chính (hiệu lực thi hành từ ngày 1/7/2025).

Người dân vẫn được khám chữa bệnh tại nơi đăng ký ban đầu, hoặc được chuyển tuyến theo quy định. Bộ Y tế đang phối hợp với Bảo hiểm xã hội Việt Nam cập nhật danh mục cơ sở khám chữa bệnh trong hệ thống dữ liệu, bảo đảm người dân không bị gián đoạn quyền lợi do thay đổi địa giới hành chính. Các chính sách hỗ trợ mức đóng bảo hiểm y tế cũng tiếp tục thực hiện theo quy định tại Nghị định số 146/2018/NĐ-CP và các văn bản hướng dẫn liên quan.

THẬT SỰ LÀ "NGƯỜI GÁC CỔNG"

Tuyến y tế cơ sở có vai trò then chốt trong chăm sóc sức khỏe toàn dân. Các bệnh lý thông thường, bệnh mạn tính không lây như tăng huyết áp, đái tháo đường... nếu được theo dõi và quản lý tốt tại cơ sở sẽ giúp hạn chế các biến chứng nặng, giảm chi phí cho người bệnh và giảm tải cho hệ thống y tế.

Từ thực tiễn hoạt động, nhiều cán bộ y tế cơ sở cho rằng, mô hình phù hợp trong giai đoạn hiện nay là: "Một trạm chính - Nhiều điểm trạm". Theo đó, mỗi xã, phường sẽ có một trạm trung tâm có đủ trưởng trạm, phó trưởng trạm, bác sĩ, điều dưỡng, hộ sinh, dược sĩ và các chức danh khác. Điểm trạm trực thuộc được bố trí tại các vị trí xa trung tâm xã, mỗi trạm có từ hai đến bốn cán bộ trực và phối hợp luân phiên bác sĩ từ trạm trung tâm về nếu cần.

Trên thực tế, tại nhiều địa phương, ngành y tế đã, đang điều động nhân lực, các bác sĩ, điều dưỡng từ trung tâm y tế tuyến huyện trước đây và từ các trạm y tế xã, phường trên địa bàn về công tác tại trạm y tế xã, phường của đơn vị hành chính mới.

Theo bà Trần Thị Trang, Vụ trưởng Bảo

hiểm y tế, Bộ Y tế, trạm y tế xã, phường được trao thêm nhiều nhiệm vụ, quyền hạn mới như thực hiện các kỹ thuật, thủ thuật, các xét nghiệm, chẩn đoán hình ảnh và thăm dò chức năng, tổ chức khám sức khỏe định kỳ cho người dân. Trạm y tế xã tương lai sẽ giống phòng khám đa khoa - cơ sở y tế cấp ban đầu đủ năng lực khám chữa bệnh đa khoa ngoại trú, chăm sóc sức khỏe người già, trẻ em, bệnh nhân mãn tính, tư vấn sức khỏe tâm thần... Để y tế cơ sở thực hiện tốt những nhiệm vụ này, điểm nhấn lớn nhất hiện nay là vấn đề nhân lực.

Giải quyết vấn đề này, theo bà Trang, cần phải có chính sách thu hút, bồi dưỡng nhân lực, đúng như tinh thần của Nghị quyết số 46/NQ-TW của Bộ Chính trị, về công tác bảo vệ, chăm sóc và nâng cao sức khỏe nhân dân trong tình hình mới, coi nghề y là "nghề đặc biệt".

Nhiều chuyên gia cho rằng, trong giai đoạn hiện nay, không chỉ là thay đổi về mô hình tổ chức, y tế cơ sở còn cần thay đổi cách thức vận hành. Khi chính quyền chỉ còn hai cấp thì y tế cơ sở phải thật sự trở thành tuyến chăm sóc sức khỏe ban đầu, thực hiện các chức năng: dự phòng, phát hiện sớm, quản lý bệnh mãn tính, khám sức khỏe định kỳ và ứng dụng số sức khỏe điện tử. Đây là cơ hội đổi mới toàn diện hệ thống y tế cơ sở, đòi hỏi phải có sự đột phá, khôi phục lại niềm tin của người dân vào y tế cơ sở.

Tư duy về y tế xã cần phải thay đổi theo hướng là một "hạt nhân" của hệ thống chăm sóc sức khỏe ban đầu của quốc gia, là "cửa ngõ" của hệ thống y tế. Từ đó, cần có cơ chế hợp lý, chính sách đầu tư phù hợp để giải quyết những bất cập hiện nay.

Muốn trạm y tế xã, phường phát huy vai trò "gác cửa" cần có nhiều giải pháp, chính sách đồng bộ từ cơ sở hạ tầng đến con người, đào tạo nguồn nhân lực chất lượng cao, chuyên sâu cùng sự vào cuộc của các cấp, ngành ■

• Quảng Ninh chỉ định Bí thư Đảng ủy đặc khu Cô Tô và Vân Đồn

Tại Đại hội Đại biểu lần thứ nhất, nhiệm kỳ 2025-2030, của đặc khu Cô Tô và đặc khu Vân Đồn diễn ra trong ngày 4/8, Ban Thường vụ Tỉnh ủy Quảng Ninh đã chỉ định Bí thư Đảng ủy hai đặc khu này. Theo đó, ông Cao Tường Huyên được chỉ định giữ chức Bí thư Đảng ủy đặc khu Vân Đồn nhiệm kỳ 2025-2030. Bà Lê Ngọc Hân được chỉ định giữ chức vụ Bí thư Đảng ủy đặc khu Cô Tô nhiệm kỳ 2025-2030.

• Trong 7 tháng đầu năm 2025, Ninh Bình đón hơn 14,7 triệu lượt khách du lịch

Theo Sở Du lịch Ninh Bình, trong tháng 7/2025, toàn tỉnh ước đón 650.372 lượt khách du lịch. Doanh thu từ hoạt động du lịch trong tháng ước đạt trên 632 tỷ đồng. Tính chung 7 tháng đầu năm 2025, Ninh Bình đã đón khoảng hơn 14,7 triệu lượt khách, trong đó có 13,47 triệu lượt khách nội địa và 1,25 triệu lượt khách quốc tế. Doanh thu toàn ngành trong 7 tháng ước đạt hơn 13.343 tỷ đồng, cho thấy sức hút mạnh mẽ của du lịch Ninh Bình giữa bối cảnh tranh giành điểm đến ngày càng gay gắt.

• Trong năm 2025, Hà Nội sẽ giải tỏa toàn bộ chợ tạm, chợ cóc trên địa bàn

UBND thành phố Hà Nội vừa ban hành công văn triển khai thực hiện Nghị quyết của Hội đồng nhân dân thành phố về xử lý dứt điểm các chợ không phù hợp quy hoạch trên địa bàn. Cụ thể, về giải tỏa các chợ không phù hợp quy hoạch, các tụ điểm kinh doanh tự phát (chợ cóc, chợ tạm), UBND thành phố Hà Nội giao Sở Công thương chủ trì phối hợp với các sở, ngành liên quan, UBND xã, phường xây dựng giải pháp xử lý dứt điểm các chợ tạm, chợ cóc. Hướng dẫn địa phương rà soát, phân loại, lập kế hoạch xử lý và duy trì trật tự sau giải tỏa. Đề xuất cơ chế hỗ trợ, huy động nguồn lực xã hội hóa để cải tạo, phát triển hệ thống chợ. Tăng cường thanh tra, xử lý vi phạm và báo cáo định kỳ theo cam kết.

Trạm y tế số, bước chuyển về tư duy phục vụ

● PHAN LƯƠNG-LÊ DƯƠNG

Tại Hà Nội, trạm y tế số không chỉ là sự thay đổi về kỹ thuật, mà là bước chuyển lớn về tư duy phục vụ.

MÔ HÌNH MỚI TÍCH HỢP NHIỀU TIỆN ÍCH

Cùng với việc sắp xếp lại trạm y tế theo mô hình chính quyền địa phương hai cấp, thời gian qua, Sở Y tế Hà Nội đã thí điểm mô hình “trạm y tế số” tại Trạm y tế xã Quang Minh (Trạm y tế thị trấn Quang Minh, huyện Mê Linh cũ) và Trạm y tế xã Quảng Oai (Trạm y tế xã Tiên Phong, huyện Ba Vì cũ).

Tại Trạm y tế xã Quảng Oai, người dân đến khám bệnh chỉ cần mang theo căn cước công dân. Hệ thống dữ liệu sẽ tự động hiển thị toàn bộ hồ sơ, bệnh án, thông tin tiêm chủng, bệnh mãn tính và nhắc lịch tái khám. Trưởng Trạm y tế xã Quảng Oai Nguyễn Bá Minh cho biết: Việc triển khai chuyển đổi số đã giúp trạm quản lý các quy trình hành chính; khám chữa bệnh được tự động hóa, nâng cao hiệu quả điều hành; minh bạch thông tin và ra quyết định nhanh. Hồ sơ bệnh án điện tử giúp các y bác sĩ chẩn đoán, điều trị chính xác, tiết kiệm thời gian và tăng khả năng phối hợp liên khoa. Người bệnh giảm thời gian chờ đợi, kết quả được trả nhanh và dễ dàng theo dõi sức khỏe cá nhân.

Với việc số hóa, phòng khám của Trạm y tế xã Quang Minh chỉ cần duy nhất một bác sĩ và chiếc máy tính. Trước đây, quy trình khám chữa bệnh cần ít nhất hai đến ba điều dưỡng hỗ trợ bác sĩ. Nhưng hiện tại, một bác sĩ có thể làm được nhiều việc. Việc tích hợp với các nền tảng quốc gia như VNelD và G-Medical góp phần chuẩn hóa thông tin, nâng cao chất lượng dịch vụ khám chữa bệnh và bảo đảm tính bảo mật dữ liệu. Nhờ thế, chỉ sau một thời gian ngắn triển khai, hệ

thống đã ghi nhận hàng nghìn hồ sơ sức khỏe được số hóa, hàng nghìn lượt khám chữa bệnh được thực hiện thông qua phần mềm quản lý thông minh. “Khi đi khám, tôi chỉ cần mang căn cước công dân gắn chip. Toàn bộ quá trình khám bệnh khá thuận lợi khiến người bệnh rất hài lòng”, anh Công Đạt, một công dân đến khám tại Trạm y tế xã Quang Minh cho biết.

CẦN ĐẦU TƯ NGUỒN LỰC CON NGƯỜI

Đánh giá về 126 trạm y tế xã, phường sau một tháng triển khai mô hình chính quyền địa phương hai cấp, Phó Giám đốc phụ trách Sở Y tế Hà Nội Nguyễn Đình Hưng nhìn nhận, các xã, phường vẫn duy trì hoạt động ổn định, chủ động thích ứng, không để gián đoạn dịch vụ y tế. Nhiều trạm y tế đã chủ động chuyển đổi số, cập nhật hồ sơ sức khỏe điện tử, ứng dụng công nghệ thông tin trong quản lý khám chữa bệnh, góp phần nâng cao chất lượng phục vụ và giảm tải cho tuyến trên. Tuy nhiên, một số trạm y tế vẫn đang gặp khó khăn về nhân lực, cơ sở vật chất, cơ sở hạ tầng xuống cấp khiến các đơn vị này chưa phát huy hết vai trò tuyến đầu.

Trước đó, Sở Y tế Hà Nội đã phối hợp với VNPT Hà Nội xây dựng một phần mềm mới, thay thế hơn 10 phần mềm đang sử dụng tại hệ thống trạm y tế từ các lĩnh vực khám chữa bệnh, tiêm chủng, quản lý dân số, bệnh mãn tính, dịch bệnh, hồ sơ sức khỏe cho người dân, liên thông giữa các trạm, Sở Y tế và các bệnh viện trên địa bàn thành phố. Hệ thống VNPT-HMIS được thiết kế để thay thế toàn bộ các phần

mềm cũ, thống nhất quản lý dữ liệu y tế tại tất cả các trạm y tế xã, phường trên cả nước theo chuẩn của Bộ Y tế, Bảo hiểm xã hội và Bộ Tài chính. Với trạm y tế số, qua thử nghiệm, đại diện Sở Y tế Hà Nội khẳng định, mô hình đã tăng cường chất lượng cho chăm sóc sức khỏe ban đầu, giảm áp lực cho tuyến trên và quản lý bệnh tật hiệu quả hơn.

Ông Nguyễn Đình Hưng cho rằng, khi triển khai thực hiện mô hình chính quyền địa phương hai cấp, quy mô lớn hơn nên các trạm y tế cần đầu tư cơ sở hạ tầng và nguồn lực con người hướng tới mục tiêu kiểm soát, phòng chống dịch bệnh, an toàn thực phẩm trên địa bàn. Không chỉ vậy, công tác dân số, khám chữa bệnh, quản lý bệnh mạn tính, cấp phát thuốc,

điều trị ARV, điều trị tâm thần cũng cần được lưu ý. Việc ứng dụng công nghệ thông tin cần được xem là giải pháp đột phá để nâng cao chất lượng chuyên môn tại tuyến y tế cơ sở.

Bộ Y tế đã triển khai dự án “Cơ hội từ AI dành cho nhân viên y tế” với mục tiêu đào tạo 15.000 cán bộ y tế trên cả nước, giúp nâng cao năng suất lao động, rút ngắn thời gian xử lý và giảm thiểu sai sót trong công việc. Bên cạnh đó, để triển khai nhân rộng mô hình trạm y tế số, đội ngũ y tế cơ sở của Hà Nội cần được trang bị năng lực số, đào tạo nâng cao tay nghề nhằm nâng chất lượng chăm sóc sức khỏe cho người dân, đồng thời góp phần vào thành công chung của chiến lược chuyển đổi số ngành y tế và nền hành chính công hiệu quả ■

Siêu âm thăm khám cho người dân tại Trạm y tế xã Xuân Mai. Ảnh: PHƯƠNG THU

Sức hút từ những hành trình xanh

● CẢNH NGHĨ

Những năm gần đây, giới trẻ Việt Nam ngày càng quan tâm tới môi trường mạnh mẽ hơn. Các hoạt động du lịch trải nghiệm gắn liền với thiên nhiên đang dần trở thành lựa chọn ưu tiên của nhiều người, mở ra cơ hội học hỏi và trực tiếp tham gia vào quá trình gìn giữ các giá trị tự nhiên bền vững.

Cuối tháng 7, thay vì lựa chọn các địa điểm du lịch nổi tiếng để check-in thì Nguyễn Thu Huyền (sinh năm 1996, nhân viên văn phòng sống và làm việc tại Hà Nội) cùng nhóm bạn lựa chọn tham gia thử thách ba không - không điện thoại, không wifi, không mạng xã hội, tại Vườn Quốc gia Cúc Phương (Ninh Bình). Huyền kể: “Minh từng lướt TikTok thấy clip của một bạn quay trong rừng Cúc Phương, đàn bướm lớn bay bao quanh bạn ấy, thật sự quá đẹp. Thấy bảo phải đi vào mùa

bướm tháng tư mới được như vậy, nhưng chúng mình quyết định đi luôn để lấy kinh nghiệm, năm sau quay lại săn bướm!”.

Nhiều năm trở lại đây, với chiến lược xây dựng các sản phẩm du lịch hướng đến giáo dục môi trường, bảo vệ đa dạng sinh học và nâng cao nhận thức cộng đồng, Vườn Quốc gia Cúc Phương đã trở thành “ngôi trường hoang dã” cho hàng nghìn học sinh, sinh viên trong và ngoài nước mỗi năm. Các tour như “Hành trình hồi sinh”, “Trồng cây xanh cho rừng già” hay

Nhiều người trẻ hào hứng tham gia chương trình Chạy bộ giữa rừng Cúc Phương. Nguồn: WWF-Việt Nam

Không chỉ là bài toán tổ chức bộ máy

• Bài và ảnh: QUANG THỌ

Trong bối cảnh chuyển đổi mô hình chính quyền địa phương mới, ngành y tế Quảng Ninh đã chủ động xây dựng Đề án sắp xếp lại tổ chức bộ máy ngành y tế cho phù hợp.

Bác sĩ Trạm y tế xã Đường Hoa điều trị, chăm sóc sức khỏe cho người dân.

Theo đó, ngành y tế Quảng Ninh xác định, tái cấu trúc hệ thống y tế cơ sở không chỉ là bài toán tổ chức bộ máy, mà là quá trình đổi mới tư duy quản lý, cải thiện chất lượng phục vụ và bảo đảm công bằng trong tiếp cận dịch vụ y tế; Từ 171 trạm y tế hiện có, sau sắp xếp Quảng Ninh còn 60 trạm y tế và 90 điểm trạm, trong đó có tám trạm y tế thuộc hai đặc khu Vân Đồn và Cô Tô.

Trạm y tế xã Đường Hoa nằm ở địa bàn vùng sâu, vùng xa của tỉnh Quảng Ninh

với hơn 95% là đồng bào dân tộc thiểu số. Trạm không chỉ thực hiện tốt công tác tiêm chủng định kỳ mà còn chủ động theo dõi sức khỏe người cao tuổi, phụ nữ mang thai, trẻ em dưới 6 tuổi. Các cán bộ, nhân viên y tế ở đây thường xuyên phối hợp với lực lượng y tế thôn, bản, đội ngũ cộng tác viên để tuyên truyền, sàng lọc, phát hiện sớm bệnh tật trong cộng đồng. Đã có nhiều ca bệnh được xử lý kịp thời, cùng với các kỹ thuật mới được triển khai thành công cho thấy khi y tế

cơ sở đủ năng lực chuyên môn, người dân vùng sâu, vùng xa sẽ yên tâm chăm sóc sức khỏe tại chỗ, giảm tải tuyến trên, nâng cao hiệu quả điều trị và phòng bệnh ngay từ ban đầu.

Chia sẻ với chúng tôi, ông Đặng Văn Hương ở xã Quảng Hà cho biết: “Bản thân bị cao huyết áp, đau xương khớp nhiều năm vì vậy thường xuyên đến trạm y tế xã để khám và điều trị. Thực hiện mô hình chính quyền địa phương hai cấp, đội ngũ y bác sĩ ở trạm y tế được bổ sung và ngày càng có trình độ chuyên môn cao, cùng với các thiết bị hiện đại được đầu tư, chúng tôi rất yên tâm khi đến khám và điều trị tại đây”.

Bác sĩ Phạm Ngọc Dung có nhiều năm công tác tại trạm y tế cho biết: “Ngoài làm tốt nhiệm vụ chuyên môn thì đội ngũ y bác sĩ ở trạm phải thật sự là những tuyên truyền viên giỏi. Thách thức lớn nhất của các cán bộ y tế ở vùng sâu, vùng xa là phải thay đổi được những tập tục lạc hậu đã ăn sâu, bám rễ trong cuộc sống của đồng bào các dân tộc thiểu số nơi đây”.

Cùng với việc triển khai thực hiện mô hình chính quyền địa phương hai cấp, đến nay hệ thống trạm y tế tuyến xã ở Quảng Ninh cũng từng bước khẳng định vai trò là tuyến đầu trong chăm sóc sức khỏe người dân. Hiện, 100% trạm y tế đều bố trí có bác sĩ làm việc. Cơ sở vật chất và trang thiết bị cũng được tỉnh và ngành y tế quan tâm đầu tư thỏa đáng. Từ năm 2023 đến nay, tất cả các trạm y tế tuyến xã trên địa bàn tỉnh đã được sửa chữa, nâng cấp cơ sở vật chất với kinh phí hơn 260 tỷ đồng. Nhờ mạng lưới phủ rộng và nhân lực y tế ngày càng được nâng cao trình độ chuyên môn, nhiều trạm y tế đã chủ động triển khai các chương trình phòng chống dịch bệnh, tiêm chủng mở rộng, quản lý bệnh

không lây nhiễm, chăm sóc thai sản định kỳ và sơ cấp cứu ban đầu hiệu quả.

Với phương châm “Y tế gần dân, sát dân và đáp ứng thuận lợi, kịp thời, đầy đủ nhất cho nhu cầu chăm sóc sức khỏe ban đầu cho nhân dân”, ngành y tế Quảng Ninh đặt mục tiêu đến năm 2030 xây dựng hệ thống y tế cơ sở vững mạnh, hiện đại, làm tốt nhiệm vụ quản lý sức khỏe toàn diện, liên tục cho mỗi người dân. Trạm y tế sẽ là “cánh tay nối dài” của ngành y tế, là nơi người dân tin tưởng tìm đến đầu tiên khi cần dịch vụ y tế. Cùng với đó, các trung tâm y tế sẽ giữ vai trò điều phối, chỉ đạo, hỗ trợ chuyên môn cho trạm y tế, cung cấp các dịch vụ khám chữa bệnh cơ bản cho người dân trong khu vực; đồng thời đảm nhận nhiệm vụ kết nối với các cơ sở y tế chuyên sâu để phục vụ nhanh chóng, hiệu quả cho nhu cầu khám chữa bệnh chất lượng cao tại địa bàn.

Bác sĩ Nguyễn Minh Tuấn, Phó Giám đốc Sở Y tế Quảng Ninh cho biết: “Do không còn đơn vị hành chính cấp huyện, nên các trung tâm y tế tiếp tục là đơn vị sự nghiệp trực thuộc Sở Y tế; giữ nguyên trạng trụ sở, cơ sở vật chất, tài sản và nguồn tài chính; bộ máy tổ chức, lãnh đạo và số lượng người làm việc hiện có. Trong thời gian tới, ngành y tế tiếp tục rà soát để sắp xếp lại thành các trung tâm y tế theo khu vực, để phù hợp quy mô, tính chất địa bàn, bảo đảm đồng bộ với hệ thống hành chính mới. Đồng thời bảo đảm hỗ trợ tối đa về chuyên môn, kỹ thuật cho trạm y tế và cung cấp dịch vụ y tế thuận lợi cho người dân trong khu vực”.

Tuy nhiên, có một thực tế hiện nay là hầu hết các trạm y tế chỉ có năm đến bảy người, trong khi nhiệm vụ chăm sóc sức khỏe cho nhân dân ngày càng nặng nề, cộng với yêu cầu cao về chất lượng, hiệu quả. Đây là thách thức rất lớn với hệ thống y tế cơ sở. Bên cạnh đó, do giao thông thuận tiện, người dân thường “bỏ qua” tuyến xã, trực tiếp lên tuyến trên, khiến cho vai trò, chức năng khám chữa bệnh cho người dân tại các trạm y tế trở nên mờ nhạt, chủ yếu làm công tác dự phòng, đây cũng là những khó khăn, trở ngại đặt ra cho ngành y tế Quảng Ninh, đòi hỏi sớm có giải pháp khắc phục hiệu quả hơn ■

trại hè “Lớn lên cùng đại ngàn” giúp người trẻ hiểu rõ hơn về hoạt động cứu hộ động vật hoang dã, phục hồi sinh cảnh và giữ gìn nguồn gen quý hiếm.

Nhiều du khách trẻ chia sẻ rằng, được tham gia trực tiếp vào các hoạt động bảo tồn, từ việc chăm sóc động vật đến trồng cây, là trải nghiệm không thể quên.

Chẳng riêng gì Cúc Phương, nhận thấy tiềm năng của du lịch trải nghiệm, các Khu bảo tồn thiên nhiên khu vực Đồng bằng sông Hồng cũng đang xây dựng, mở rộng nhiều tour du lịch hướng đến thu hút khách du lịch nói chung, giới trẻ nói riêng. Có thể kể đến Khu bảo tồn thiên nhiên Vân Long và Vườn quốc gia Xuân Thủy (Ninh Bình) cũng là những điểm đến tiêu biểu trong hoạt động du lịch kết hợp bảo tồn. Nếu Vân Long, vùng ngập nước lớn nhất miền bắc, là nơi cư trú tự nhiên của loài vạc móng trắng, thì Xuân Thủy lại được biết đến là “trạm dừng chân” quan trọng của các loài chim di cư quý hiếm. Các tour quan sát chim, nghiên cứu sinh học, tham quan bằng thuyền tại hai khu vực này đang dần thu hút giới trẻ

yêu thiên nhiên và đam mê khám phá.

Dù nhiều tiềm năng, được đánh giá cao về giá trị sinh thái và ý nghĩa giáo dục, song các tour du lịch sinh thái gần với bảo tồn vẫn chưa thật sự trở thành lựa chọn “hot” của giới trẻ. Một phần nguyên nhân xuất phát từ cách truyền thông còn đơn lẻ, thiếu hình ảnh hấp dẫn và ngôn ngữ gần gũi với người trẻ. Mặt khác, nhiều tour chưa thật sự tạo được sự kết nối sâu sắc giữa trải nghiệm du lịch và trách nhiệm bảo vệ thiên nhiên.

Giới trẻ hiện nay không chỉ tìm kiếm điểm đến, mà còn mong muốn được trải nghiệm có chiều sâu, được đồng hành và đóng góp. Do đó, để các tour bảo tồn hấp dẫn hơn, các đơn vị tổ chức cần đổi mới cách tiếp cận, kể những câu chuyện truyền cảm hứng về thiên nhiên qua ngôn ngữ và hình ảnh gần gũi, sinh động hơn.

Khi mỗi chuyến đi trở thành một bài học sinh động về bảo tồn, mỗi người trẻ trở thành một “đại sứ sống xanh”, thì hành trình “về với thiên nhiên” sẽ tạo nên sức lan tỏa mạnh mẽ và bền vững ■

TIN TỨC

• PVOIL thí điểm bán xăng sinh học E10 RON95

Từ ngày 1/8/2025, Tổng công ty Dầu Việt Nam - CTCP (PVOIL) thí điểm bán xăng sinh học E10 RON95 tại các cửa hàng xăng dầu trên địa bàn thành phố Hà Nội và thành phố Hải Phòng. Sau giai đoạn thí điểm, PVOIL sẽ tiếp tục nâng cấp, chuyển đổi và phát triển điểm bán xăng E10; sẵn sàng thực hiện lộ trình sử dụng xăng E10 từ ngày 1/1/2026. Xăng sinh học E10, với thành phần gồm 10% ethanol sinh học pha trộn cùng 90% xăng khoáng, được xem là giải pháp quan trọng nhằm giảm phát thải CO₂, thúc đẩy ngành nông nghiệp ethanol và đa dạng hóa nguồn cung năng lượng. Theo lộ trình của Chính phủ, xăng sinh học E10 sẽ từng bước thay thế xăng khoáng trên thị trường. Và PVOIL đã có sự chuẩn bị từ sớm để sẵn sàng cho quá trình chuyển đổi này.

• Hà Nội phân cấp trách nhiệm quản lý, thu phí bảo vệ môi trường

Ủy ban nhân dân Thành phố Hà Nội vừa ban hành Quyết định số 47/2025/QĐ-UBND quy định phân cấp, phân công trách nhiệm trong lĩnh vực quản lý nhà nước về bảo vệ môi trường trên địa bàn. Cụ thể, Quyết định quy định rõ về việc phân cấp, phân công trách nhiệm quản lý nhà nước về bảo vệ môi trường trên địa bàn thành phố trong các lĩnh vực: thu phí bảo vệ môi trường; kiểm soát nguồn thải, nguồn ô nhiễm môi trường; kiểm tra, giải quyết khiếu nại, tố cáo, kiến nghị về bảo vệ môi trường. Đặc biệt, theo Quyết định này, các trường hợp kiểm tra theo khiếu nại, tố cáo, kiến nghị hoặc phản ánh về môi trường của cơ quan báo chí, người dân được thực hiện theo quy trình kiểm tra đột xuất theo Điều 160 Luật Bảo vệ môi trường năm 2020 và các quy định của pháp luật về giải quyết khiếu nại, tố cáo.

Những người giữ lửa hội xòe

● NGHIỆP CẦM

Mường Lò là đất tổ của người Thái đen vùng Tây Bắc nước ta, cũng là nơi sản sinh và dưỡng nuôi những vòng xòe quyến rũ. Xòe có từ lâu đời, như “cơm ăn, nước uống” của đồng bào Thái nơi đây, cùng nằm chặt vòng tay đi qua bao mưa nắng để rồi làm nên bản sắc văn hóa đậm nét này.

Nghệ thuật Xòe Thái, nét đặc trưng văn hóa của núi rừng Tây Bắc, qua những thăng trầm, được bao người giữ lửa, ngày càng rạng rỡ, lung linh. Ảnh: NGUYỄN TUẤN VŨ

Ký ức vẫn còn vẹn nguyên, ngày 15/12/2021, tại phiên họp Ủy ban Liên Chính phủ Công ước 2003 về bảo vệ di sản văn hóa phi vật thể lần thứ 16 của UNESCO diễn ra tại Paris (Pháp), Nghệ thuật Xòe Thái của Việt Nam chính thức được ghi vào danh sách Di sản văn hóa phi vật thể đại diện của nhân loại. Tháng 9/2022, Lễ đón nhận Bằng vinh danh của UNESCO được tổ chức trọng thể tại thị xã Nghĩa Lộ, Yên Bái (nay thuộc tỉnh Lào Cai).

Hồ sơ ghi danh nghệ thuật Xòe Thái có

sự chung tay bền bỉ, nỗ lực và tâm huyết của nhiều cấp bộ ngành, nhất là các nhà nghiên cứu văn hóa, các nghệ nhân và cộng đồng người Thái tại các tỉnh Lào Cai, Điện Biên, Lai Châu, Sơn La.

Trong số những người nỗ lực giữ lửa hội xòe phải kể đến Nghệ nhân ưu tú Lò Văn Biển ở thị xã Nghĩa Lộ (nay thuộc phường Trung Tâm, tỉnh Lào Cai) - người có công lớn bảo tồn và đưa nghệ thuật Xòe Thái ra thế giới. Sau nhiều năm miệt mài

đạy văn hóa, chữ viết và các điệu xòe cổ của người Thái, ngày 31/1/2025, “pho sử sống” của người Thái ấy đã trở về Mường trời với tiên tổ ở tuổi 92. “Cụ Biển không còn, nhưng lửa xòe vẫn sẽ còn cháy mãi và đang được lửa” là cách nói hình ảnh của bao thế hệ học trò của ông hôm nay: nghệ nhân Hoàng Thị Văn, nghệ nhân Đinh Thị Hiến, thầy giáo Lê Thanh Tùng,... Nghệ nhân Điều Thị Xiêng (phường Nghĩa Lộ, tỉnh Lào Cai) nhiều lần tâm sự, hễ khi bà còn đi được, còn nói được thì vẫn tiếp tục truyền dạy các điệu xòe của dân tộc cho thế hệ trẻ để vòng xòe của người Thái được tiếp nối và mở rộng, thế hệ này sang thế hệ sau.

Hiện vùng Mường Lò xưa có tới hơn 50 câu lạc bộ văn nghệ quần chúng tại các phường Nghĩa Lộ, phường Cầu Thia, phường Trung Tâm và xã Liên Sơn vẫn tích cực duy trì luyện tập, biểu diễn Xòe Thái trong các sự kiện, lễ hội của địa phương và xây dựng cả bản đồ các địa điểm trình diễn nghệ thuật xòe phục vụ chương trình du lịch cộng đồng, biểu diễn phục vụ khách du lịch tại các homestay.

Cùng đó, 33/33 trường học trên địa bàn đã đưa Xòe Thái vào các tài liệu giáo dục địa phương, triển khai dạy nghệ thuật xòe trong các hoạt động giữa giờ, hoạt động trải nghiệm cho học sinh. Thầy giáo Lê Thanh Tùng, giáo viên Trường tiểu học & trung học cơ sở Lý Tự Trọng cho biết, từ hơn 10 năm trước, hưởng ứng Hội thi trình

diễn sáu điệu xòe cổ do thị xã Nghĩa Lộ (cũ) tổ chức, nhà trường đã có sáng kiến đưa Xòe Thái vào hoạt động giữa giờ. Dưới sự hướng dẫn của Nghệ nhân ưu tú Lò Văn Biển, học sinh tiếp thu nhanh và thể hiện điệu xòe thuần thực, đẹp mắt. Trường là đơn vị tiên phong thực hiện sáng kiến này, sau đó được nhiều cơ sở giáo dục trong thị xã học tập và áp dụng.

Mới đây, Hội thi “Lung linh vòng Xòe” lần thứ III, năm 2025 được tổ chức dịp kỷ niệm 50 năm Ngày Giải phóng miền nam, thống nhất đất nước (30/4/1975 - 30/4/2025) và Quốc tế Lao động 1/5, với sự tham gia của 14 đội thi, quy tụ trên 1.500 nghệ nhân, diễn viên chuyên và không chuyên. Các đội thi mang đến những màn trình diễn đậm đà bản sắc dân tộc với phần dàn dựng công phu, chú trọng phong thái biểu diễn, trang phục truyền thống và đạo cụ dân gian. Theo Bí thư Đảng ủy phường Nghĩa Lộ Lương Mạnh Hà, Hội thi vừa qua là hoạt động thiết thực tôn vinh, phát huy, bảo tồn văn hóa dân tộc Thái, góp phần quảng bá hình ảnh, thu hút khách du lịch, phục vụ cho phát triển du lịch địa phương, thúc đẩy phát triển kinh tế-xã hội. Đồng thời, đây là bước đi cụ thể trong việc triển khai Kế hoạch số 110/KH-UBND ngày 27/4/2023 của tỉnh Yên Bái (nay thuộc Lào Cai), thực hiện Chương trình hành động quốc gia bảo vệ Nghệ thuật Xòe Thái đến năm 2025, định hướng năm 2030.

Nghệ thuật Xòe Thái không chỉ là biểu tượng văn hóa đặc trưng của người Thái mà còn là minh chứng sống động cho sức sống mãnh liệt của di sản trong thời đại mới. Từ trái tim của những nghệ nhân, những người yêu xòe và dành cả đời truyền dạy xòe như cố Nghệ nhân ưu tú Lò Văn Biển cho đến những thế hệ kế cận, vẫn từng ngày miệt mài giữ lửa, giữ bền những vòng tay, để mỗi vòng xòe cứ thế tiếp nối, lung linh, rực rỡ ■

BỆ PHÓNG NÂNG TẦM THỂ THAO SƠN LA

● BÌNH MINH

Trong bối cảnh thể thao Việt Nam phát triển mạnh, Sơn La và các tỉnh miền núi đang nỗ lực khẳng định vị thế trên bản đồ thể thao quốc gia và quốc tế. Với địa hình gồ ghề và chủ yếu là đồng bào dân tộc thiểu số, thể thao Sơn La đã đạt được những thành tựu đáng kể nhờ bộ phận “Đề án phát triển thể thao thành tích cao tỉnh Sơn La 2021-2030”.

Sau hơn 4 năm triển khai, Đề án nhận được sự quan tâm từ lãnh đạo các cấp và đạt nhiều kết quả tích cực, không chỉ nâng cao thành tích mà còn góp phần phát triển kinh tế-xã hội. Đề án gồm hai giai đoạn: Giai đoạn I (2021-2025) tập trung đào tạo VĐV ở các môn chủ lực như điền kinh, pencak silat, muay, taekwondo, xe đạp, cầu lông, boxing, quần vợt, bóng đá nữ, đồng thời đưa vào tập kick boxing và cử tạ; duy trì 3-4 đội năng khiếu tại Trung tâm Huấn luyện và thi đấu thể dục-thể thao tỉnh. Giai đoạn II (2026-2030), Đề án mở rộng lên 14 môn trọng điểm, bổ sung vật và võ cổ truyền, đào tạo 4-6 đội tuyển năng khiếu.

Hiện tỉnh Sơn La đang đào tạo 142 VĐV, gồm 44 VĐV đội tuyển tỉnh và 98

Một buổi luyện tập tại Trung tâm huấn luyện và thi đấu thể thao tỉnh Sơn La. Ảnh: THANH ĐÀO

VĐV trẻ. Đáng chú ý, 11 VĐV đã được triệu tập vào đội tuyển quốc gia ở các môn như taekwondo, pencak silat và xe đạp, với những gương mặt tiêu biểu như Quảng Thị Thu Nghĩa: 4 lần vô địch Pencak Silat thế giới, được bầu chọn là VĐV xuất sắc nhất giải năm 2024 và Bạc Thị Khiêm: HCV Taekwondo Đông Nam Á 2023 và HCV châu Á 2024. Từ năm 2022 đến nay, thể thao Sơn La tham dự 123 giải trong nước và quốc tế, giành 444 huy chương (130 HCV, 105 HCB, 209 HCD), nổi bật với 15 HCV và HCB tại SEA Games 31, 32, cùng thành tích tại các giải vô địch châu Á, thế giới ở các môn thể mạnh.

Thời gian qua, thể thao Sơn La liên tiếp ghi dấu ấn tại các giải đấu trẻ quốc gia và quốc tế. Tại Giải vô địch cử tạ trẻ quốc gia tháng 6, lực sĩ Tòng Thị Lý xuất sắc giành 1 HCV cử giật (95 kg), 2 HCB ở cử đẩy (113 kg) và tổng cử (208 kg), qua đó được triệu tập vào Đội tuyển trẻ quốc gia. Tiếp đó, tại Giải vô địch điền kinh các nhóm tuổi trẻ quốc gia, đoàn Sơn La xếp hạng 8/65 với 10 huy chương (4 HCV, 5 HCB, 1 HCD), đồng thời phá 3 kỷ lục quốc gia ở nội dung ném lao nam, nữ và chạy tiếp sức nữ U18. Ở Giải Taekwondo quốc tế CJ, Sơn La góp 2 HCV cho đội tuyển Việt Nam nhờ công của Lâm Thị Thảo

(62 kg) và Bạc Thị Khiêm (67 kg) ở nội dung đối kháng cá nhân. Đầu tháng 7, đội tuyển quần vợt tỉnh tiếp tục mang về 5 huy chương tại Giải vô địch các lứa tuổi trẻ quốc gia...

Những thành tích này khẳng định bước tiến vượt bậc trong công tác đào tạo trẻ tại Sơn La. Tính hiện có 76 VĐV được phong kiện tướng quốc gia và hơn 100 VĐV đạt cấp I, cho thấy chất lượng đào tạo ngày càng được cải thiện rõ rệt. Theo ông Đỗ Thế Công - Phó Giám đốc Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch tỉnh Sơn La, “Đề án phát triển thể thao thành tích cao tỉnh Sơn La giai đoạn 2021-2030” đã quan tâm đến, cơ chế, chính sách ưu đãi để khuyến khích VĐV thành tích cao. Các VĐV đạt thành tích cao từ cấp quốc gia trở lên được khen thưởng và hưởng chế độ chăm sóc đặc biệt. Hằng năm, ngoài thi đấu trong nước, họ còn được tập huấn và cọ xát tại các giải khu vực châu Á và thế giới theo kế hoạch.

Từ một tỉnh miền núi từng ít được nhắc đến trên bản đồ thể thao, Sơn La đã và đang vươn mình mạnh mẽ khẳng định vị thế. Thành công không chỉ đến từ huy chương, mà còn ở khả năng truyền cảm hứng cho cộng đồng, để những đứa trẻ người dân tộc thiểu số dám ước mơ, dám theo đuổi con đường trở thành VĐV chuyên nghiệp ■

VỀ XÃ BA ĐÌNH

● NINH NGUYỄN

Một ngày thu nắng vàng, chúng tôi cùng nhau về xã Ba Đình (Thanh Hóa). Chuyến đi ngắn ngủi nhưng cũng đủ để hiểu hơn về cuộc khởi nghĩa Ba Đình thuộc phong trào Cần Vương cách đây hơn một thế kỷ.

Đường đá khắp khênh, xe đạp lóc cóc trong nắng thu râm da tay, đưa chúng tôi đến nơi hội tụ nghĩa quân làm nên cuộc khởi nghĩa Ba Đình (1886-1887). Mảnh đất này, xưa kia là ba làng: Mậu Thịnh, Thượng Thọ, Mỹ Khê, nơi mỗi làng có một ngôi đình. Đình làng này nhìn thấy đình của hai làng kia, một sự sắp đặt của địa thế tạo nên cái tên Ba Đình nơi miền quê chiều cỏi Nga Sơn. Nơi đây từng là căn cứ của cuộc khởi nghĩa hưởng ứng phong trào Cần Vương chống Pháp.

Những người bạn quê xã Ba Đình giúp chúng tôi hiểu hơn về di tích, về cuộc kháng chiến. Lịch sử của một cuộc khởi nghĩa, với những lý giải về quân sự là địa thế lựa chọn, về chính trị là chưa có một tổ chức đảng lãnh đạo... nên thất bại. Nhưng đây là một trong nhiều cuộc tập dượt của tinh thần yêu nước, kháng chiến chống thực dân Pháp của nhân dân ta.

Lịch sử ghi rằng, vào đêm 20 rạng sáng ngày 21/7/1887, thực dân Pháp đã san phẳng căn cứ Ba Đình. Hơn nữa, họ còn buộc triều đình nhà Nguyễn phải xóa tên ba làng này khỏi bản đồ hành chính, để dạy các làng khác, vùng nông thôn khác một bài học. Tuy nhiên, làng ấy vẫn còn cho đến hôm nay. Ba Đình giờ là địa chỉ để

để giáo dục tình yêu quê hương, đất nước.

Trở lại xã Ba Đình hôm nay, mọi thứ đã đổi thay! Căn cứ Ba Đình kiên cường năm xưa, giờ đây đã được tôn tạo. Hôm nay, hệ thống giao thông liên tỉnh, liên huyện, liên xã, liên thôn... đã mạch lạc, rõ ràng, không còn là những lối mòn bùn lầy ngày mưa hay đá lóc cóc ngày nắng. Những con đường ấy như huyết mạch, cho thấy những đổi thay theo tháng năm. Chiến tranh đã qua rồi. Nỗi niềm đói kém cũng đã qua rồi.

Lịch sử đất nước không còn là những con số, những mốc thời gian khô khan trên sách vở, mà đã thấm ngấm qua những người làm nên dáng hình đất nước. Cha ông xưa đắng cay cơ cực, đổ bao xương

Nghĩa quân cuộc Khởi nghĩa Ba Đình bị quân Pháp bắt.

Xã Ba Đình (Thanh Hóa) hôm nay.

máu để giành lại độc lập, để con cháu được sống trong hòa bình và ấm no như hôm nay.

Con bão số 3 (Wipha) vừa qua, bạn bè ở xã Ba Đình gửi tôi xem những hình ảnh ngập lụt. Trong màn mưa trắng xóa, tôi thấy hình ảnh một thanh niên bê bao lúa từ bếp lên nhà trên, chạy lũ giúp bác

nông dân già yếu. Hình ảnh ấy, là tình người, tình làng, là nghĩa quê hương gian khó có nhau ■

Tên gọi quảng trường “Ba Đình” do bác sĩ Trần Văn Lai, Thị trưởng Thành phố Hà Nội (từ ngày 20/7 đến 19/8/1945) đặt theo tên căn cứ Ba Đình (Thanh Hóa), nhằm tưởng nhớ tinh thần chống Pháp anh dũng của nghĩa quân Phạm Bành, Đinh Công Tráng... Nơi đây, vào ngày 2/9/1945, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã đọc Tuyên ngôn Độc lập khai sinh ra nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa, đánh dấu một mốc son chói lọi trong lịch sử dân tộc.

Bia di tích căn cứ cuộc khởi nghĩa Ba Đình.

Môi trường sạch đẹp mới nuôi sống du lịch

● TRƯỜNG AN (Thực hiện)

Khi du lịch cộng đồng phát triển ổn định tại phường Hải Vân, thành phố Đà Nẵng cũng là lúc người dân hiểu được tầm quan trọng của môi trường tự nhiên, trong đó có những dòng nước mát lành. Anh Đinh Văn Như, Bí thư Chi bộ thôn Giàn Bí là người dẫn lối, tạo khối đại đoàn kết dân làng, cùng nhau bảo vệ nguồn lợi cho kinh tế địa phương.

Anh Đinh Văn Như (áo đỏ cầm) tiếp nhận hệ thống xử lý nước thải.

Vì sao anh nghĩ phải bảo vệ nguồn nước ngay từ đầu nguồn dòng sông?

Người Cơ Tu chúng tôi sống ngay bên cạnh dòng sông Cu Đê. Những nét đẹp tinh túy nhất của tộc người đều được lưu truyền qua nhiều thế hệ. Từ khi du lịch cộng đồng bén rễ ở đây, chúng tôi có cơ hội làm giàu trên quê hương. Làm du lịch là cách phát triển kinh tế có tính lâu dài, nhẹ nhàng. Dòng sông còn tiếng quẫy đuôi, sóng gợn từ vây của cá niên chính là “thước đo” cho sự trong sạch, an toàn của nguồn nước sống.

Chính vì chúng tôi đang sống ở khu vực đầu nguồn sông Cu Đê nên mọi nhận thức, hành động của chúng tôi sẽ trực tiếp tác động đến những người sống ở hạ lưu con sông. Hiện nay, nước sông Cu Đê đang được dùng để cung cấp cho khu vực các xã, phường lân cận sử dụng. Việc chúng tôi đang làm chính là bảo vệ nước cho thành phố uống, giữ rừng cho thành phố thở. Tương lai cộng đồng ở hạ lưu con sông sẽ đi về đâu nếu ngay từ bây giờ không ra sức bảo vệ ở nơi đầu nguồn này.

Homestay của anh vừa đưa vào hoạt động mô hình kiểu mẫu về hệ thống xử lý nước thải. Điều này mở ra bước tiến mới nào cho du lịch tại địa phương?

Với sự đồng hành và hỗ trợ từ các chuyên gia người Đức thuộc Hiệp hội AT – Verband, Viện Hệ thống năng lượng tương lai IZES, tôi quyết định bỏ ra diện tích 200 m² đất để xây dựng hệ thống xử lý nước thải theo công nghệ sinh học kết hợp năng lượng mặt trời. Là đơn vị làm du lịch đầu tiên của phường Hải Vân có hệ thống xử lý nước thải, tôi thấy rõ giá trị mà nó mang lại. Khi bà con mong muốn ứng dụng, tôi sẽ trực tiếp chia sẻ cách xây dựng, vận hành, cách giảm thiểu chi phí đầu tư... cho bà con. Trong câu chuyện bảo vệ môi trường, có hai yếu tố cần quan tâm là rác thải và nước thải. Ô nhiễm nước thải là điều rất khó thấy được vì nó thường diễn ra trong lòng đất. Mỗi tháng, hệ thống này xử lý được khoảng 100 m³ nước thải. Con số này cho thấy rõ hiệu quả mà hệ thống đang bảo vệ môi trường. Khi du khách đến với mình nhìn thấy khu vườn xanh mát, và không cảm thấy khó chịu từ mùi nước thải mới là cách giữ chân họ.

Anh thuyết phục bà con bảo vệ nguồn nước bằng cách nào?

Trong vai trò Bí thư Chi bộ thôn, chính bản thân tôi phải đi trước thực hiện việc bảo vệ nguồn nước thì mới tạo sự nhất trí, đồng lòng trong cộng đồng dân cư. Những lần đi tham quan, học tập làm du lịch ở các tỉnh, thành phố, tôi thường lưu

giữ lại hình ảnh về cách làm du lịch cũng như hiện trạng ở đó. Khi trở về, tôi trình chiếu các hình ảnh, video đó cho dân làng mình xem. Giúp bà con thấy được những hệ quả tiêu cực về du lịch ở một số nơi thì bà con mới cảm thấy “sợ ô nhiễm”. Như vậy, khi thêm một lời động viên, gợi ý của tôi, dân làng dễ dàng đồng lòng cùng chăm sóc cho chính môi trường, sông suối ở thôn, làng mình.

Giải pháp để dân làng hiểu được giá trị của nguồn nước đối với du lịch cộng đồng là gì?

Chính là chứng minh cho bà con thấy rằng môi trường trong lành mới có thể nuôi sống du lịch lâu dài. Bản thân tôi luôn khuyên nhủ, tuyên truyền dựa trên sự tôn trọng ý kiến toàn dân để mọi nhà, mọi người cùng đồng hành với tôi bảo vệ nguồn nước. Tôi hay khuyên mọi người rằng, chúng ta không nên đánh đổi môi trường để nhận lại một số ít lợi ích kinh tế. Tôi nói như vậy bởi vì từ thời cha ông chúng tôi, rừng núi, sông suối đủ sức che chở và cung cấp nguồn sống cho biết bao gia đình. Ở trường học, nên đưa câu chuyện thiên nhiên vào giảng dạy cho học sinh. Địa điểm du lịch của tôi là nơi thường đón tiếp các đoàn học sinh, sinh viên về học tập, thu hoạch kiến thức môi trường. Bảo vệ môi trường là bằng phương châm “cầm tay chỉ việc”, “nói đi đôi với làm”, như vậy mới tạo được hiệu quả lâu dài.

Xin cảm ơn anh!

"CÚ HUÝCH" MỚI TỪ SÁP NHẬP

● VÂN SON

Việc sáp nhập Đắk Lắk và Phú Yên thành tỉnh Đắk Lắk được kỳ vọng sẽ tạo ra "cú huých" mạnh mẽ, mang lại không gian phát triển mới và khai thác tốt hơn tiềm năng, lợi thế của từng địa phương.

GÓP PHẦN CƠ CẤU LẠI KINH TẾ

Tỉnh Đắk Lắk (cũ) thuộc vùng kinh tế Tây Nguyên, có nguồn tài nguyên thiên nhiên phong phú, nông, lâm nghiệp phát triển. Trong khi Phú Yên (cũ) thuộc duyên hải Nam Trung Bộ, có thế mạnh về đánh bắt, nuôi trồng thủy sản và du lịch biển. Trong nhiều năm thực hiện liên kết phát triển giữa các địa phương, vùng, miền,

chính quyền các tỉnh Tây Nguyên và Nam Trung Bộ đã xây dựng và triển khai một số chương trình hợp tác phát triển kinh tế - xã hội. Tuy nhiên, những chương trình này còn mang nặng tính hành chính. Số lượng các thỏa thuận liên kết chủ yếu thực hiện ở phạm vi nhỏ lẻ, sự vụ giữa các doanh nghiệp, các địa phương giáp ranh, ôm đồm nhiều lĩnh vực, thiếu ưu tiên trọng điểm. Do đó, liên kết kinh tế thông qua

sáp nhập tỉnh giữa hai vùng là điều kiện để mở ra cơ hội phát triển mới, động lực mới.

Chủ trương sáp nhập lớn lần này góp phần định hình rõ nét hơn, nổi bật lợi thế quốc gia với bờ biển dài, vùng biển rộng lớn. Điều kiện tự nhiên và nguồn lực của tỉnh Đắk Lắk mới thể hiện rõ định hướng chiến lược phát triển hướng biển, được thể hiện nhất quán trong chính sách phát triển của đất nước.

Sáp nhập giúp mở rộng hành lang kinh tế khu vực, hình thành các cụm kinh tế đa ngành và tăng tính chủ động, tích cực trong chuyển đổi cơ cấu kinh tế. Đồng thời, sự kết hợp giữa tài nguyên núi và biển giúp tối ưu hóa khả năng phát triển nông nghiệp, lâm nghiệp, thủy sản, đáp ứng tốt hơn nhu cầu tiêu thụ trong nước và xuất khẩu.

HƯỚNG ĐỘT PHÁ CHO LIÊN KẾT VÙNG

Sau sáp nhập, tỉnh Đắk Lắk mới có diện tích hơn 18.096 km², diện tích rộng thứ 3 cả nước; quy mô dân số hơn 3,3 triệu người, với 102 đơn vị hành chính. Tổng sản phẩm trên địa bàn (GRDP) Đắk Lắk mới đạt khoảng 203.959 tỷ đồng. Quy mô kinh tế gấp từ hai địa phương cũ,

với nông nghiệp dẫn đầu nhờ sản lượng cà-phê (450.000 tấn/năm), thủy sản (40.000 tấn/năm), và lúa (300.000 tấn/năm từ cánh đồng Tuy Hòa). Công nghiệp chế biến và logistics biển được kỳ vọng phát triển nhờ khu kinh tế Nam Phú Yên và cảng Vũng Rô. FDI đạt 527,64 triệu USD (2024), tập trung vào năng lượng tái tạo và công nghiệp.

Quy hoạch phát triển hệ thống cảng biển gồm cảng Bãi Gốc (khoảng 220 ha) phục vụ nhu cầu hình thành và phát triển khu công nghiệp Hòa Tâm, liên hợp lọc dầu, luyện kim và ngành năng lượng; cảng Vũng Rô phục vụ cho sự phát triển kinh tế - xã hội của tỉnh. Ngoài ra, còn các cảng cá hỗ trợ phát triển đánh bắt hải sản, đáp ứng tàu có công suất từ 600-1.000 CV; và cảng du lịch.

Sau sáp nhập, tỉnh mới sẽ có điều kiện phát triển mạnh mẽ hơn về vận tải biển, logistics qua cảng, khai thác tài nguyên biển, phát triển các ngành năng lượng tái tạo như gió, mặt trời và thủy điện. Khả năng kết nối giao thương qua hệ thống cảng biển và giao thông đường núi cũng sẽ giúp đẩy mạnh kinh tế nội địa cũng như quốc tế. Bên cạnh đó, với một tỉnh vừa có núi vừa có biển, lợi thế về sự đa dạng về tài nguyên thiên nhiên và cảnh quan, là rất rõ ràng. Điều này có thể thúc đẩy các ngành dịch vụ, du lịch, lễ hành phát triển hơn nữa.

Với tầm nhìn chiến lược, nỗ lực chung tay, góp sức của cả hệ thống chính trị và sự ủng hộ của các tầng lớp nhân dân để tạo phát triển đột phá, từ việc kết nối cao nguyên với biển, hình thành chuỗi giá trị nông sản - logistics - công nghiệp, đến tái định vị vị thế vùng - đây có thể là bước ngoặt để tỉnh Đắk Lắk mới vươn lên mạnh mẽ ■

Sáp nhập các vùng miền núi và duyên hải là điều kiện để mở ra cơ hội phát triển mới cho tỉnh Đắk Lắk. Ảnh: KHIẾU MINH

ĐỘC ĐÁO LÀNG TRỒNG BÍ ĐAO KHỔNG LỒ

● Bài và ảnh: LƯƠNG TÙNG

Ở một làng quê nhỏ ven biển miền trung, nơi ba mặt là núi, một mặt hướng ra biển, lại có những quả bí đao nặng tới 60-70 kg treo lủng lẳng trên giàn. Với người dân nơi đây, những quả bí này là một phần của đời sống, của bản sắc và là giấc mơ làm du lịch từ ruộng vườn.

MỘT QUẢ BÍ, NHIỀU GIÁ TRỊ

Bàu Chánh Trạch là vùng đất trũng nằm giữa thôn Chánh Trạch 1 và 2, xã Phú Mỹ Đông, tỉnh Gia Lai mới. Tương truyền, ngày xưa có một người khổng lồ gánh hai quả núi để ngăn dòng thủy quái, đến đây thì đòn gánh gãy, núi rơi xuống tạo thành bờ chắn phù sa. Từ đó, vùng đất này trở nên màu mỡ, trồng cây gì cũng tốt tươi và cũng từ đây những "kỳ hoa dị thảo" như bí đao khổng lồ hay nếp ba tháng đã trở thành niềm tự hào của người dân nơi đây.

Không ai lý giải được vì sao bí đao ở Chánh Trạch lại có thể đạt trọng lượng lên tới mấy chục cân. Các nhà khoa học cho rằng, đó là sự kết hợp giữa nguồn gen bản địa quý hiếm, điều kiện thổ nhưỡng đặc biệt như lớp đất phù sa dày, dưới là nền cát thoát nước tốt cùng khí hậu ôn hòa, gió biển nhẹ và kỹ thuật canh tác truyền thống được lưu truyền qua nhiều thế hệ. Do vậy, ở Chánh Trạch, người ta không gọi bí đao khổng lồ là đặc sản theo nghĩa thương mại. Với họ, đó là một phần của ký ức làng, là thứ cây trồng gắn bó với bao thế hệ, là niềm tự hào không thể thay thế.

Ông Lê Bá Biên, người được mệnh danh là người giữ hồn bí đao của làng, dẫn

chúng tôi đi giữa vườn bí rộng 500 m² của mình. Tại đây, hơn 200 dây bí đang vào độ thu hoạch, mỗi dây chỉ để lại một quả, đó là bí quyết để quả phát triển tối đa trọng lượng và chất lượng. "Từ thời ông tôi đã trồng bí đao rồi, nhưng không có bí quyết gì cao siêu cả dù trồng bí này không dễ, nó "khó tính" lắm! Trước hết, phải chọn giống thật kỹ, đất phải tơi xốp, tưới nước đúng giờ, bón phân đúng liều. Vì thế, mỗi ngày tôi đều ra vườn hai lần, sáng sớm và chiều mát, chăm cây như chăm con nhỏ vậy", ông Biên chia sẻ.

Ở nơi khác, bí đao là thực phẩm, nhưng ở Chánh Trạch, bí đao là một hệ sinh thái đa dạng. Người dân vừa bán quả, vừa bán giọt bí, nước dây bí, trà bí đao và đôi khi là trải nghiệm. Nước dây bí được hứng từng giọt từ cuống bí khi thu hoạch được xem là tinh túy của đất trời, mỗi lít nước có giá 30-50 nghìn đồng nhưng luôn trong tình trạng "cháy hàng" vào mùa hè. Giọt bí luộc hay xào đều ngon, quả thì nấu canh hoặc phơi khô làm trà. Như vậy, mỗi phần của cây đều có giá trị.

Năm nay, với giá bán tại vườn khoảng 10 nghìn đồng/kg, vụ này gia đình ông Biên thu về hơn 6 tấn quả, tương đương hàng chục triệu đồng. Nhưng với ông, giá trị lớn

Ông Lê Bá Biên bên vườn bí đao khổng lồ.

nhất không nằm ở tiền, mà ở việc giữ được giống quý gắn bó với vùng đất này suốt mấy chục năm qua.

NÔNG SẢN TRỞ THÀNH SẢN PHẨM DU LỊCH

Những năm gần đây, người dân Chánh Trạch 2 đã nghĩ ra cách làm du lịch làng nghề. Hiện toàn thôn có khoảng 20 hộ trồng bí đao khổng lồ, nhiều hộ đã mở cửa vườn đón khách tham quan, trải nghiệm với mức phí chỉ 10 nghìn đồng/người. Vì thế, không chỉ khách lẻ, nhiều thương lái từ các địa phương khác cũng tìm đến để đặt mua bí đao khổng lồ. Có người mua về chế biến nước uống, có người mua để

trưng bày, làm điểm nhấn cho không gian ẩm thực.

Bà Nguyễn Thị Tố Trân, Phó Giám đốc Sở Nông nghiệp và Môi trường tỉnh Gia Lai cho biết tuy chưa đủ tiêu chí để được công nhận là làng nghề truyền thống nhưng làng bí đao Phú Mỹ Đông vẫn có những giá trị riêng. Với việc người dân chuyển hướng sang làm du lịch trải nghiệm làng nghề có thể coi đây là một hướng đi sáng tạo, hiệu quả và bền vững. Họ không cần danh hiệu, mà cần sự công nhận từ du khách, từ thị trường.

Giữa thời đại công nghệ và đô thị hóa mạnh mẽ hiện nay, làng bí đao khổng lồ ở Chánh Trạch vẫn giữ được vẻ mộc mạc, chân chất và yên bình riêng. Đó không chỉ là nơi trồng ra những quả bí "khủng" mà còn là nơi nuôi dưỡng những ước mơ. Và có lẽ, chính từ những quả bí nặng trĩu ấy, một giấc mơ xanh đang lớn dần lên, đó là giấc mơ về một làng quê sống được bằng sản phẩm nông nghiệp, bằng du lịch cộng đồng và bằng tình yêu với đất ■

Ông Biên kể, ông từng bán hạt giống cho nhiều người ở tỉnh khác, nhưng khi đem về trồng thì quả chỉ đạt tối đa 30 kg. Khí hậu nắng nhiều, gió nhẹ, ít sương muối tạo nên điều kiện "độc nhất, vô nhị" cho giống bí này phát triển.

Đồng Nai phát triển công nghiệp gắn với liên kết vùng

● GIA HƯNG

Sau khi sáp nhập với Bình Phước từ ngày 1/7/2025, Đồng Nai mới đang nổi lên như một trung tâm công nghiệp vùng với vai trò điều phối sản xuất, logistics và công nghệ cao. Việc gắn kết chuỗi giá trị giữa các khu công nghiệp của hai tỉnh đang mở ra cơ hội mở rộng cho doanh nghiệp và thúc đẩy phát triển liên vùng Đồng Nam Bộ.

Cuối năm 2024, Công ty TNHH HwaSeung Vina (Hàn Quốc) gần bó hơn 10 năm với khu công nghiệp (KCN) Nhơn Trạch, Đồng Nai đã khởi công nhà máy vệ tinh tại KCN Minh Hưng III, tỉnh Bình Phước (cũ). Nhà máy tại Đồng Nai sẽ tiếp tục đóng vai trò điều hành và kiểm soát kỹ thuật, còn cơ sở tại Bình Phước (cũ) sẽ tập trung gia công và đóng gói. Mô hình phân xưởng kép giúp tận dụng được lợi thế mỗi địa phương.

LIÊN KẾT BỀN VỮNG, CHIA VAI RÕ RÀNG

Câu chuyện của doanh nghiệp này là minh chứng rõ nét cho xu hướng mới, với Đồng Nai (cũ) đóng vai trò điều hành và quản trị chuỗi, Bình Phước (cũ) là nơi mở rộng quy mô sản xuất. Mô hình này vận hành hiệu quả khi đặt trong một không gian công nghiệp liên kết chặt chẽ về hạ tầng, điều mà hai địa phương đang dần hiện thực hóa sau khi sáp nhập.

Đồng Nai (cũ) được quy hoạch từ 33 đến 37 KCN, trong đó 33 KCN đã đi vào hoạt động với tổng diện tích hơn 10.500 ha, tỷ lệ lấp đầy trung bình trên 86%. Nhiều khu như Amata, Long Đức, Nhơn Trạch I-III đã hình thành hệ sinh thái công nghiệp hỗ trợ đồng bộ, đóng vai trò trụ cột về quản trị kỹ thuật và chuỗi cung ứng khu vực.

Bên cạnh đó, Bình Phước (cũ) đã nổi lên là địa phương có tốc độ công nghiệp hóa nhanh nhất khu vực. Tỉnh có 15 KCN đang hoạt động, tổng diện tích xấp xỉ 6.000 ha, tỷ lệ lấp đầy trung bình 69%. Nhờ quỹ đất lớn và chi phí hấp dẫn, tỉnh đang thu hút nhiều dự án FDI lớn trong các ngành linh kiện điện tử, lốp ô-tô, chế biến thực phẩm.

Từ ngày 1/7/2025, hai địa phương chính thức sáp nhập, tạo nên một đơn vị hành chính kinh tế mới có diện tích hơn 12.700 km², dân số trên 4,7 triệu người. Việc sáp nhập không chỉ là bước điều

chỉnh địa giới, mà mở ra cơ hội tái cấu trúc chuỗi sản xuất, logistics, lao động và đầu tư theo hướng bổ trợ và chuyên môn hóa.

Trong khi Đồng Nai mở rộng vai trò nội vùng, Thành phố Hồ Chí Minh mở rộng (gồm Thành phố Hồ Chí Minh cũ, Bình Dương và Bà Rịa - Vũng Tàu sau sáp nhập) được xem là đầu mối trung chuyển, dịch vụ và xuất khẩu của vùng. Hai cực tăng trưởng mới giữ vai trò bổ trợ lẫn nhau trong một hành lang sản xuất, logistics, xuất khẩu mang tính chuỗi vùng liên thông. Cách phân vai này giúp tối ưu hóa quy trình, chi phí sản xuất và logistics, đồng thời gia tăng khả năng thu hút đầu tư dài hạn.

HIỆN THỰC HÓA TẦM NHÌN

Rào cản về hạ tầng kết nối, khác biệt chính sách và chênh lệch nguồn nhân lực cần sớm được khắc phục. Một số tuyến

đường trọng yếu như cao tốc Dầu Giây-Chơn Thành, đường sắt logistics nối sân bay Long Thành đến khu công nghiệp miền Đông vẫn đang trong quá trình chuẩn bị đầu tư. Tiến độ chậm có thể làm gián đoạn khả năng liên kết chuỗi cung ứng.

Trong khi Đồng Nai (cũ) có lực lượng lao động công nghiệp được đào tạo bài bản hơn, thì Bình Phước (cũ) vẫn đang thiếu hụt lao động kỹ thuật và quản trị trung cao. Điều này tạo áp lực lên các doanh nghiệp khi triển khai mô hình sản xuất liên kết đa điểm. Ngoài ra, sự khác biệt trong chính sách ưu đãi đầu tư, thủ tục hành chính giữa các địa phương vẫn là rào cản cho việc triển khai hiệu quả chuỗi liên kết vùng.

Trước thực tế này, lãnh đạo địa phương đã và đang thúc đẩy thiết lập tổ điều phối công nghiệp vùng, xây dựng các đề án giao thông liên kết địa phương như cao tốc Dầu Giây-Chơn Thành, tuyến đường sắt logistics từ sân bay Long Thành đến Bình Phước. Các chương trình hợp tác đào tạo nguồn nhân lực giữa các địa phương cũng được triển khai nhằm giảm sự chênh lệch chất lượng lao động trong chuỗi sản xuất.

Việc tái cấu trúc không gian công nghiệp giữa Đồng Nam Bộ đang mở ra cơ hội hình thành một hành lang sản xuất, logistics, xuất khẩu liên kết chặt chẽ, trong đó mỗi địa phương đảm nhiệm vai trò chiến lược riêng nhưng tương hỗ lẫn nhau. Đồng Nai mới đóng vai trò trung tâm điều phối kỹ thuật, chuỗi cung ứng và đổi mới sáng tạo; Bình Phước (cũ) là vành đai sản xuất thâm dụng lao động; còn Thành phố Hồ Chí Minh mở rộng là cửa ngõ trung chuyển, tài chính và thương mại quốc tế.

Nếu tổ chức tốt phân vùng chức năng và đẩy mạnh đầu tư hạ tầng liên kết, hành lang này sẽ trở thành một cực tăng trưởng mới không chỉ cho vùng Đồng Nam Bộ mà còn là điểm đến hấp dẫn của dòng vốn đầu tư nước ngoài chất lượng cao. Đó là nền tảng quan trọng để Việt Nam vươn lên trong chuỗi giá trị toàn cầu, với vai trò ngày càng rõ nét hơn trong bản đồ công nghiệp khu vực ■

Đồng Nai hiện được quy hoạch từ 33 đến 37 khu công nghiệp, trong đó 33 khu đã đi vào hoạt động với tổng diện tích hơn 10.500 ha. ảnh: QUÂN MINH

NÈO XƯA BẾN ĐỒ CÙ LAO

● LA GIANG

Những khi nhàn tản, tôi thường thả bộ dọc con đường Huỳnh Văn Nghệ, viếng thăm Văn miếu Trấn Biên rồi thả hồn mình tha thẩn dọc bờ sông Đồng Nai đoạn chảy qua Cù lao Phố. Tôi nghĩ, mình đã bước chân về nẻo xưa một vùng bến đồ Cù lao.

Đến những nơi đây để mà lắng nghe dư âm người xưa tích cũ, mà thương mà nhớ bóng dáng những lưu dân xưa đi lên phía trước khai sơn, phá thạch, ngăn thủy,

kiêng đá vá bến, đắp đập be bờ, khai phá đầm hoang mở mang bờ cõi, nhớ những con người đưa đường chỉ lối giúp dân Minh Hương xưa dựng xóm lập làng, khơi mở đôi tay, rèn nghề khởi nghiệp, sống với nhau nghĩa tình hồn hậu, gần bó tình nồng qua miếng trầu cay, chăm lo xây phen giậu biên trấn xứ Nông Nại trù phú này để làm nên một vùng Đồng Nai rộng lớn, giàu tiềm năng, tràn đầy sinh khí như ngày hôm nay.

Sông Đồng Nai đoạn chảy qua Cù lao Phố. Ảnh: KHIẾU MINH

Đến đây mà nghe đôi bờ lao xao sóng vỗ, nhắc nhớ tên người, tên sông với Cù lao Phố mà thương những kẻ thương hồ. Cù lao Phố hay Cù Châu, Nông Nại đại phố hay Đông phố, Giản phố thì cũng chỉ những tên gọi khác nhau của khúc sông hoài phố trên bến dưới thuyền, khi sầm uất thịnh vượng, lúc suy vi điêu tàn với bao biến cố thăng trầm trong lịch sử. Những sa bồi lắng đọng triệu năm mà vun đắp nên thân phận Cù lao Phố mang dáng hình chiếc chuông, chuông ấy rung ngân theo từng con sóng vỗ giai điệu đồng vọng thức gọi trái tim, khối óc, sức vóc con người kết đoàn mà hòa mục, thân thiện mà bao dung nhân nghĩa, tất cả quy tụ về đây mà vui sống với đất và người bên dòng Đồng Nai.

Sông khởi nguồn từ đâu? Có phải từ những mạch nguồn nước ngầm nhỏ li ti trên đỉnh non cao của cao nguyên Lâm Viên thuộc phía nam dãy Trường Sơn hùng vĩ, tích tụ tháng ngày chảy về ôm trọn một vùng Cát Tiên sa khoáng theo dòng Đồng Nai bồi vun đôi bờ? Hay có thêm sự góp mạch nguồn nào của sông Chàm (tiếng Khmer gọi là Tonle Chàm) từ Mê Công hòa vào dòng Phước Long xưa kia và dòng Đồng Nai nay?

Đến đây mà ngắm nhìn bức tranh dòng người, phương tiện hối hả ngược xuôi qua lại trên những cây cầu bắc qua sông, ngắm những con thuyền như những chiếc lá tre mỏng manh trước gió mà vạm vỡ vượt thác ghềnh theo con nước con trăng ngược xuôi tìm về nơi hò hẹn. Lại thêm những điểm đến lắng đọng hồn người trước những cảnh đẹp bãi đá thiên nhiên, những trầm mặc cổ kính cổ tự, những mái ngói cong cong, những cung đường đá lát, những xóm làng chài bờ sông, bãi trồng ngô lúa, hoa màu hay làng nghề trồng dâu nuôi tằm, ương tơ dệt lụa, trồng tre, đay, cói dệt chiếu dệt vải, nhào nặn đất sét nhuyễn với phù sa bồi lắng, quay tay gốm sứ tạc nên những vật dụng đời thường đậm đượm hồn người trao gửi trên những nét hoa văn!

Tản bộ trên đường Huỳnh Văn Nghệ hay Khu di tích Văn miếu Trấn Biên rồi qua những cung đường bên dòng Đồng Nai ngắm nhìn Cù lao Phố khi nắng chiều nhạt hẳn, màn đêm buông xuống phủ lấy đất trời vạn vật thì hương hoa lộc vùng thanh khiết mới bung bay trong gió. Khoảnh khắc bình yên và nên thơ tinh tế diệu kỳ ■

Nâng cao hiệu quả của các hợp tác xã kiểu mới

● TÙY ANH

Không chỉ tạo ra sự liên kết chặt chẽ giữa nông dân và doanh nghiệp, hợp tác xã kiểu mới tại Đồng bằng sông Cửu Long còn thúc đẩy sản xuất theo chuỗi giá trị, hướng đến nền nông nghiệp hiện đại, hiệu quả và bền vững.

CHUYỂN MÌNH TỪ TỰ PHÁT SANG CHUYÊN NGHIỆP

Tính đến tháng 6/2024, toàn vùng Đồng bằng sông Cửu Long (ĐBSCL) có 2.774 hợp tác xã (HTX) nông nghiệp, chiếm 13% tổng số cả nước. Toàn vùng có 21 Liên hiệp HTX, con số chiếm tới hơn một nửa tổng số Liên hiệp HTX trong cả nước.

Các HTX nông nghiệp tập trung nhiều ở hai lĩnh vực chính là trồng trọt chiếm 50% (1.266 HTX), nuôi trồng thủy sản chiếm 13,5% (327 HTX). Những lĩnh vực khác như chăn nuôi, lâm nghiệp, khai thác thủy sản và cấp nước sạch cho nông thôn vẫn còn rất thấp, cho thấy dư địa phát triển rộng mở nhưng chưa được khai thác hiệu quả.

Trước đây, HTX đơn thuần chỉ là nơi chia sẻ đầu vào sản xuất. Nhưng đến nay, HTX đã trở thành đơn vị tổ chức chuỗi giá trị, từ cung ứng vật tư, kỹ thuật, sơ chế đến liên kết tiêu thụ... Việc ứng dụng quy trình sản xuất hữu cơ, truy xuất nguồn gốc điện tử hay xây dựng nhãn hiệu hàng hóa không còn là điều xa vời. Nhờ vào đó, nhiều sản phẩm nông nghiệp địa phương đã có thể bước chân vào chuỗi siêu thị, cửa hàng tiện lợi, thậm chí xuất khẩu.

HTX kiểu mới cũng mang đến sự thay đổi về tư duy quản trị. Các ban quản lý được đào tạo bài bản, biết cách lập kế hoạch

kinh doanh, tiếp cận vốn vay ưu đãi và thực hiện chuyển đổi số. Tại ĐBSCL, sự khác biệt rõ nét ấy có thể thấy ở những HTX như Tân Hưng (Kiên Giang cũ, nay là An Giang) đã xây dựng được thương hiệu “gạo hữu cơ”. Hay HTX Phú Thạnh (An Giang) bên cạnh sản xuất lúa nếp, còn mở rộng sang dịch vụ du lịch và trồng dưa lưới... Những HTX này không chỉ giữ chân người nông dân mà còn tạo sức bật cho sản phẩm địa phương trên thị trường cạnh tranh khốc liệt.

Cùng với sự chuyển mình về mô hình, vùng ĐBSCL cũng ghi nhận bước tiến tích cực về liên kết giữa HTX và doanh nghiệp. Hiện toàn vùng có 1.204 HTXNN tham gia liên kết sản xuất - tiêu thụ, chiếm 43,4%, cao nhất cả nước. Đây là điểm sáng giúp các HTX hình thành chuỗi giá trị theo chiều sâu, từ khâu sản xuất, chế biến đến tiêu thụ và xuất khẩu. Các HTX đã trở thành tác nhân trung gian chủ đạo, điều phối quy trình kỹ thuật và giám sát việc thực hiện hợp đồng liên kết. Điều này giúp sản phẩm đầu ra có tính đồng bộ, bảo đảm chất lượng và đủ khối lượng để đáp ứng nhu cầu thị trường.

Vẫn còn khó khăn cần tháo gỡ

Trong bức tranh tổng thể, tỷ lệ HTX

hoạt động hiệu quả tại vùng ĐBSCL hiện đạt tới 84%, cao hơn đáng kể so mặt bằng cả nước. Tuy nhiên, về năng lực nội tại, các HTX vẫn còn nhiều hạn chế: vốn trung bình một HTX là 960 triệu đồng, với tổng tài sản vùng chỉ đạt khoảng 2,58 tỷ đồng. Doanh thu bình quân mỗi năm của một HTX là 2,35 tỷ đồng, bình quân mỗi HTX có khoảng 77 thành viên chính thức. Những con số này cho thấy các HTX vẫn chưa đủ lực để tạo sức bật thị trường nếu không có sự hỗ trợ liên kết và đầu tư chiều sâu.

TS Trần Minh Hải, Phó Hiệu trưởng Trường Chính sách công và Phát triển nông thôn đánh giá, quy mô thành viên trong các HTX ở ĐBSCL còn khá nhỏ bé. Bình quân chỉ khoảng 80 thành viên mỗi HTX, thấp hơn nhiều so con số trung bình 200 thành viên của cả nước, càng kém xa so mô hình HTX ở Thái Lan với quy mô lên đến 1.500 thành viên. Điều này cho thấy tiềm năng liên kết còn rất lớn, nhưng vẫn chưa được khai thác triệt để.

Bên cạnh quy mô, các HTX còn chậm chạp trong áp dụng công nghệ. Đến năm 2024, mới chỉ có 445 HTX ứng dụng công nghệ cao, chiếm vốn vẹn 16%. Việc áp dụng các tiêu chuẩn GAP hay mô hình sản xuất thông minh nhằm thích ứng với biến đổi khí hậu vẫn còn manh mún, thiếu chiều sâu. Nguyên nhân chủ yếu đến từ năng lực quản trị hạn chế, thiếu cán bộ kỹ thuật, chưa đủ nguồn lực đầu tư thiết bị hiện đại. Nhiều HTX hiện nay vẫn chỉ dừng lại ở dịch vụ đầu vào như giống, phân bón và dịch

HTX hoa kiểng Tân Quý Đông, phường Sa Đéc (tỉnh Đồng Tháp) cung cấp nhiều dịch vụ, nhất là vật tư ngành hoa kiểng với giá rẻ hơn thị trường và liên kết tiêu thụ, tạo đầu ra ổn định cho thành viên. Ảnh: KHIẾU MINH

vụ tưới tiêu, mà chưa mở rộng sang dịch vụ sau thu hoạch hoặc tiêu thụ sản phẩm hiệu quả.

So với một thập kỷ trước, các HTX nông nghiệp tại ĐBSCL đã có bước tiến đáng kể và vẫn là động lực then chốt để nâng cao giá trị nông sản vùng châu thổ trong bối cảnh hội nhập thị trường và đối phó với biến đổi khí hậu. Tuy nhiên, mô hình này vẫn cần một chiến lược đồng bộ về nâng cao năng lực quản trị, phát triển thành viên, tại chuỗi liên kết... Bởi khi được tiếp sức đúng cách, các HTX sẽ không chỉ tăng thu nhập cho người nông dân mà còn góp phần tái cơ cấu lại ngành nông nghiệp vùng ĐBSCL theo hướng hiện đại, hiệu quả và bền vững ■

TS Trần Minh Hải từng chia sẻ, muốn hiện thực hóa thành công “Đề án 1 triệu ha lúa chất lượng cao” thì cần đặt nền móng từ chính các HTX. Theo ông, HTX phải đủ mạnh để điều phối dịch vụ đầu vào, mua chung bán chung, tổ chức sản xuất tập trung theo tiêu chuẩn và liên kết hiệu quả với doanh nghiệp.

“BÁU VẬT” GIỮA ĐỒNG THÁP MƯỜI

● KHIẾU MINH

Giữa vùng đất ngập nước mênh mông thuộc địa phận các xã mới: Phú Thọ, Tràm Chim, Tam Nông và xã An Hòa, tỉnh Đồng Tháp, Vườn Quốc gia Tràm Chim hiện lên như một bức tranh thiên nhiên sống động, nơi chim trời tụ hội, sen nở bốn mùa và rừng tràm trải dài bất tận. Có diện tích 7.612 ha với 230 loài chim nước, trong đó có sếu đầu đỏ quý hiếm, hơn 130 loài cá và hệ thực vật, Tràm Chim được ví như “lá phổi xanh” của vùng Đồng bằng sông Cửu Long.

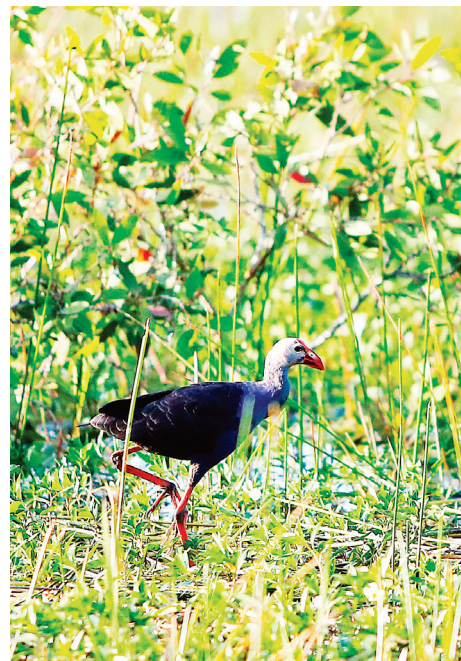
Mỗi mùa nước nổi, từ tháng 8 đến tháng 11 âm lịch, nơi đây lại nhộn nhịp sắc màu thiên nhiên. Cánh cò trắng nổi bật giữa đồng lúa vàng óng hay từng đàn chim sải cánh trong ráng đỏ chiều về. Không gian yên bình ấy ngày càng trở thành điểm đến hấp dẫn cho những ai yêu thiên nhiên và mong muốn hòa mình vào vẻ đẹp nguyên sơ của vùng đất ngập nước ■

Chim cò để tại vườn quốc gia Tràm Chim.

Một vùng Tràm Chim nhìn từ đài Vọng Cảnh.

Tràm Chim là điểm tham quan, nghiên cứu, “săn” ảnh các loài chim.

Vào mùa nước nổi từ tháng 8 đến tháng 11, Tràm Chim mở các tuyến tham quan kết hợp trải nghiệm.

Tổng Biên tập: LÊ QUỐC MINH - **Tổ chức nội dung:** PHAN THANH PHONG, BÙI TRUNG CHÍNH, LƯU HƯƠNG, PHƯƠNG THẢO, TUẤN ANH, THÚY HÀ, VINH ANH, QUANG HƯNG.

Mỹ thuật: DUY THANH - **Ảnh:** KHIẾU MINH, HẢI NAM.

Số: 39/GP-XBPT. Phát hành miễn phí kèm theo Báo Nhân Dân cuối tuần